

**KATEHETSKO PASTORALNA ŠOLA
LJUBLJANA**

**ZAKLJUČNA NALOGA
Lidija Sušnik**

**KO SLOMŠEK STOPI
V MOJE ŽIVLJENJE**

**LJUBLJANA
2018**

**KATEHETSKO PASTORALNA ŠOLA
LJUBLJANA**

**ZAKLJUČNA NALOGA
Lidija Sušnik**

**KO SLOMŠEK STOPI
V MOJE ŽIVLJENJE**

Mentor: msgr. dr. Marjan Turnšek

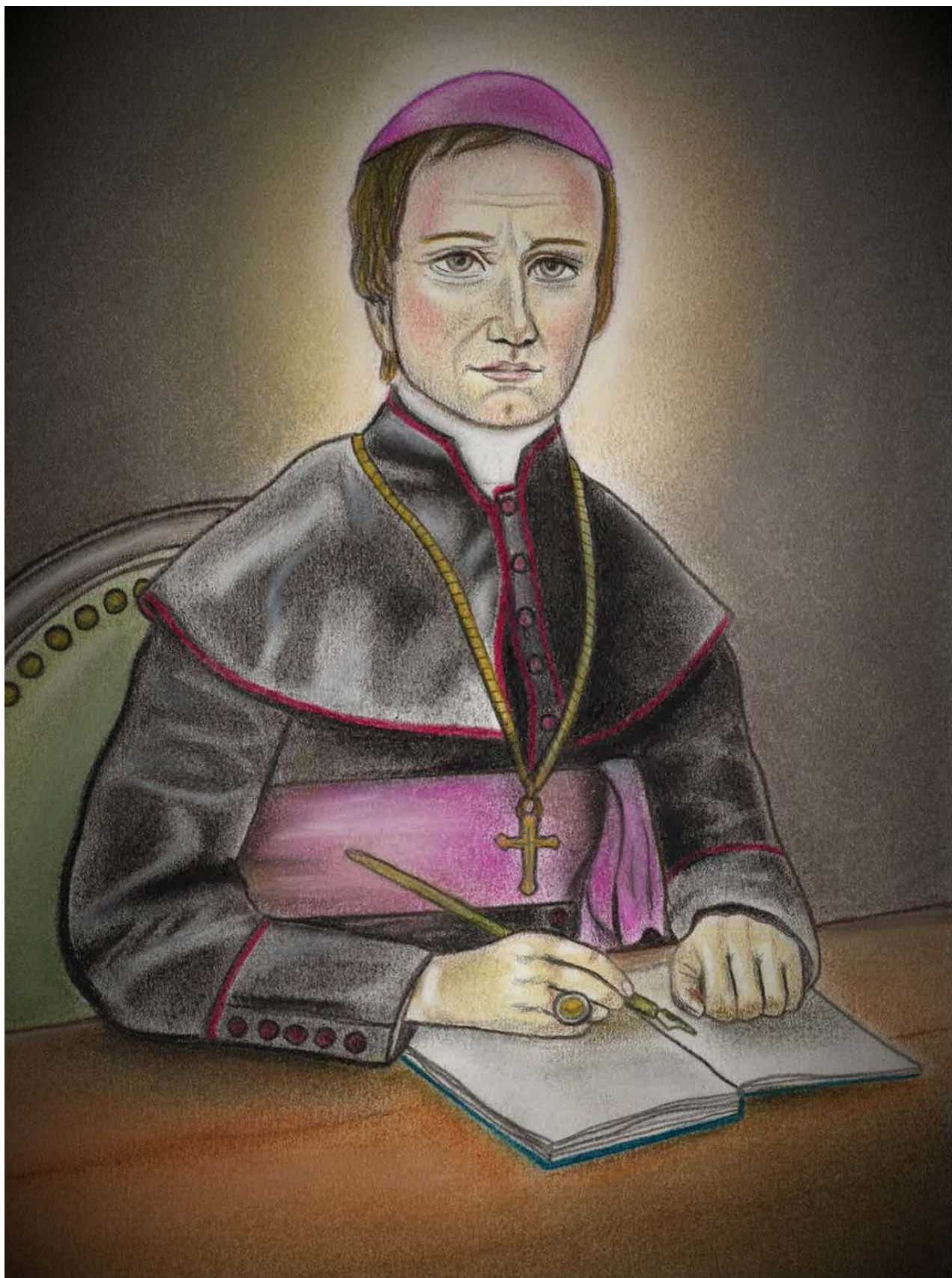
**LJUBLJANA
2018**

Zahvale

Najprej se za nastalo nalogo zahvaljujem Bogu in Mariji ter bl. Slomšku, ki so, verjamem, bdeli nad tem delom. Zahvaljujem se vodstvu Katehetsko pastoralne šole na Teološki fakulteti v Ljubljani, še posebej s. Tatjani Car OSU za vso materinsko skrb in spremljanje tekom študija, mentorju msgr. dr. Marjanu Turnšku za spremljanje, predloge, pomoč in mentorstvo pri nastajanju naloge, lektorici Nedi Milos za pripravljenost in ves čas, ki ga je poklonila, da je naloga napisana kot se spodobi, Gledališki skupini Kraljice miru, ki bo predstavo premierno uprizorila, skupnosti na Kureščku, v kateri zorim in rastem in je zibelka vsega, kar ustvarjam in pa vsem, ki so me pri tem delu spremljali in spodbujali, bodisi s kakšnim dobrim nasvetom, bodisi z molitvijo.

1. Kazalo

1.	UVOD	1
2.	S SLOMŠKOM SKOZI LETO	3
2.1	Bl. Slomšek in njegov čas.....	3
2.2	Kratek življenjepis	5
2.3	Slomškova osebnost.....	9
2.4	Njegovo literarno delo	12
2.5	Letni načrt gledališke skupine	14
2.5.1	Priprava na srečanja.....	14
2.5.2	Namen (vizija).....	15
2.5.3	Cilji.....	16
2.5.4	Program	18
2.5.5	Izvedba	20
2.5.6	Refleksija (vrednotenje)	20
2.5.7	Praznovanja	20
2.6	Posamezne produkcije	20
2.6.1	Dogodek ob božiču.....	20
2.6.2	Recital ob slovenskem kulturnem prazniku	22
2.6.3	Dogodek ob materinskem dnevu.....	24
2.6.4	Dogodek ob veliki noči	26
2.7	Delo z mladimi.....	27
3.	GLEDALIŠKA PREDSTAVA:	29
3.1	Kako se lotim?	29
3.2	Sedem točk (obdobj).....	29
3.3	Tekstovna predloga	31
3.4	Vloge, osebnosti in odnosi.....	42
3.5	Scena, rekviziti in kostumi.....	43
3.6	Film (projekcija)	44
3.7	Glasba v predstavi.....	44
3.8	Luč v predstavi.....	45
3.9	Delo z igralci.....	45
3.10	Izvedba.....	46
4.	SKLEP.....	47
5.	SEZNAM REFERENC	48
	PRILOGE.....	49
	KRIŽEV POT	50
	ROŽNI VENEC	x
	Po Slomškovih poteh.....	xxxiii
	GLEDALIŠKO USTVARJANJE, VAJE IN LITERATURA.....	xxxiv

Anton Martin Slomšek

narisala: Pija Frelj, pastel, 2016

1. UVOD

Vse pričujoče delo je osredinjeno na **svetniški lik Antona Martina Slomška**, njegovo življenje in delovanje. Ker je končni cilj naloge uprizoritev gledališke predstave o njem, ima vsebina precej gledališkega značaja, poleg osnovnih podatkov o Slomšku je več podarkov na gledaliških izrazilih in pripravi letnega načrta za delo z mladimi.

Navdih za nalogo je Slomšek sam, predvsem kot vzgojitelj otrok in mladine, vzgojitelj s prižnice ter vzgojitelj bogoslovcev in duhovnikov, hkrati pa ljubitelj domovine in slovenskega jezika, pesnik, pisatelj, skratka **dobri pastir Očetove črede** v vseh pogledih.

Druga spodbuda za to pisanje pa je že nekaj časa še en dogodek. Oče Franc Špelič (1927–2012) je imel 7. septembra 1991 na Kureščku videnje cerkve Svete trojice, na vogalih katere so stali štirje slovenski škofje, med njimi tudi bl. Slomšek. Ker je Mati Marija, Kraljica miru, v enem izmed sporočil, danih o. Špeliču, obljubila, da bodo z dograditvijo te cerkve oživele tudi Cerkev, ki so že skoraj mrtve, ne samo pri nas, ampak tudi drugod po svetu, je to na neki način tudi naša molitev v ta namen (da bi dozorele razmere za zgraditev te cerkve).

Naloga je sestavljena iz dveh delov:

Prvi nosi naslov **S Slomškom skozi leto** in vsebuje letni načrt dela z mladimi v gledališki skupini. Ta del vključuje tudi kratek življenjepisa bl. Slomška, nekaj vrstic o času, v katerem je živel, o njegovi osebnosti, duhovnosti in njegovem literarnem delu. Nekaj vrstic je namenjenih tudi delu z mladimi skozi vse leto.

Drugi in osrednji del ima naslov **Če hočeš druge vneti, moraš sam goreti!**. Gre za enega izmed Slomškovih izrekov, ki je tudi danes zelo priljubljen med verniki ter spominja na Slomškovo veličino in nas vnema za evangeljsko gorečnost. Celotni drugi del je posvečen gledališki predstavi, ki je hkrati osrednji del letnega načrta in pričujoče naloge. Vsebuje snovanje gledališke predstave od ideje do izvedbe, z vsemi koščki, ki se združijo v celoto: tekstovna predloga, nekaj o vlogah v predstavi, scena in rekviziti, glasba in film v predstavi, luči in seveda nekaj o delu z igralci.

Nekaj več je zaobjetega v prilogah, prav tako pa tudi **molitvene predloge** (križev pot in vsi štirje deli rožnega venca) z vmesnimi Slomškovimi besedili, ki so lahko dober pripomoček za vpeljevanje mladih v delo prek molitve.

Med pripravljanjem naloge se je porodila ideja, da bi bilo to delo lahko **priročnik za katehete**, ki bi želeli mladim predstaviti Slomškovo življenje in delovanje ter jih popeljati v svet njegove besede in dela ter tako preživeti leto s Slomškom in ga zaobjeti v izvedbi zaključne predstave po dani tekstovni predlogi.

Tudi zato je naloga napisana preprosto, jedrnato, primerno za mlade ljudi, ki se s Slomškom in njegovim časom ter delom še niso srečali.

Že naslov naloge **Ko Slomšek vstopi v moje življenje** nakazuje njen namen – da bi se vsak, ki bi se srečal s tem delom, osebno srečal tudi z bl. Slomškom in po njem z Jezusom Kristusom, čigar dobri glasnik in posnemovalec je bil. Poleg tega je gledališče čudovit medij, po katerem lahko zelo nagovorimo tako ustvarjalce kot tudi obiskovalce in tako v našem prostoru opozorimo na Slomškovo veličino in svetost ter jih spomnimo, da se v svojih stiskah lahko v priprošnji obračajo nanj, da mu bo Cerkev kmalu priznala svetništvo in bo stekel proces kanonizacije.

Bl. Anton Martin Slomšek, prosi za nas!

2. S SLOMŠKOM SKOZI LETO

2.1 BL. SLOMŠEK IN NJEGOV ČAS

Anton Martin Slomšek se je rodil v prelomnem letu 1800, na pragu 19. stoletja, prav tako kot naš največji pesnik France Prešeren. Takrat je naše ozemlje spadalo pod habsburško monarhijo rimsko-nemškega cesarstva, ki mu je vladal cesar Franc II. Ta se je leta 1806 kot zadnji cesar rimsko-nemškega cesarstva odpovedal kroni in ozemlje razglasil za avstrijsko cesarstvo.

Ob koncu 18. stoletja so slovenske dežele dosegli spopadi francoskih revolucionarnih vojn pod vodstvom slovitega Napoleona, ki je na našem zavzetem ozemlju leta 1809 ustanovil Ilirske province. To za slovenski narod in njegovo kulturo sicer prebujajoče obdobje pa je trajalo le nekaj let in se končalo s sedmo koalicijsko vojno, po kateri je Avstrija s Pariškim mirovnim sporazumom (1814) in na Dunajskem kongresu (1814–15) obnovila oblast nad nekdanjimi Ilirskimi provincami in nekaterimi drugimi deželami. V cesarstvu je zavladal Metternichov absolutizem, ki je trajal vse do marčne revolucije 1848. Metternich je močno nastopil proti narodnim gibanjem, Cerkev je v tem času dobila posebno vlogo in skrb za šolstvo, krepili sta se meščanstvo in gospodarstvo. V evropski pomladi narodov (marec in april 1848) je nastal prvi slovenski politični program, imenovan Zedinjena Slovenija, ki je zahteval združitev vseh dežel, naseljenih s Slovenci, v eno deželo Slovenijo, v eno politično enoto, ki ima svoj parlament in svojo vlado ter zastopa našo deželo tudi na Dunaju. Želeli so vpeljati tudi slovenski jezik v šole in uradne ustanove naših dežel. Čeprav program takrat še ni bil sprejet, je bil to velik korak za naš narod, jezik in kulturo. Nasploh se je v tem času krepila nacionalna zavest naših prednikov, na drugi strani pa so nanjo močno vplivali in jo dušili pritiski germanizacije, s katero se je tudi sam Slomšek bojeval tako rekoč ves čas svojega delovanja.

Po marčni revoluciji je nastopil čas Bachovega absolutizma, v katerem se Slovenci nismo mogli politično udejstvovati, izpeljana pa je bila upravna razdelitev na občine in okraje. Ta ureditev je bila ključna za razvoj politične demokracije. (Leta 1866 pa se je Dunaj pogodil z Budimpešto o razdelitvi oblasti med Nemci in Madžari in tako je nastala Avstro-Ogrska.)

Prebivalstvo se je večinoma preživljalo s kmetovanjem, čeprav se je že v predmarčni dobi začela modernizacija vasi in prva industrializacija, kar je kljub odpravi fevdalnega sistema in tlačanstva v marčni revoluciji slovenskega kmeta spravljalo na rob preživetja. Prelomno je bilo tudi leto 1849, ko je bila odprta Južna železnica (Dunaj–Trst) do Ljubljane.

jane in leta 1857 vse do Trsta. To je prineslo velike spremembe za slovenskega človeka: razcvet industrije, cenejše surovine, uvožene iz tujine, ki so spravile ob živež slovenskega kmeta in obrtnika, na drugi strani pa odprtje delovnih mest, zaslužek in obilje dobrin za življenje. Od takrat po naši deželi niso potovali samo peš, s konji in kočijami, ampak tudi z vlakom.

Naša dežela v tistem času še ni bila preprejena z električnimi napeljavami, ceste so bile makadamske, le na redkih mestih tlakovane, razen v večjih mestih ni bilo vodovoda, ljudje pa so si v oddaljene kraje pošiljali pisma, ki so potrebovala dolgo časa, da so prišla v prave roke. Pošta je za premagovanje razdalj uporabljala poštno kočije, kasneje pa tudi vlak.

Pomembni Slovenci v obdobju razsvetljenstva ob koncu 18. in v začetku 19. stoletja so bili Valentin Vodnik, Anton Tomaž Linhart in Žiga Zois. Za kulturni preporod in dvig slovenskega naroda ter jezika na visoko umetniško raven sredi 19. stoletja pa so bili zaslužni predvsem kulturni delavci: konservativni Jernej Kopitar, Anton Martin Slomšek, Janez Vesel Koseski in Janez Bleiweis ter liberalni France Prešeren, Andrej Smole in Matija Čop. V umetnosti sta prevladovala romantika in bidermajer, pomembnejša slikarja pa sta bila Matevž Langus in Mihael Stroj.

Cerkev v 19. stoletju je bila še vedno močno pod vplivom janzenistične miselnosti, ki je vsiljevala vernikom podobo Boga kot strogega in pravičnega sodnika, ki predvsem kaznuje. Prav tako kot njegov sodobnik Friderik Baraga se je tudi Slomšek v mladostniških letih naužil Dvoržakovega duha, ki je vel z Dunaja (prek spirituala v celovškem bogoslovju) in prikazoval Boga kot predvsem usmiljenega in ljubečega Očeta. Oba, tako Baraga kot Slomšek, sta na naši zemlji tako rekoč orala ledino nove miselnosti o Bogu in bila deležna velikega navdušenja med ljudstvom in nasprotovanja znotraj duhovščine. Spet se je obnovila pomembnost rednega zakramenta svete spovedi. Sam Slomšek je veliko naredil za šolstvo, ki je takrat še spadalo pod Cerkev, ter izza prižnice poučeval staro in mlado, veliko pa je tudi pisal. Opozarjal je ljudi na nevarnosti in zmote, ki so preplavljale svet in ljudi vodile stran od Boga ter jih ohlajale za dobro. Po marčni revoluciji je pisal svojim duhovnikom: *»Katera je torej naša naloga? Po Kristusu spet pripeljati nazaj k Bogu ljudi, jih iz stanja moralnega propada spet privedi k zavesti njihove plemenite usode, jim dati občutiti radost osrečujoče katoliške vere ... To je, bratje moji, trenutno in prvenstveno najvažnejša naloga, ki je od njene srečne izpeljave odvisen trajen mir in rešitev človeškega rodu od prepada modernega poganstva in strašnega komunizma, ki grozi, da bo pognal globoke korenine po mestih in na podeželju ...«* (Rebula 1999, 171)

Del slovenskega ozemlja je pripadal več škofijam s sedeži na avstrijski zemlji (krška, lavantinska in sekovska škofija), v čemer je tudi Slomšek videl vedno večji problem, zato je po salzburškem metropolitu Tarnoczyju zaprosil samega papeža Pija IX. za preureditev škofij glede na narodnost in dobil dovoljenje. Tako je sedež lavantinske škofije, katere škof je bil, leta 1859 prestavil v Maribor. To je bil velik dogodek za Cerkev na Slovenskem in za naš narod.

Sicer pa je bilo 19. stoletje v Cerkvi precej marijansko: papež Pij IX. je leta 1854 razglasil dogmo o Marijinem brezmadežnem spočetju, l. 1830 se je Marija prikazala Katarini Laboure na Rue du bac v Parizu, l. 1846 dvema pastirčkoma na La Salettu in leta 1859 Bernardki v Lurdu, vse na Francoskem.

Ob prebranem lahko dobimo vtis o času, v katerem je Slomšek živel, deloval in si prizadeval biti dobri pastir Očetove črede ter mnoge ovčice pripeljati v nebeško kraljestvo. Poleg tega je veliko naredil za narod, našo deželo in naš, slovenski jezik. V eni izmed pridig je med drugim dejal: *»Stvar, ki naj nam draga in ljuba bo, kakor je naše svetlo oko, je naša slovenska domovina, naša beseda materina. Deželo materino smo posebno ljubiti dolžni, ji vse dobro želeti in po svoji moči storiti; tudi življenje zanjo postaviti, ako je treba.«* (Prunk 1992, 43)

2.2 KRATEK ŽIVLJENJEPIS

Bila je pozna jesen 1800. Na premožni kmetiji Slom v Unišah se je očetu Marku in mami Mariji 26. novembra rodil sin Anton, prvi od osmih otrok.

Še istega dne je bil krščen v župnijski cerkvi sv. Martina v Ponikvi.

Od ranega otroštva ga je spremljala materina globoka in močna vera, ki mu je bila položena že v zibelko. Nasploh so bila prva leta njegovega življenja polna veselja in otroške razigranosti, kot je opisal kasneje tudi sam. Ko je Tonče postal deček, primeren za pomoč pri domačih kmečkih opravilih, je postal pastir očetove črede ovac. Pasel je na bližnjem griču pri cerkvi sv. Ožbalta, ki jo je dal postaviti njegov praded. Tam je tudi večkrat stopil na stopnice, ki so vodile v zvonik, in vrstnikom pridigal, da so ga vsi ganjeni poslušali. K cerkvi sv. Ožbalta se je rad vračal kot študent in kasneje kot duhovnik ter molil v tišini in zbranosti tudi po več ur skupaj.

Ko je bil čas, da Tonče prejme zakrament svete birme, mu je mati svetovala, naj si za birmanskega botra izbere vernega človeka, tistega, ki bo najbolje odgovarjal pri krščanskem nauku v cerkvi. Tonče jo je vzel zelo resno ter si izbral revnega in ubožnega, a globoko vernega kmetiča Martina, po katerem je kasneje (pri birmi) privzel tudi svoje drugo ime.

Že v otroški dobi so ga izredno veselila cerkvena opravila. Najrajši je bil pri gospodu kaplanu Jakobu Prašnikarju, se tam učil in mu stregel, kolikor mu je čas dovoljeval. Pobožna mati si je na tihem želela, da bi šel v šole in postal duhovnik, oče pa je imel z njim druge načrte. Pustil ga je, da je hodil k Prašnikarju dve leti in pol v »nedeljsko šolo«, potem pa ga je hotel uvesti v kmečka opravila, da bi nekoč postal gospodar na Slomu. Vendar je s pomočjo kaplana Prašnikarja, ki je v Tončetu videl nadarjenega fanta za šolske klopi, zmagala tiha materina želja.

Tako je Tonče zapustil rodni Slom in šel v šolo v Celje, kjer je najprej končal tretji razred normalke in se nato vpisal na gimnazijo. Bil je nadarjen in uspešen, odličen gimnazijec. Da pa je lahko zaslužil svoj kruh, je poučeval otroke iz bogatih družin. Vsak prosti čas je prebil s knjigo v rokah. Večkrat so ga lahko videli zatopljenega v molitev v cerkvi sv. Danijela. Verjetno se je v tem času utrjeval njegov duhovniški poklic in odločitev zanj. Zelo ga je potrla novica o materini nenadni smrti, ki mu jo je prinesel kaplan Prašnikar, ko je bila mati že pokopana. Od takrat je postal Prašnikar njegov edini skrbnik, po tem, ko je oče dokončno uvidel, da se sin ne bo vrnil na domači grunt.

Tako je rodni Slom postajal za Slomška vedno bolj oddaljen, odpirala pa so se mu vrata v svet. Nadaljeval je šolo v Ljubljani, nato v Senju, počitnice pa je prebil pri kaplanu Prašnikarju, ki je bil takrat že premeščen v Olimje.

Leto 1821 je bilo zanj prelomno. V marcu mu je umrl oče, v začetku novembra pa je lahko vstopil v bogoslovje v Celovcu in tako dal svetu popolno slovo. Njegova edina skrb sta bila študij in molitev. Že kot študent je učil svoje sošolce in druge bogoslovce slovenskega jezika in opozarjal na pomembnost domačega, slovenskega izročila.

Osmega septembra 1824 je bil posvečen v duhovnika, novo mašo pa je obhajal 26. septembra 1824 v Olimju, kjer je bil nastanjen njegov največji dobrotnik, dragi Jakob Prašnikar, ki je imel ob tej slovesnosti tudi homilijo. Slomšek je ostal še eno leto po posvečenju v celovškem bogoslovju, nato pa je bil poslan za kaplana na Bizeljsko, kjer si je z vso vnemo prizadeval za posvečevanje božjega ljudstva predvsem na prižnici in v spovednici, otroke pa je vabil in poučeval v nedeljski šoli. Seveda je bil med verniki vedno bolj pri-

ljubljen, na drugi strani pa ga je vedno bolj preziral župnik, zato je bil zelo vesel, ko je bil po dveh letih premeščen v Novo Cerkev, kjer je lahko na novo zadihal.

Postal je iskan pridigar in vest o njem je šla daleč naokrog. Tudi na tej postojanki je ostal le nekaj več kot dve leti, saj so njegovo nadarjenost opazili tudi nadrejeni na škofiji in v njem videli dobrega spirituala za bodoče duhovnike. Tako se je Slomšek spet vrnil v celovško bogoslovje in postal bogoslovcem ne samo duhovni voditelj, ampak pravi duhovni oče, saj se je svojemu poklicu posvetil z vsem srcem in vso dušo. Poleg vzgoje za molitev, red, zmernost, post in odvrčanje od vsega posvetnega uživanja je Slomšek gojil velik čut do domačega jezika, v zavesti, da se prava vzgoja vedno opira na jezik, ki ga ljudstvo govori. Poleg tega je krepko podpiral misijonstvo. Ves čas svojega službovanja je tudi pisal za mlado in staro, poezijo in prozo, več del pa je tudi prevedel. Podal se je na tri večja potovanja, ki jih je večinoma prehodil peš, in na postojankah na avstrijskem in današnjem slovenskem, hrvaškem ter italijanskem ozemlju izkusil, kakšno je življenje v drugih semeniščih po deželi, ter se marsikaj novega naučil. Tudi zato so bila ta potovanja zelo dragocena.

S šolskim letom 1838 je končal svojo spiritualno službo in postal nadžupnik v Vuzenici. Tu je doživel razcvet pastirskega poklica ter po nauku sv. Pavla postal vsem vse in poživil življenje v župniji. Bil je zelo dober tudi do svojih kaplanov, včasih rahlo strog in dosleden, a nadvse ljubeč in očetovski. Tu je spisal tudi svoje znamenito delo *Blaže in Nežica v nedeljski šoli*, ki je služilo kot priročnik za učne ure otrok in mladine v vseh pomembnih življenjskih in verskih znanjih in veščinah. Čeprav bi Slomšek še ostal v Vuzenici, ga je Gospodar vinograda povišal v stolnega kanonika lavantinske škofije, kjer je posvetil vse svoje sile šoli in učiteljstvu. Skušal je šoli vdihniti novega duha in šolski pouk urediti na podlagi materinega jezika. Njegova velika zasluga je, da je ljudstvo začelo ceniti šolo in knjigo, in je pravzaprav začetnik slovenske ljudske šole. V tem času je dozorela tudi misel, ki jo je nosil že nekaj časa v srcu, namreč ustanoviti družbo za izdajanje dobrih knjig (ki je kasneje postala Mohorjeva družba).

Nepričakovano je po smrti predhodnika leta 1846 za kratek čas postal celjski opat. Kot da se je pred velikim poslanstvom, ki ga je čakalo, moral vrniti na kraj začetkov šolanja in zorenja za duhovni poklic. Kmalu pa je prišla vest o iskanju novega škofa lavantinske škofije in tako se je izbrani Slomšek spet vrnil v Št. Andraž, kjer je tokrat zasedel škofovsko stolico. V škofa ga je posvetil kardinal von Schwarzenberg ob sopusvečevalcih nemškega porekla. Potrditev je bila v Salzburgu 2. julija in posvečenje 5. julija 1846. Za škofovsko geslo je vzel besede sv. Ignacija Lojolskega: *Vse v večjo slavo božjo in zveličanje duš*. Tudi kot škof je ostal blizu ljudem, pridigal, spovedoval ter bil svoji čredi dober

varuh in oskrbnik božjih skrivnosti. To pomembno mesto je zasedel ravno pred izbruhom marčne revolucije 1848 in bil svojemu ljudstvu v vseh časih trdna opora, vedno usmerjen s pogledom v večnost. Zelo si je prizadeval za duhovno rast svojih duhovnikov, zato je uvedel letne duhovne vaje. Pospeševal je ljudske misijone in podpiral čezmorske misijone. Na njegovo povabilo so se leta 1852 v Celju naselili lazaristi. Ustanovil je tudi Podporno društvo za nadarjene dijake, ki pa si zaradi revščine niso mogli privoščiti šolanja (v Celju zavod Maximilianum in v Mariboru Victorinum). V letih njegovega škofovanja je prišel odlok iz Rima o apostolski vizitaciji in reformi vseh samostanov v Avstriji. Tako je glavni vizitator kardinal von Schwarzenberg za vizitatorja benediktinskih samostanov v lavantinski škofiji in nato tudi drugod določil Slomška. To sicer veliko delo je Slomšku ob pešanju življenjskih moči jemalo veliko časa s potovanji, vizitacijami in pisanjem. Po nekaj letih škofovanja ga je tudi vedno bolj motilo, da je sedež škofije pomaknjen na rob škofijskega ozemlja in predvsem oddaljen od rodne domovine, zato je zaprosil za preureditev škofij. Njegovo željo je podprl tudi salzburški metropolit Tarnoczy in ob obisku papeža Pija IX. prosil za dovoljenje za ta korak. Papež je privolil v preureditev, ki se je zgodila leta 1859. Škofovski sedež je premestil v Maribor, kjer ga je ljudstvo sprejelo z velikim navdušenjem. To je bil velik korak za našo Cerkev in narod, velika zasluga škofa Slomška. Tudi mesto je zadihalo na novo in dobilo nov utrip oživiljenega verskega življenja. Ob škofiji so zaživeli semenišče, Društvo Cirila in Metoda, ki si je prizadevalo za ekumenizem, razne bratovščine, Katoliško društvo žena, ki je poleg karitativnega poslanstva sčasoma dobilo tudi vzgojno noto mladih deklet ... Slomšek si je tudi kot škof prizadeval za celovito oskrbo škofije, obiskoval župnije, pridigal, spovedoval, pisal spodbudna pastirska pisma in ostal blizu ljudem vse do konca. V škofiji je vpeljal obhajanje majniških šmarnic, skrbel pa je tudi za verski pouk beračev in tistih, ki so najbolj na robu družbe.

V zadnjem letu življenja je obiskal še sveto mesto Rim, kjer se je srečal s papežem Pijem IX. Mislil je, da bo na tem apostolskem potovanju končal svoj tek, pa se je še enkrat vrnil v Maribor, kjer je v duhu svetosti zaspal v sredo, 24. septembra 1862 zvečer. V tem večeru so ugasnile oči velikega moža za naš narod, kulturo in Cerkev na Slovenskem in že se je govorilo o njegovih svetniških krepostih.

V spomin nanj so postavili več spomenikov ter po njem poimenovali trge, ulice, naselje, vzgojne zavode in podjetja. Je zavetnik celjske škofije in dveh župnij, v zadnjem času pa mu je bila posvečena tudi prva cerkev, in sicer v Mariboru (Košaki). Njegov grob je v kapeli sv. Križa v mariborski stolnici sv. Janeza Krstnika, kjer se mnogi s svojimi priprošnjami obračajo nanj.

Začetek za beatifikacijo se je začel l. 1936, papež Janez Pavel II. pa ga je 19. septembra 1999 razglasil za blaženega. Ob tem je določil za njegov godovni dan dan njegove smrti, 24. september. Še vedno pa poteka postopek za razglasitev za svetnika, ki ga znotraj Katoliške cerkve vodi Postulatura postopka za Slomškovo kanonizacijo.

2.3 SLOMŠKOVA OSEBNOST

Anton Martin Slomšek je zapisan v spominu našega naroda kot plemenita osebnost, srce, ki je bilo za blagor naroda, kulture in svete Cerkve, predvsem za dobro duš, vedno zazrt v večnost. Bil je mož globoke in žive vere, mož molitve, mož reda in discipline, hkrati pa vselega značaja in nadvse ljubeč do svojih ovčic. Za največje bogastvo na tem svetu je imel milost svete vere in poklic v Katoliško cerkev, za kar se Bogu ni mogel dovolj zahvaliti.

Nekatere lastnosti prehajajo iz roda v rod. Tako je Anton po očetu podedoval čut za gospodarstvenost, točnost in občutek za red, čemur so se pridružile še lepe materine lastnosti: globoka vernost in pobožnost, veselost, dar za petje in mično pripovedovanje. Poleg staršev in domače hiše sta v mladosti izoblikovala njegov značaj ter vplivala na nadaljnjo smer njegovega življenja in delovanja tudi Prašnikar in Zupančič. Od doma je dobil globoko vernost, resnost ter ljubezen do dela in reda, pri Prašnikarju se je navzel vneme za šolo in ljubezni do mladine, pri Zupančiču pa se je naučil ceniti in gojiti materni jezik. (Kovačič 1934, 20 in 33)

Že kot otrok je bil vajen nastopanja, saj je svojim vrstnikom večkrat popridigal s stopnic cerkvice sv. Ožbalta, v letih duhovniškega poklica pa se je ta dar še bolj izoblikoval in Slomšek je dozorel v iskanega pridigarja. Znal je biti zelo prijazen, znal pa je tudi pokazati in jasno pokazati ljudstvu, kaj je greh in kje stvari ne gredo v pravo smer. Vedno pa je ponudil tudi rešitev in kazal na pravo pot božjih zapovedi ter izbire blagoslova in ne prekletstva. Zavedal se je svoje velike odgovornosti, ki jo ima pred Bogom za zaupane mu ovčice, in je želel prav vse pripeljati v Očetovo stajo. Veliko časa je preživel tudi v spovednici, kjer je spravil duše z Bogom po zakramentu sv. spovedi, kar – poleg drugih stvari – pričuje o njegovi veliki požrtvovalnosti.

Njegova posebna skrb je bila vzgoja mladine. Bil je dober vzgojitelj, vedno išoč novih poti do ogrevanja src za nova znanja tako na verskem področju kot tudi v drugih znanjih, pomembnih za življenje.

Bil pa je tudi dober vzgojitelj bogoslovcev, bolje rečeno duhovni oče. Ti so ga imeli za svetnika, on pa je imel v njih svoje »največje veselje«. Zapisal se jim je globoko v srce, četudi je včasih neprizanesljivo razkrival vse njihove rane in mu nobena napaka ni ušla. Hkrati pa je iz vsakega njegovega stavka žarela očetovska ljubezen do zaupane mu duhovščine. Vedeli so, da rani samo zato, da bi zdravil. (Rebula 1999, 144) Takratni bogoslovec in kasneje njegov prvi življenjepisec Franc Kosar je ob srečanju s Slomškom o njem zapisal: *»Njegov pogled, tako mil in vendar tako slovesno resnoben, njegove besede, tako polne duha in očetovske ljubezni, so napravile na nas najgloblji vtis, in ko ga mi ne bi bili pred tem ljubili, bi bil v tisti uri pridobil srca nas vseh.«* (Rebula 1999, 132)

Slomšek je imel poseben čut tudi do beračev, vseh revnih, bolehnih, zapostavljenih in pomoči potrebnih. Sam je bil do njih zelo darežljiv, to pa je želel tudi od svojih najbližjih.

Iz globoke, žive in trdne vere je izviralo Slomškovo neomajno zaupanje v božje usmiljenje, v božjo pomoč in previdnost ter v zmago dobrega. Njegova vera je resnično premikala gore. Iz tega vrelca je kipela njegova goreča ljubezen do Boga in do bližnjega. Dokaz za to so vsa njegova dela, vse besede, vse življenje. Končni smisel vseh njegovih del, samozatajevanja, požrtvovalnosti in rodoljubja je ljubezen božja. Iz ljubezni do Boga in do bližnjega ter iz gorečnosti za vzvišeni poklic je izvirala njegova neutrudna delavnost. Bil je tudi zelo preprost in ponižen, v vsem pokoren predstojnikom. Skromen v vseh stvareh, tudi pri hrani. Kar si je zadal, je vestno izpolnjeval, tudi petkov post in bičanje. Čeprav je bil precej nagle jeze in je hitro vzkipel, je po trdem boju postal zgled krotkosti in samozatajevanja.

Slomška kot škofa bi lahko opisali z besedami sv. Pavla v Prvem pismu Timoteju: *»Škof mora biti brez graje: trezen, razumen, dostojen, gostoljuben, sposoben za poučevanje; ne pijanec, ne pretepač, ampak krotak; ne prepirljiv ne lakomen; svoji hiši dober predstojnik.«* (1 Tim 3, 2–7)

Živel je svetniško, vendar ni ničesar pripisoval sebi, temveč Bogu, le Njemu je dal vso čast in hvalo, zase pa je želel, da bi vselej prav spoznal in izpolnil božjo voljo. (povzeto po: Kovačič 1934 (drugi del), 125–133)

NJEGOVA DUHOVNOST

V otroštvu in zgodnji mladosti sta Antonovo duhovno življenje zaznamovala predvsem rodna mati Marija in kaplan Prašnikar. Močno pa je Slomškovo duhovnost zaznamoval spiritual Kaspar Albrecht v celovškem bogoslovju. Kaspar je bil učenec Klemna Dvoržaka, apostola Dunaja, ki je po vzoru sv. Alfonza Ligvorija, začetnika redemptoristov in Dvoržakovega duhovnega očeta, oznanjal, da je Bog predvsem ljubeč in usmiljen Oče, kar je bilo povsem v nasprotju s takratno miselnostjo, ki je bila še vedno pod vplivom janzenizma, v katerem so označevali Boga kot strogega sodnika, ki predvsem kaznuje.

Slomšek je bil mož molitve. Kadarkoli je lahko, je pohitel pred Najsvetejše in tam molil. K temu je vabil tudi druge. Spodbujal je ljudi, posebno bogoslovce, k rednemu prejemanju zakramentov, predvsem sv. evharistije. Vabil je tudi k rednemu zakramentu sv. spovedi. Nasploh je vabil božje ljudstvo k obhajanju zakramentov in življenju po božjih zapovedih.

Za svoje duhovnike je organiziral duhovne vaje in si močno prizadeval, da so jih obiskovali, saj je vedel, da je treba dobro duhovno življenje negovati ne samo z redom v življenju v izmenjavi molitve, dela in počitka, ampak tudi s poglobljanjem duhovnega znanja in izkušnje na samotnem kraju.

Skrbel je za »božji red« in nikakor ni želel zapravljati časa za nepotrebne stvari. Na to je opozarjal božje ljudstvo in brez dlake na jeziku opisoval skrivnostna znamenja svojega časa: trpljenje, smrt in vstajenje.

V središče vsega je postavil kruh življenja, sv. evharistijo, o kateri je dejal, da je »sonce božje službe, jedro naše svete vere, srce vseh naših pobožnosti, živ studenec ljubezni, največja skrivnost naše vere«. (Slomšek 2009, 7)

Poleg sv. evharistije, ki je hrana našim dušam, je dajal Slomšek izreden pomen tudi božji besedi, ki je »*luč na naši poti*« (Slomšek 2009, 27).

Nekoč je o Svetem pismu govoril bogoslovcem: »*Le-ta knjiga vsebuje besede večnega življenja, vse ostale knjige so, če ne črpajo iz te Božje knjige, vodnjaki brez čiste vode. /.../ Zato polagam tudi vam vsem na srce, da jo vestno študirate, in vsak naj ima tisti dan, ko ni nič pridobil v spoznanju Boga, ali ko ničesar ni prebral iz te Božje knjige, za nesrečen in izgubljen.*« (Slomšek 2008, 124)

Že kot deček je ljubil Kristusov križ, ta ljubezen pa se je z leti še pomnožila. Ganjen od križane ljubezni je ljudem ponavljal Jezusove besede: »*Kdor želi hoditi za menoj, naj vzame svoj križ in mi sledi.*« Za Slomška so bili trije križi, postavljeni na Golgoti: križ

upanja, da ne bi izgubili poguma, križ pokore, kesanja in spreobrnjenja, da ne bi zamudili časa milosti. Slomšek je živel in delal iz prepričanja, da je Kristusov križ najlepša zastava upanja in zmage. (Slomšek 2012, 5)

Zelo je častil Devico Marijo, katere češčenje mu je vlivalo tolažbo in pogum še posebej v času škofovske službe. Poleg Marije pa je častil tudi druge svetnike in jih imel za zgled hoje za Kristusom. Svoje ovčice je spodbujal k posnemanju njihovih kreposti in vabil, naj se jim priporočajo v priprošnjosti, da bi bili deležni tega, česar človeška šibkost ne zmore. Zanj so bili svetniki živ evangelij. Njegovi posebni vzorniki so bili sv. Jožef, sv. Avguštín, sv. Bernard, sv. Dominik, sv. Frančišek Saleški, sv. Anton in med ženami sv. Ana, sv. Monika, sv. Elizabeta, sv. Notburga ter mnogi drugi. (Slomšek 2014, 5)

Ker se je zavedal, da se vera lahko krepi samo v domačem jeziku, si je močno prizadeval za bogoslužje in versko življenje v maternem jeziku. Poleg tega se je zavedal moči povezovanja, zato je ustanavljal bratovščine in katoliška društva za dobre namene (ekumenizem, karitativnost, molitev, vzgoja ...) ter mnoge navdušil za sodelovanje.

Vse svoje moči je dal Gospodu na razpolago za duhovni dvig našega naroda in za rešitev duš, ki so zašle na pot pogubljenja. Načelo, po katerem se je ravnal, je bilo: »Kdor hoče druge vneti, mora sam goreti.« V evangeljski gorečnosti je vnemal srca ljudi za nebesa, ki so naš edini cilj.

2.4 NJEGOVO LITERARNO DELO

Slomšek se je z vsem srcem in vso dušo posvetil svojemu poklicu, kjerkoli ga je vodil in želel sam Gospod. Veliko je tudi pisal. Ker so bili dnevi prekratki, se je pisanje večkrat zavleklo pozno v noč. Njegov opus je zelo širok in barvit, cilj vseh njegovih del pa je približati človeka Bogu in bližnjemu. Če beremo Slomškova dela, takoj začutimo, da so izraz njegovega lastnega doživetja in prihajajo iz globine srca. Iz vsega, kar nam je zapustil v vrsticah, sije ljubka veselost; želel je, da bi bili vsi ljudje dobri, pošteni in pobožni, srečni na zemlji in v večnosti.

Anton se je začel z literarnim delom ukvarjati že kot gimnazijec, veselje do pisanja pa je v njem raslo skupaj z veseljem do slovenske besede še posebej v času bogoslovja, kjer je za prostovoljni tečaj slovenščine navdušil mnoge vrstnike in jih v domači besedi tudi poučeval. Tudi kasneje, ko se je v celovško bogoslovje vrnil kot spiritual, je mnoge bogoslovce navdušil za slovensko besedo in jih vzgajal v dobre literate. Navdušil in spremljal

jih je pri prevajanju zgodb Krištofa Schmidta, kar je pri nas pomenilo začetek mladinske književnosti. Prizadeval si je za nedeljsko šolo v slovenskem jeziku in v ta namen napisal svoje največje delo *Blaže in Nežica v nedeljski šoli*, ki je služilo kot učbenik za nedeljsko šolo z lepo versko vsebino in znanji za življenje. Nasploh je veliko delal na področju šolstva in slovenskega jezika, poseben čut pa je gojil tudi do cerkvenega petja in lepe pesmi v šoli, ki *jo dela živo in veselo*. (Rebula 1999, 114) Poleg vzgojnih tekstov je pisal komentarje k obredom, razlage nedeljskih beril in evangelijev, molitvenike in življenje svetnikov, globoka in bogata pastirska pisma ...

Dolgo časa je v njem tlela želja, da bi ustanovili družbo za izdajanje slovenskih knjig za ljudstvo. Ker so njegov predlog na škofiji zavrnil, je namesto lepih hlebov kruha slovenskemu človeku natresel *Drobtinice*, ki so prvič izšle ob novem letu 1846, knjižico polno bogatih vsebin: od krščanskega nauka do povesti, od življenjepisov do basni in pesmi. (Rebula 1999, 116) Kasneje pa se je uresničila tudi prvotna zamisel in leta 1851 je bilo ustanovljeno Društvo Cirila in Metoda, kasneje Mohorjeva družba, ki je obogatila slovenskega človeka s pisano besedo in dvignila kulturno raven našega naroda.

Slomšek je pesnik in pisatelj, čigar opus je zelo širok in raznovrsten.

Pisal, prevajal in prirejal je tako za otroke in mladino kot za odrasle, da bi le do vseh prišla lepa slovenska beseda, dela, polna lepih, čistih in poučnih vsebin. Njegovo pisanje se dotika domovinskih tematik, družbenih ran slovenskega naroda in kaže na končno domovino, ki so nebesa. Orisuje lepoto narave in življenja ter za vsem tem mogočno delo našega Stvarnika. S svojimi deli vzgaja in uči za življenje in podaja verska znanja. Njegove bogate pridige so danes zbrane v knjižicah po tematikah: *Zlati križ*, *Kruh življenja*, *Svetniki*, *naši prijatelji*, *Meditacije*, *Kreposti* ... Njegovi reki in sentence so zbrani v knjižicah *Slomškove drobtinice*, *Življenja modrost* ...

Naj naštejemo le nekaj del iz njegove izredno bogate zbirke:

POEZIJA

- Pesnitve: *Čas*, *Večernica*, *Jutrnno sonce* ...
- Religiozne pesmi: *Kje sem doma?*, *Hvaljen bodi Jezus Kristus*, *Previdnost božja*, *Nebesa*, *Misijonski križ*, *Pohvala sv. Križa* ...
- Refleksivne pesmi: *Zgubljeni sin*, *Predica*, *Življenje*, *Veselja dom*, *Zlati čas* ...
- Pesmi za mladino in šolo: *Mati pri zibeli*, *Kdo je naučil?*, *Kje je ljubi Bog doma?*, *Bog za vse skrbi* ...
- Napitnice in zdravice: *Vinska trta*, *Veseli hribček*, *Napitnica* ...

- Ljudske pesmi: *Novoletnica, Vigred, Uboštvo, Egiptovski Jožef, Zadovoljni kmetič, Ptičica ...*
- Domovinske pesmi in prigodnice: *Iskrenim Slovencem, Bog ohrani nam cesarja, Popotnica vojaška, Žalostna pesem ...*

PROZA

- Prvo prozno delo je bil prevod praktične medicinske knjižice *Prepis eniga pisma ... Kako so srečno zdravili tiste, ktere je bolezen kolera prijela.*
- Pripovedi za otroke: basni *Vran in lisica, Star lisjak in mlada kokoš, Jež in lisica* ter zgodbe *Kovač in krojač, Popotnika, Jezusove jaslice ...*
- Učbeniki: *Blaže in Nežica v nedeljskoj šoli*, 10 različnih učbenikov za dvojezične šole, mdr. *Abecednik za slovensko-nemške šole ...*
- Vzgojno-krščansko-poučna dela: *Keršansko devišstvo, Hrana evangelskih naukov, Keršanska beseda katoliškim misijonam pomagat, Življenja srečen pot, Kratkočasne pravlice otrokam v podvučenje, Šola vesela lepega petja za pridno šolsko mladino, Molitvice ino potrebni nauki za pridne mladenče, Posebni nauki ino molitve za žensko mladost, Sv. križev pot ino litanije od terpljenja ino smerti Jezusa Kristusa, Angelska služba za mladenče k'sveti maši streči ...*
- Dela: *Tri pridige o jeziku.*
- Molitveniki: *Angel molitve, Sveto opravilo za šolarje, Križev pot ...*
- Čeprav Slomšek za časa življenja ni bil cenjen kot literarni in kulturni delavec, lahko danes v njem prepoznamo veličino ustvarjalnega duha in ga postavimo ob bok priznanim pesnikom in literatom takratnega časa ter ga priznamo kot enega najbolj zaslužnih delavcev za kulturo in ohranitev slovenskega jezika in naroda.
- (povzeto tudi po: Škafar, Emeršič 1991, 6-9)

2.5 LETNI NAČRT GLEDALIŠKE SKUPINE

2.5.1 Priprava na srečanja

Pred začetkom šolskega in veroučnega leta oznanimo ter povabimo otroke in mladostnike v župnijsko gledališko skupino (plakat, župnijska oznanila in brošure, internetna stran ...). Bolj kot njihova starost je pomembno, da otroke in predvsem mlade veseli ustvarjanje predstave in vsega, kar je povezano z gledališčem. Pomembno je že v vabilu opozoriti, da pri predstavi potrebujemo tudi tiste, ki radi izdelujejo sceno in so bolj nadarjeni na likovnem ali morda glasbenem področju, in da lahko sodelujejo, tudi če ne bi radi stali na odru kot igralci.

Skupina naj šteje od 5 do 12, največ 15 članov, fantov in deklet.

Za srečanja je potreben primeren prostor, najbolje je, če je to dvorana z odrom.

Srečanja in vaje naj potekajo enkrat na teden po dogovoru s skupino in naj trajajo vsaj uro in pol. Pred nastopom pa imamo po potrebi in dogovoru več vaj, tako da se vsak dobro počuti na odru in je dobro pripravljen za nastop. Prvi stik z odrom in nastopanjem je zelo pomemben.

Dobro je, da ima mentor gledališke skupine vsaj nekaj izkušenj z gledališčem, pa tudi, da ima pomočnike, ki prevzamejo mentorstvo za sceno, kostume, rekvizite in glasbo, če je treba. Tako se skupina lahko razdeli in sočasno lahko potekajo vaja z igralci, izdelovanje scene, kostumov ...

2.5.2 Namen (vizija)

Z gledališčem in uprizoritvenimi umetnostmi želimo mlade popeljati v globine evangelija in lepoto življenja: da bi se odprli Bogu, vzpostavili živ odnos z Jezusom ter doživeli, kaj pomeni življenje in delovanje v Svetem Duhu, ustvarjanje prek molitve in klicanja Svetega Duha; da bi se tudi skozi skupno, skupinsko ustvarjanje odprli za bližnjega, za občestvo, da bi rastle v skupinski slogi in edinosti; da bi občutili, da potrebujemo drug drugega; za krepitev vrednot v skupini; ne nazadnje tudi za usvajanje gledaliških prvin in veščin, ki v življenju pogosto pridejo prav; za razvijanje talentov in spremljanje mladih na poti odraščanja in dozorevanja v socialnem, kulturnem in verskem okolju.

Za gledališko uprizoritev bomo uporabili »vse«, kar kdo zna in rad počne: od igre do igranja inštrumentov, petja, plesa, športnih panog, risanja, šivanja, izdelovanja kakršnih koli scenskih elementov, pisanja, ukvarjanja s tekstom, izdelovanja filmčkov, glasbe ... Gledališče je tako širok pojem, da se znotraj njega lahko najde vsakdo, če ne na odru, pa v zaodrju. Celoten program, način dela in uprizarjanja, bo zelo prilagojen glede na posameznika in skupino.

V tem letu se bomo še posebej ukvarjali s svetniško osebnostjo bl. Antona Martina Slomška. Srečali se bomo s časom, v katerem je živel, z njegovo življenjsko potjo in z njegovimi deli, tako v poeziji kot v prozi. Slomškovo življenje je bilo en sam odsev našega Gospoda Jezusa Kristusa, zato bomo iskali vzporednice z evangeljskimi odlomki ter vse skupaj začinili s Slomškovimi pesmimi, med katerimi so mnoge že ponarodele.

POSAMEZNE PRODUKCIJE:

1. Dogodek ob božiču
2. Recital ob slovenskem kulturnem prazniku
3. Dogodek ob materinskem dnevu
4. Dogodek ob veliki noči
5. Predstava o bl. Antonu Martinu Slomšku

Vsebine in vrste dogodkov bomo izbirali glede na skupino in razpoložljiv čas.

Septembra (okrog 24. 9.) in oktobra (mesec rožnega venca) se lahko pripravi eno ali več molitvenih srečanj, na katerih se moli rožni venec z vmesnimi besedili iz Slomškove literarne zakladnice, ki jih najdete v prilogah.

Prav tako se v postnem času lahko organizira molitev križevega pota s Slomškom, ki ga tudi najdete v prilogah.

2.5.3 Cilji

SPOZNAVNI

Mladi bodo med šolskim letom spoznavali, kaj gledališče je, način dela v gledališču, spoznavali bodo osnovne prvine uprizarjanja, kot so: glas, gib, fokus, tekst, podtekst, igra, režija, odrski govor, umetniška beseda, monolog, dialog, scena, kostumi, rekviziti, zaodrje, luči, glasba v gledališču ... Spoznali bodo različne načine in tehnike uprizarjanja in mešanja le-teh; kako zgraditi vlogo ... V osnovah bodo spoznali igro za otroke, mladino in odrasle ter ustvarjanje predstave od ideje do izvedbe. Vsebinsko pa bodo spoznavali božjo besedo, življenje svetnikov, cerkveno leto ..., kako lahko gradim predstavo z Jezusom, prek molitve in klicanja Svetega Duha ... Prepoznavanje (po)klica in darov posameznika.

V tem letu se bodo na poseben način srečali z bl. Slomškom, njegovim življenjem in delovanjem ter predvsem z njegovimi krepostmi in zgledi, ki jih je vredno posnemati.

DOŽIVLJAJSKI

Mladi se bodo vživljali v vloge z vsem, kar so. Vse, kar bodo spoznavali, bodo tako rekoč lahko doživeli – skozi sebe, vlogo, ki jo bodo gradili, soigralce in celotno uprizoritev, ki bo po vsej verjetnosti vrhunec njihovega doživljanja. Spoznali bodo celoten

proces od ideje do izvedbe – doživeli, da se nekaj, kar sem si zamislil, lahko uresniči in da moja odločitev, seveda z vloženim delom in časom, pripelje do rezultata. Doživeli bodo oder, izkušnjo gledališča, ki prepleta mladostnikovo življenje z utripom verskega življenja v župniji oziroma kjerkoli dogodek poteka. Doživeli bodo, da je delo za Boga lahko nekaj lepega in hkrati zabavnega, da so evangelij, življenje svetnikov in cerkveno leto uporabne stvari za življenje in rast v veri. Doživeli bodo, da lahko pokažem, kaj znam in zmorem, da sem v nečem dober in da lahko s tem prispevam svoj delež k celotni skupnosti, skupini ...

Glede na vlogo, ki jo bodo imeli pri predstavi, se bodo mladi lahko dodobra vživeli v čas, v katerem je Slomšek živel, v posamezne vloge, življenja ljudi, ki so mu bili blizu, ter v njega samega. To je veliko doživetje, ko govoriš besede svetnika kot svoje – nemogoče je, da ne bi prišle do srca in pustile pečata v življenju.

DEJAVNOSTNI

Znanje, ki ga bodo mladi usvojili, in doživetja, kot so uprizoritve za razne priložnosti, jim bodo koristila na vseh področjih življenja. Predstave, ki jih bomo ustvarili, bomo, če se bo le dalo, odigrali čim večkrat za različne skupine, kakšno tudi za ljudi s posebnimi potrebami, da bi se v mladih krepil čut za ljudi, ki so drugačni in še bolj potrebni naše pomoči in ljubezni. Poleg tega bodo lahko naprej razvijali talente, s katerimi bodo obdarovali in razveseljevali bližnje in sami rastle v lepi samopodobi ter se razvijali v dobre ljudi in dobre kristjane. Poleg tega bodo vedno lahko pripravljene za kakršnekoli nastope, vodenje dogodkov ter pastoralno pomoč v župniji in cerkvi. Znanje, ki ga bodo usvojili v gledališki skupini, bodo lahko razvijali naprej ...

Mogoče bodo nekoč lahko tudi sami vodili tovrstno skupino ...

V in po »letu s Slomškom« bodo okrepljeni z lepim zgledom in mnogimi besedami ter deli našega svetniškega škofa, ki se bo sam dotaknil njihovih src in jih vnemal v gorečnosti za dobro, za Boga. In ta ogenj se bo širil, tudi v priprošnji, da bo stekel proces za Slomškovo kanonizacijo.

2.5.4 Program

Vsako srečanje se začne z molitvijo.

Ob vsakem srečanju spoznavamo različna gledališka izrazila skozi razne igre in vaje. Pred tem se ogrejemo – telo in glas, odvisno tudi od tega, kaj bomo počeli. (Več v prilogah.)

SEPTEMBER

Začetek: drugi teden v septembru.

Prvo srečanje: zunaj, ob ognju, predstavitev skupine, posameznikov ter ideje za naše druženje, kaj je to gledališče, kaj si kdo želi, igre, peka krompirja, hrenovk, druženje ...

Drugo srečanje: spoznavamo svetniško osebnost bl. A. M. Slomška ob izbranih besedilih, vsak dobi svoj odlomek, ga prebere, podeli z drugimi ... Učenje katere njegovih pesmi ...

Tretje srečanje: romanje k Slomškovega grobu v mariborsko stolnico z vlakom, vmes postanek v Ponikvi (njegovem rojstnem kraju), ogled rojstne hiše ... (to bi bilo ravno okrog 24. 9., Slomškovega godu), druženje ... Dokumentiramo in naredimo filmček :)

OKTOBER, NOVEMBER, DECEMBER

V teh mesecih se bomo pripravljali na prvi nastop, ki bo okoli božiča. V ta namen se srečujemo s Slomškovim otroštvom in njegovimi deli, ki govorijo o otroštvu in božiču. Zgodbo prepletamo z Jezusovim rojstvom v Betlehemu in pripravimo prvo produkcijo. (Več v poglavju Posamezne produkcije!)

Po izvedbi skupaj praznujemo, in če je mogoče, si ogledamo žive jaslice.

Po vsaki premierni uprizoritvi je skupno vrednotenje in iskanje smernic za naprej. Ter seveda praznovanje!

JANUAR, FEBRUAR

Gremo v gledališče (po skupnem izboru).

Vsak si izbere kakšen lep prozni tekst, še raje pa pesem, ki jo bo interpretiral ob slovenskem kulturnem dnevu februarja. Delamo na umetniški besedi, interpretaciji ...

Nastop ob kulturnem dnevu (okrog 8. 2., lahko tudi v cerkvi po sveti maši) – kombinacija s kakšno lepo glasbo ... (Več v poglavju Posamezne produkcije!)

FEBRUAR, MAREC

Pripravljamo se na dogodek ob materinskem dnevu.

Srečamo se s Slomškovi deli v zvezi z mamo in seveda z našo nebeško Materjo Marijo. V produkcijo vpletemo glasbo in lastne gledališke vložke za mamice.

Nastop za materinski dan ... (Več v poglavju Posamezne produkcije!)

APRIL, MAJ, JUNIJ

Ti trije meseci so posebej posvečeni ustvarjanju predstave, ki je glavni cilj tega leta. Predlagamo, da se vaje začnejo po veliki noči.

Ker smo se v tem času med seboj že udomačili, tako pri srečevanjih in vajah kot na odru v nekaj produkcijah, s tem verjetno ne bo težav.

Srečali smo se že z bl. Slomškom, njegovim življenjem in delom ter nekaj od tega že uprizorili, zato tudi ta del ne bo tako težaven.

Med letom smo se tudi naučili kar nekaj veččin gledališča, tako da smo pripravljani. Lotimo se vaj po dani tekstovni predlogi, ki je v drugem delu.

Poleg igre in režije se izdelujejo tudi scena, kostumi, rekviziti, glasba ... Tudi ti napotki so v drugem delu naloge.

V tem času skupino peljemo na ogled gledališke predstave, ob koncu leta, po odigrani predstavi, pa lahko še v kino.

Poleti bi lahko imeli vikend z gledališko skupino na morju ali kje v naravi (druženje, praznovanje, vrednotenje in dogovarjanje, kako naprej ...).

Predstava se lahko premierno odigra tudi septembra, ob Slomškovem dnevu. V tem primeru vaje čez poletje prekinemo, vsebino čez poletje lahko še bolj ponotranjimo in se tako okrepljeni vrnemo k delu v začetku septembra. V tem primeru nam lahko skupni poletni dnevi na morju ponudijo poleg oddiha in druženja še skupni čas za nadaljnje snovanje predstave.

2.5.5 Izvedba

2.5.6 Refleksija (vrednotenje)

Po vsakem srečanju (mentor).

Po vsakem dogodku (premierni uprizoritvi).

Po koncu šolskega leta (vikend na morju ali v naravi).

2.5.7 Praznovanja

Predvidena praznovanja:

September: prvo srečanje

Konec septembra: romanje na Slomškov grob ...

December: med božičem in novim letom (po božičnem dogodku)

Januar: ogled gledališke predstave

Februar: ob kulturnem dnevu (po recitalu)

Marec: ob materinskem dnevu (po dogodku)

April: ogled gledališke predstave

Maj: presenečenje

Junij: kino

Med poletjem: vikend z gledališko skupino v naravi ali na morju

Nepredvidena praznovanja

2.6 POSAMEZNE PRODUKCIJE

2.6.1 Dogodek ob božiču

V mesecih od oktobra do prve produkcije, ki bo okrog božiča, se osredotočimo na božično skrivnost Jezusovega rojstva in iščemo vzporednice pri Slomšku: njegovo rojstvo, otroštvo, njegova dela v prozi in poeziji, ki govorijo o otroštvu, jutru in o božiču. Vsako srečanje začnemo z molitvijo, ki naj nas spremlja ves čas ustvarjanja.

Predlagamo Slomškova besedila:

- kratka zgodba o božiču: *Jezusove jaselce* (Škafar, Emeršič: *Slomškovo berilo*, Celje MD, 1991, str. 261)
- pesem – kratka meditacija o Jezusovem rojstvu (Slomšek: *Marijo ljubijo vsa srca*, Maribor Slomškova družba, 2011, str. 25)
- pesem: *Božič* (Škafar, Emeršič: *Slomškovo berilo*, Celje MD, 1991, str. 67)
- pesem: *Hoja za Jezusom* (AMS Zbrano delo, *Poezija*, Celje MD, 2007, str. 200)

Predlog za uprizoritev:

Dogodek poteka v cerkvi, pred otroško božičnico. Vse je temno, na prizorišču je pripovedovalec, ki pripoveduje zgodbo *Jezusove jaselce* (dobro je, če se besede iz zgodbe, ki jih ne poznamo in danes niso več v rabi, zamenja z bolj aktualnimi, prav tako ni obvezno, da zgodbo podamo v celoti, lahko izberemo samo kak del). V ozadju se počasi prižigajo sveče po vsej cerkvi, tako da vse postaja svetlo. Kakšen prizor iz brane zgodbe se lahko dogaja v ozadju. Prav tako v ozadju že vidimo jaslice, zraven dva otroka/mladostnika, ki sta ravno končala izdelovanje scene (jaslic) in se za trenutek ustavita ob jaslicah v misli na božično skrivnost. Pripovedovalec konča pripovedovanje zgodbe. Nekdo zapoje ali interpretira pesem *Božič*. Otroka/mladostnika, ki sta pri jaslicah, prideta v ospredje, sedeta na stopnice in se pogovarjata o božiču in o skrivnosti življenja, o rojstvu in o tem, da Jezus živi v vsakem človeku (lahko se v ta del vključi pesem – kratka meditacija o Jezusovem rojstvu). Pogovor napeljeta na Slomška, ki je bil zelo podoben Jezusu (o njegovem rojstvu in otroštvu). Tudi Slomšek je prinesel svetu luč, Jezusa, in k temu vabi tudi nas. Končamo lahko s pesmijo *Hoja za Kristusom*.

Kako se lotimo?

Najprej skupaj preberemo predlagana besedila, lahko raziskujemo Slomškova dela in sami najdemo še kaj zanimivega za uprizoritev ter se o prebranem pogovarjamo in izluščimo tisto, kar se nam zdi najpomembnejše in primerno za uprizoritev. Ustavljamo se ob vprašanju, kaj želimo ljudem približati, in se vedno vračamo k temu, ali odgovarjamo na dano vprašanje. Če nas nagovarja kakšen stavek iz Svetega pisma ali drugih besedil,

ga lahko vključimo v tekstovno predlogo. Dobro je, da se pogovarjamo tudi o svojem otroštvu in si zadamo nalogo, da na naslednjo vajo vsak prinese neko stvar, ki ga spominja na otroštvo in jo pri uprizoritvi lahko uporabi kot rekvizit ali del scene. Vedno se dotikamo treh tem: Jezus, Slomšek in moje/naše življenje.

Nato sestavimo dialog dveh ali več otrok, ki sedijo v ospredju prizorišča. Najprej se o tem pogovarjamo, nato lahko eden izmed udeležencev povzame naš pogovor v dialog ali pa tega sestavi mentor.

Ogledamo si prostor, kjer bomo nastopali, in se pogovarjamo o odrski postavitvi. Vedno moramo biti pozorni na to, da se tistega, ki nastopa, dobro vidi z vseh strani.

Pogovarjamo se o sceni in načrtujemo njeno izdelavo. Prav tako o postavitvi luči, ker bo svetloba, ki jo oddajajo sveče, verjetno prešibka.

Pogovarjamo se o glasbi, ki v ozadju lahko igra ves čas dogodka. V produkcijo lahko vključimo znane božične pesmi, prav tako lahko na primer Slomškovo pesem *Božič* uglasbimo in jo zapojemo. K ustvarjanju lahko povabimo tudi glasbenike, ki s svojimi inštrumenti lahko v živo spremljajo dogajanje. Če je prostor velik in v ozadju igra glasba, je dobro, da so igralci in pripovedovalci ozvočeni.

Skupaj se pogovarjamo tudi o kostumih in morebitnih rekvizitih ter načrtujemo končno izvedbo predstave, dobro zvadimo in odigramo.

Naj bo ustvarjalno! Vesel božič!

2.6.2 Recital ob slovenskem kulturnem prazniku

Po novem letu se za dober mesec ustavimo ob Slomškovi poeziji. Dobro je, da se v tem času osredotočimo tudi na to, kaj je kultura, kaj pomeni biti kulturnen ..., in se o tem pogovarjamo. Nato preberemo nekaj njegove poezije z različnimi tematikami, se naučimo katero od njegovih pesmi, ki so uglasbljene, ter skupaj pripravimo recital ob slovenskem kulturnem prazniku, ki ga izvedemo 8. februarja ali kakšen dan prej ali potem. Dogodek lahko izvedemo v cerkvi po sv. maši ali pa v dvorani, če jo imamo na razpolago.

Predlagamo pesmi, ki jih najdemo v Slomškovi zbirki *Poezija* (Celje MD, 2007):

- *Čas* (str. 38)
- *Jutrnó sonce* (str. 54)
- *Krščanskega mladenča prve in poslednje želje* (str. 82)

- *Pesem pri novi maši* (str. 86)
- *Pesem grešnika k Mariji* (str. 93)
- *Hvaljen bodi Jezus Kristus* (str. 101)
- *Previdnost Božja (1)* (str. 107)
- *Nebesa* (str. 115)
- *Zgubljeni sin* (str. 127)
- *Življenje* (str. 132)
- *Veselja dom* (str. 135)
- *Zlati čas* (str. 136)
- *Zvezdam* (str. 138)
- *Kje je ljubi Bog doma?* (str. 153)
- *Bog za vse skrbi* (str. 157)
- *Tri narlepši rožice* (str. 271)

Pesmi, ki so uglasbljene, prav tako iz zbirke *Poezije*:

- *Večernica (Glejte že sonce zahaja)* (str. 48)
- *Kje sem doma? (V nebesih sem doma)* (str. 67)
- *Predica* (str. 130)
- *Lehko noč (2)* (str. 204)
- *Veseli hribček (En hribček bom kupil)* (str. 213)

Kako se lotimo?

Vzamemo predlagano zbirko pesmi, seveda pa lahko raziskujemo in naredimo svoj izbor. Pesmi morajo biti primerne za starost otrok ali mladine, da jih bodo lahko vzeli za svoje in se podali v globine same pesmi in interpretacije. Najbolje je, da jih skupaj preberemo, potem pa si vsak izbere na primer tri, ki jih bo obdeloval. Spet jim damo nalogo, naj prinesejo na naslednjo vajo kakšno stvar, ki jim bo pomagala pri predstavitvi pesmi, vsebino te lahko narišejo (mlajši otroci), lahko jo uglasbijo, skratka, napotimo jih v raziskovanje vsebine posameznih pesmi. Potem se skupaj naučimo katero od že uglasbljenih, poigramo se z ritmom, rimami, izgovarjavo in pravorečjem ter poskušamo na različne načine pesem povedati (lahko se jo naučijo tudi na pamet).

Predlog za uprizoritev:

Za samo produkcijo tematsko pripravimo prostor in sceno. Najdemo skupno točko, na primer čas (življenjski cikel, letni časi, dan, večnost). Imamo osnovno idejo, ki je temelj tako za sceno kot za sam program. Najprej se o tej ideji pogovarjamo in nato tkemo zami-sel o tem, kakšna bi bila scena: na sredino prizorišča (če je to cerkev, pod daritveni oltar) bi lahko postavili veliko leseno kolo (kolo starega voza), ki spominja na čas, ki teče ...

Med takšnim snovanjem se porodi marsikakšna dobra ideja. Prav tako se lahko poigramo s kostumi in rekviziti. Na prizorišče lahko na primer vsak prinese s seboj nekaj, kar ga spominja na čas, ali pa pride na oder s svečko (lahko je v pobarvanem kozarcu na vrvici) in jo odloži na dogovorjeno mesto ...

Na prizorišču imamo lahko metronom, ki ga na začetku dogodka prižgemo in poslušamo nekaj taktov ... lahko posnamemo bitje srca in ga predvajamo ... zvok tekoče vode ... Potem začnemo z recitalom: najprej kakšna pesem o času (*Čas*), potem o jutru, v osrednji del vključimo pesmi vseh vrst in tematik, lahko zapojemo katero od predlaganih (*Predica* ...) in nato končamo s kakšno pesmijo o večeru, nebesih, ki so naš končni cilj, o času (*Zlati čas*), zapojemo pesem *Večernica* ali *Kje sem doma?*. Celoten dogodek lahko povežemo z vmesnimi proznimi deli, ki jih lahko izberemo iz dveh Slomškovih pridig, predlagamo: odlomka *Čas setve* (str. 14) in *Čas žetve* (str. 20), oba najdete v knjižici *Znamenja časa* (Maribor, Slomškova družba, 2010). Tako lahko koščke poezije prepletamo z zgodbo in jo povežemo v celoto. Prav je, da čisto na začetku zapojemo slovensko himno, saj gre za državni praznik in smo vsi kristjani poklicani k temu, da smo tudi dobri državljani.

Slomšek je bil velik ljubitelj kulture, domovine in slovenskega jezika, v eni izmed svojih pridig je dejal: *»Kar je oče dobrega od svojih starih prejel, mora svojemu sinu zapustiti, ino kar se je mati od svoje matere hvale vrednega naučila, bo tudi svoji hčeri zapustila. Materin jezik je najdražja dota, ki smo jo od svojih starih zadobili, skrbno smo ga dolžni ohraniti, olepšati in svojim mlajšim zapustiti ...«* (Prunk 1992, 43)

ali

»Kdor svojo domovino v resnici ljubi, se ne sramuje svojega rodu in ne jezika materinega. Brez jezika in naroda bi bila še tako rajska dežela žalostna puščava. Materin jezik je prvi božji dar. Zanj nam mora biti pred vsemi drugimi jeziki mar, da ga častimo, likamo, da po slovensko radi govorimo, prepevamo in se veselimo.« (Slomšek 1996, 58)

2.6.3 Dogodek ob materinskem dnevu

Sklop, ki sledi, je namenjen predvsem raziskovanju Slomškovega odnosa do Marije in njegovih del, v katerih Marijo časti ali govori o njej. Poleg tega se bomo spominjali svojih mamic in jih presenetili z dogodkom ob materinskem dnevu, ki ga lahko izpeljemo v cerkvi ali pa v dvorani, okrog 25. marca.

Najprej se bomo pogovarjali o Mariji, ki je Jezusova in tudi naša nebeška Mati in skrbi za vse nas. Prebrali bomo svetopisemski odlomek o angelovem oznanjenju in druga poglavja, ki govorijo o Mariji. Potem lahko navežemo pogovor na svoje mame in tako pridemo do Slomškove mame, po kateri je bil Anton deležen globoke in žive vere ter materinske ljubezni (Slomšek: *Mati čiste ljubezni*, Maribor: Slomškova založba 2011, 32 in 94). Nato se lotimo raziskovanja Slomškove literarne dediščine v zvezi z Marijo, materinstvom, otroštvom.

Predlagano gradivo iz zbirke *Poezije* (Celje MD, 2007):

- *Previdnost Božja* (2) (str. 109)
- *Mati pri zibeli* (str. 144)
- *Otroka jutrnja pesem* (str. 146)
- *Bog za vse skrbi* (str. 157)
- *Pridno dete* (str. 159)
- *Rožice pozimi* (str. 164)
- *Vigred* (str. 233)
- *Mlado jagnje* (str. 254)
- *Tri narlepši rožice* (str. 271)

Predlog za uprizoritev:

Ker se v tem času prebuja pomlad, lahko prizorišče (cerkev/dvorana) okrasimo z raznovrstnimi rožami. Dogodek se lahko začne s pesmijo – kratko meditacijo o angelovem oznanjenju (Slomšek: *Marijo ljubijo vsa srca*, Maribor Slomškova družba 2011, str. 11). V program poleg Slomškovih pesmi lahko vključimo tudi pesmi ali kratka prozna besedila, ki jih otroci sami napišejo na temo mame ali Marije, ter jih prepletamo z vmesnimi Slomškovimi proznimi deli, ki jih lahko izberemo iz knjižic *Mati čiste ljubezni* (Maribor, Slomškova družba, 2011), *Marijo ljubijo vsa srca* (Maribor, Slomškova družba, 2011) ali *Meditacije* (Maribor, Slomškova družba, 2008, 12. poglavje). Lahko tudi skupaj zapojeemo pesem *Jaz sem otrok Marijin*. Ob koncu dogodka mame presenetimo z darilci, ki smo jih izdelali na eni izmed vaj.

Kako se lotimo?

Ker sta za nami že dva nastopa, ne bo težko. Nekaj predlaganih pesmi skupaj preberemo, se o njih pogovorimo, nato pa si vsak izbere katero od Slomškovih pesmi, ki jo bo povedal na nastopu. Pesmi obdelujemo in vadimo na različne načine, spet lahko poiščemo primeren rekvizit, ki nam bo pomagal pri interpretaciji, pesem lahko uglašbimo ... Tako iz izbranih pesmi naredimo smiselno zaporedje, prav tako jih prepletamo s predlaganim proznim tekstom in začnimo vse skupaj z avtorskimi vložki otrok, ki jih na eni izmed vaj

ali pa doma oblikujejo sami (na temo mame ali Marije). Lahko se tudi naučimo kakšno pesem, primerno za materinski dan, kakšno o Mariji, in jih vpletemo v dogodek. Pesem lahko predstavimo tudi s koreografijo, ki jo pripravimo in se jo naučimo. Na eni izmed vaj izdelamo tudi darilca za mame. Lahko so to rože iz papirja, voščilnice ali kaj drugega po našem izboru.

Mati Marija, prosi za nas!

2.6.4 Dogodek ob veliki noči

V postnem času se lahko zaustavimo ob Slomškovem križevem potu, preberemo katerega od spodbudnih postnih govorov, ki so zbrani v knjižicah *Zlati križ* (Maribor, Slomškova družba, 2012) ali *Znamenja časa* (Maribor, Slomškova družba, 2010), ter zapojemo ali preberemo katero od Slomškovih postnih pesmi, primernih za ta čas (*Misijonski križ*, *Pohvala sv. Križa*, obe najdemo v zbirki *Poezija*). Pogovor naj se večkrat zaustavi pri križu in smislu trpljenja ter ceni, ki jo je naš Odrešenik plačal za nas s tem, ko je umrl na križu. Od križa preidemo k vstajenju in pripravimo dogodek za velikonočno alelujo. Lahko ga izvedemo enkrat v velikonočni osmini, v cerkvi ali dvorani, lahko tudi na prostem.

Predlagano gradivo iz zbirke *Poezije* (Celje MD, 2007):

- *Potolaženje v trpljenji* (str. 73)
- *Hvaljen bodi Jezus Kristus (1)* (str. 101)
- *Nebesa* (str. 115)

Predlagan verski nagovor iz *Slomškovega berila* (Škafar, Emeršič, Celje MD, 1991):

- *Trikrat veseli aleluja* (str. 263)

Predlog za uprizoritev:

Predlagano gradivo preberemo in se pogovarjamo o trpljenju in vstajenju. Premišljujemo evangeljske odlomke, ki nam govorijo o skrivnosti križa in vstajenja, lahko sestavimo svoje molitve, zahvale, premišljevanja ... in jih podelimo z drugimi. Skupaj se pogovarjamo o morebitni sceni za naš velikonočni dogodek, lahko je vse v belem, kot odprt, prazen grob, ki nakazuje Jezusovo vstajenje, odvaljena skala ali pa napis Aleluja ... Košarica pisank s Slomškovimi napisi (*Poezije*, Celje MD, 2007, str. 341), ki smo jih skupaj izdelali ... Lahko smo tudi vsi nastopajoči v belem, ob velikonočni sveči, ali pa na prostem ob baklah in ognju ... O vsem tem se pogovarjamo, molimo in Sveti Duh nas bo vodil do pravih odločitev.

Program lahko začnemo s petjem poljubne aleluje, nato lahko prepletemo Slomškov nalogor *Trikrat veseli aleluja* s predlaganimi pesmimi, lastnimi molitvami in zahvalami ter premišljevanji, ki smo jih pripravili. Lahko zapojemo tudi pesem *Hvali svet Odrešenika* ali *Zahvalno pesem*.

Kako se lotimo?

Pripravimo sceno, kostume, rekvizite, vsak se zaustavi ob enem izmed predlaganih besedil, ki jih nato povežemo v celoto, skupaj s proznimi teksti in zapetimi pesmimi. O vsem tem se skupaj pogovarjamo, snujemo, vadimo ... Lahko naredimo repertoar tematsko od križa do vstajenja in nebes. Vsak od udeležencev lahko pripravi svoj košček »predstave«, svoj prizor. Pripravimo tudi srečanje, na katerem izdelujemo pisanke s Slomškovimi napismi ter jih na koncu po dogodku razdelimo obiskovalcem.

Aleluja, Gospod je vstal in premagal smrt za vse nas, veselimo se!

2.7 DELO Z MLADIMI

To poglavje se nanaša na delo z mladimi skozi vse leto. Igralske tehnike in delo z mladimi na odru so zaobjeti v drugem delu naloge.

Najpomembnejše je, da se vsak član gledališke skupine čuti sprejetega in ljubljenega. Zato že na začetku srečanja vsakega pozdravimo in poskušamo z njim vzpostaviti očesni stik ter s tem vzbuditi v mladostniku občutek, da je sprejet, da nas zanima, kaj se z njim dogaja in kako se počuti.

Upoštevati moramo njihove danosti, slabosti in vrline ter vsakega posameznika spodbujati na področju, ki mu gre dobro, ter biti z njim potrpežljiv in vztrajen tudi v stvareh, ki mu ne gredo tako zlahka od rok. Zavedati se moramo, da smo poleg mentorjev tudi vzgojitelji.

Zelo dobro je, da se seznanimo z okoliščinami, v katerih je otrok oziroma mladostnik, z družinskimi razmerami ... Tako bomo lažje spremljali njegov razvoj in ga razumeli v slabostih. Poleg tega je dobro, da spremljamo mlade tam, kjer so, v obdobju celostnega razvoja, in poskušamo razumeti, da se hitro spreminjajo in dozorevajo, ter jih sprejeti kot osebe z vsem spoštovanjem.

Glede na to, da se bomo skozi vse leto ukvarjali z gledališko igro, pri kateri je instrument celotno človekovo bitje, moramo biti še posebej pazljivi pri občutljivih temah in

nalogah. Narediti moramo vse, da se mladostnik dobro počuti v skupini, na vajah in tudi na samih uprizoritvah. Prva izkušnja nastopanja je zelo pomembna, zato se nanjo dobro pripravimo. Nikogar ne silimo v nalogo ali igro, če ne želi, prav tako ne izpostavljam posameznikov, če nam dajo jasno vedeti, da tega ne želijo, ali doživljajo velik sram. S takšnimi delamo počasi. Hitro bomo spoznali, koga v skupini lahko izpostavimo, da na primer začne prvi in mu je to v veselje. Počasi za to navdušujemo tudi druge.

Mladi imajo veliko lastnih interesov in znanj z različnih področij, kot so: risanje, igranje inštrumentov, petje, različni športi ... Vse to lahko vključimo v predstavo ali produkcijo. Posameznik tako počne nekaj, kar ga veseli, povrhu vsega pa bo njegov košček predstave zelo verjetno zelo dobro uspel. Vse to je odlična pot do otrokove dobre samopodobe in samozavesti, da nekaj, kar ga veseli, lahko naredi zelo dobro in s tem razveseli tudi druge, je koristen in se tako rekoč uči darovati. Poleg tega je pomembno, da se krepí skupinska dinamika, da naloge čim bolj razporedimo med vse udeležence, da vsi sodelujejo, vsak v tistem, v čemer je dober in kar ga veseli. Tako so vsi zadovoljni, pripravljeni sodelovati, odprti za sočloveka, nesebični in se vedno bolj zavedajo, da skupaj gradijo celoto in da so skupaj močnejši.

Na začetku srečanj se dogovorimo za določena pravila, kot so: redno in točno prihajanje na srečanja, sodelovanje, opravljanje nalog, ki jih da mentor, aktivno ukvarjanje z vsebino, ki jo obdelujemo, ter sodelovanje na posameznih produkcijah. Opozorimo, da ekipa lahko dobro dela samo takrat, ko dobro delajo njeni posamezniki in so pripravljeni sodelovati.

Na vsako srečanje se dobro pripravimo: izberemo vaje, igre, priskrbimo potrebni material za delo, rekvizite in pripravimo prostor ter smo vsaj nekaj minut pred začetkom že pripravljene na sprejem skupine. Teh nekaj trenutkov lahko porabimo za to, da se zberemo in da že sami v molitvi kličemo Svetega Duha ter izročimo srečanje in vse navzoče v Gospodove roke in varstvo Matere Marije.

Pomembno je tudi, da smo v stikih in dobrih odnosih s starši in da v morebitnih »kazenskih« primerih skupaj z njimi iščemo možnosti za nadaljnje sodelovanje in odpravo konfliktov ter slabih vzgojnih navad najstnikov.

Srečno v leto s Slomškom! Naj bo blagoslovljeno!

3. GLEDALIŠKA PREDSTAVA:

»Če hočeš druge vneti, moraš sam goreti!«

3.1 KAKO SE LOTIM?

Predstave se vsak lahko loti na svoj način. V tem odlomku bom prikazala, kako se je lotim jaz.

Najprej nosim idejo o predstavi v molitvi. Pred Gospoda polagam to delo, ki bo nastalo, in ga prosim, naj pošlje Svetega Duha in naj me On vodi pri delu.

Nato zberem gradivo, ki je na voljo v zvezi z določeno temo ali osebo (svetniki ...). Berem, si pogledam kakšen film, če obstaja, poslušam kakšno oddajo o tej zadevi ali osebi ... Molim za pravi navdih ... Tako se počasi oblikuje tekstovna predloga, včasih se mi pojavi kakšna podoba, prizor ali dialog, ki jih potem umestim v predstavo, večkrat pride navdih tudi za kakšno pesem. Menim, da nobena ideja ni slaba, če pa že ni uporabna, je lahko ključna na poti do dobre ideje, zato se ne želim zapirati za to, kar je mogoče, in kar ni. To pride kasneje. Ko snujem, je vse mogoče.

Če se le da, med nastajanjem tekstovne predloge in prizorov obiščem kraje, ki so pomembni za to delo. Med nastajanjem predstave o bl. Slomšku sem se trikrat podala na romanje, ki sem ga imenovala »po Slomškovih poteh«. Ta romanja mi vedno zelo veliko dajo in mi pomagajo pri ustvarjanju. Več o tem v prilogah!

3.2 SEDEM TOČK (OBDOBIJ)

Ponavadi ob snovanju naredim sedem sklopov (ki lahko ponazarjajo obdobja). Tukaj sem napisala naslednje:

1. **OTROŠTVO (Slom):** pastirček, družina, Št. Ožbolt, »pridigar«, g. Prašnikar.

2. **GIMNAZIJEK (Celje):** odličnjak, sirota, klic – želja po duhovništvu, molitev, »globine božjega«, Olimje - g. Prašnikar.

3. **BOGOSLOVEC (Celovec):** Slovenščina – narodna zavest; »Vi ste luč sveta!«

»Glas vpijočega v puščavi«, mašniško posvečenje, Slomškovi citati: »Posvečena so moja usta, naj govore svete reči ...« Ob novi maši: »Zlata ura, moj Jezus ...«

4. KAPLAN (Bizeljsko, Nova Cerkev) + SPIRITUAL (Celovec): Kako priti bližje ljudem?! Pridige, zavzet delavec v božjem vinogradu, nagovori bodočim duhovnikom (iz knjige *Kreposti*); »Vi ste sol zemlje ...«

5. (NAD)ŽUPNIK (Vuzenica): BLAŽE IN NEŽICA V NEDELJSKOJ ŠOLI (odlomek iz nedeljske šole, ki je hkrati lahko odigran kot njegov spomin ali pa odlomek iz knjige, ki jo je napisal).

6. ŠKOF (Št. Andraž): nagovori duhovnikom (iz knjige *Meditacije*) ...

7. MARIBOR: predstavitev sedeža škofije ... križ (iz knjige *Zlati križ*) ... smrt;
»Naj stane kar hoče, nebesa morajo biti naša!«

Pesmi: Glejte že sonce zahaja, Predica, V nebesih sem doma, Kraljevo znam'nje, križ stoji ...

To je v grobem osnutek z nekaj asociacijami. Nato se na podlagi teh sedmih točk lotim tekstovne predloge, v katero skušam umestiti čim več tekstov, ki jih je zapisal svetnik, o katerem predstava govori, v tem primeru bl. Slomšek.

Svetopisemska utemeljitev števila 7:

Pravzaprav niti sama ne vem dobro, zakaj sedem sklopov, vem pa, da število sedem svetopisemsko pomeni polnost.

Že v Stari zavezi najdemo več takšnih primerov. Čisto na začetku najdemo podatek, da je Bog ustvaril svet v sedmih dneh (1 Mz 1-2); nato je naročil Noetu, naj s seboj na ladjo vzame po sedem parov vsake živali, ker bo čez sedem dni potop (1 Mz 7); Jakob je za Rahelo služil sedem let (1 Mz 29); v faraonovih sanjah, ki jih je razvozlal starozavezni Jožef, je bilo vsega po sedem (1 Mz, 41); pomenljiv je tudi odlomek iz Jozuetove knjige, kjer je Bog Izraelcem zapovedal, naj sedem dni oblegajo Jeriho in jo vsak dan enkrat obkrožijo, sedmi dan pa sedemkrat. Storili so tako in Jeriha je bila zavzeta (Joz 6,15). Poleg teh je v Stari zavezi še veliko drugih primerov, ki vključujejo število sedem.

V Novi zavezi je Jezus pomnožil kruh iz sedmih hlebov (Mr 8), iz nečistnice je izgnal sedem demonov (Jn 8); in naročil, naj odpuščamo sedemdesetkrat sedemkrat (Mt 18); v knjigi *Razodetja* je število sedem velikokrat omenjeno: sedem zlatih svečnikov, sedem

zvezd, sedem Cerkev, sedem božjih duhov, sedem pečatov, sedem bakel, sedem rogov, sedem oči, sedem trobent, sedem angelov, sedem čaš božjega srda ...

Vsekakor ima število sedem v Svetem pismu zelo velik in simboličen pomen, ponazarja celovitost, zaokroženost, polnost.

Prav tako imamo v Cerkvi sedem zakramentov, sedem darov Svetega Duha, sedem glavnih grehov, sedem duhovnih in sedem telesnih del usmiljenja. (Lahko bi rekli, da skoraj vsakih sedem let dozorimo za prejem enega od zakramentov, razen zakrament ozdravljanja.)

3.3 TEKSTOVNA PREDLOGA

»Če hočeš druge vneti, moraš sam goreti!«

UVOD:

Prizorišče je v poltemi, v začetku se zasliši zvočni posnetek/AMS na mikrofonu v poltemi:

AMS (off 1): Po tistih dneh, ko se bo evangelij oznanil na vseh krajih sveta, bo prišel konec. Kot v Noetovih dneh, tako bo pred prihodom Sina človekovega k sodbi. Strašna znamenja se bodo zgodila na soncu, luni in zvezdah. Na zemlji bo narode prevzel strah in tesnoba, morski valovi bodo strašno bučali. Od strahu in pričakovanja, kaj naj bi prišlo, bodo ljudje umirali.

Potem se bo pojavilo na nebu znamenje Sina človekovega, križ. Vsi rodovi zemlje bodo tožili in bodo videli Sina človekovega priti kot sodnika na oblakih neba z veliko močjo, silo in oblastjo, z veličastvom in slavo.

(Slomšek, *Zlati križ*, Maribor, Slomškova založba, 2012, str. 106, 107)

Sedaj pridejo žanjci, angeli, poslani, da bi ločili dobre na desno, pobožne mladeniče, čiste device, poštene može, vrle žene, na desno vse krepostne. Na levo vse zapeljivce mladine, pijance, zatiralce in goljufe, učitelje zmotnih nauk in tiste, ki so zanikali Boga. Tako loči pastir svoje ovce od kozlov. /.../

Ločeni so na veke eni na desno, drugi na levo. Tako stojijo narodi pred angeli enako veliki setvi, pripravljeni za žetev, za vsesplošno sodbo. In kje bomo mi tedaj stali? Na kateri strani bom videl svojo zvesto krščansko čredo? O, večni, pravični, a tudi neskončno us-

miljeni Bog! Za dvojno milost prosim za tisto uro: ko boš prišel sodit, ne prekolni me, ne prekolni moje ljubljene črede!

(Slomšek, *Zlati križ*, Maribor, Slomškova založba, 2012, str. 110, 111)

1. PASTIRČEK

1.1 ROJSTVO

V ozadju vidimo mamo, ki prinese dete (od vhoda v cerkev), zvok otroškega joka, Prašnikar prinese svečo od glavnega oltarja, AMS – zvočni posnetek, zvok prelivanja vode. Prašnikar da svečo na oltar in z vodo krsti otroka (simbol krsta – sveča in voda ter belo oblačilo).

AMS (off 2): Pred mnogimi leti me je moja mati prinesla v cerkev. Bogu in Mariji me je darovala. Zaobljubila se je Bogu, da me bo vzgojila za Gospoda. Bela obleka in goreča sveča sta bili znamenje, da sem kot nedolžen otrok dedič večnega življenja. /.../

(Slomšek, *Mati čiste ljubezni*, Maribor Slomškova družba, 2011, str. 32)

Prašnikar krsti otroka, v ozadju slišimo zvok vode.

Prašnikar: Anton, jaz te krstim v imenu Očeta in Sina in Svetega Duha.

Prašnikar poda mami svečo, otroku da belo oblačilo.

AMS (off 2): Blagoslovljena krstna sveča je bila prižgana z besedami: »Sprejmi gorečo luč.« Tako kot gori v rokah botra luč, gori v srcu neumrljive duše luč vere, tako kot pred tabernakljem gori večna luč, tako gori v srcu svetilka posvečujoče milosti. »*Ali ne veste, da ste bili nekoč tema, sedaj pa ste luč v Gospodu? Živite kot otroci luči!*« (prim. Ef 5,8)

(Slomšek, *Mati čiste ljubezni*, Maribor Slomškova družba, 2011, str. 32)

Medtem mati z otrokom odhaja, prav tako Prašnikar.

AMS (off 2): Materino učenje je najlepša luč. Kakor jutranja zvezda napoveduje nov dan, tako vsaka mati za svoje otroke izbere življenje. Tudi za večnost, kar bodo nekoč postali. Zato je srečen otrok, ki ima dobro mater, kot je bila Marija, iz katere je bil rojen Jezus, ki se je imenoval Kristus.

(Slomšek, *Mati čiste ljubezni*, Maribor Slomškova družba, 2011, str. 94)

Lidija poje pesem: Jaz sem otrok Marijin (1. kitica) in nato odide, prostor se razsvetli, slišimo zvok ovc ... Na prizorišče pride Tonče s svečo, ki jo položi na oltar.

1.2 OTROŠTVO

Mama pripravi Tončeta za na pašo.

Mama: Tonče, le pridno pazi na ovčice, ki ti jih je zaupal oče. Pri Šent Ožbaltu boš našel lepo senco, tukaj imaš nekaj kruha, da ne boš lačen. Ko bo šlo sonce za hrib, pa le pot pod noge, da priženeš čredo domov pred nočjo.

Mama mu stisne v roke rezino kruha.

Tonče: Bom, mati.

Mama: Pa ne pozabi na molitev, Tonče!

Tonče: Ne bom, mati!

Tonče vzame knjižico in palico ter odhiti. Vidimo mamo, kako vzame v roke rožni venec. Zvok ovčic. Mama odide, Tonče od zadaj pride in prigovarja svoji čredi (ljubeče, ta čreda je publika). Ko pride v ospredje, se povzpne po stopnicah in začne svojo pridigo.

Tonče: Preljube moje ovčice! Čuvajte se volkov, ki prihajajo samo zato, da koljejo in uničujejo. Jaz sem dobri pastir. Moje ovce poznajo moj glas in mi sledijo. Peljem jih na sočne travnike, na najboljšo pašo ...

Mimo pride Prašnikar in ogovori Tončeta.

Prašnikar: Pozdravljen, Tonče!

Tonče: Hvaljen Jezus, gospod kaplan!

Prašnikar: Na vekomaj! Amen. Vidim, da te ovce dobro poslušajo. Tudi nedeljska šola ti gre dobro od rok. Tako nadarjenega učenca še nisem imel. Tonče, kaj praviš, če bi te dali v Celje v šole?

Tonče: Oče želijo, da ostanem doma in nekoč prevzamem kmetijo.

Prašnikar: Naša pota niso božja pota. Ga bom že pregovoril. *Pogled povzdigne proti nebu.* Fiat voluntas tua! *Se obrne k dečku:* Veš, Tonče, Bogu ni nič nemogoče. Zbogom!

Tonče: Zbogom!

Prašnikar odide, Tonče se usede in začne prebirati knjigo ... Zvok ovac ... Pogleda za hrib, vidi, da sonce že zahaja ... Pride Lidija in poje pesem: Glejte že sonce zahaja ... Tonče odide »s svojo čredo«.

Ko prihaja domov, ga pričaka mati (zaliva rože).

Mama: Gospod Prašnikar je bil pri nas, Tonče. Pregovorila sva očeta, jeseni greš v šolo v Celje.

Tonče: *vesel* O, kako sem srečen! *Se zresni* Ampak mati, potem vas pa dolgo ne bom videl ...

Mama: Oh, Tonče, v nebesih se bomo nekoč večno veselili, le pot do tja si moramo utreti, to je najvažnejše. Kar si na tem svetu najbolj želim, je to, da bi ti nekoč postal dober in svet duhovnik, če je taka božja volja. Kmalu boš šel k birmi, Tonče. Izberi si dobrega botra, ne takega, ki ima veliko denarja, ampak raje si izberi revnega, a vernega človeka, takega, ki pri nauku najbolje odgovarja. To ti bo najboljša dota za življenje.

Tonče: Prav, mati, bom.

Oba odideta, vsak v svojo smer. Na posnetku slišimo glas posvečevanja ob prejemu zakramenta svete birme: »Anton, sprejmi potrditev, dar Svetega duha!« Spet mama in Tonče (in Prašnikar?) prideta skupaj – slovo, mama mu da torbo, se poslovita, Tonče gre v globino, do glavnega oltarja, zvok kočije, mama se obrnjena k njemu poslavlja in odide. Tonče pri glavnem oltarju poklekne in iztegne roke v zrak – znamenje predaje, molitve, slavljenja ... Pride AMS in stori enako?! – ga prekrije, prevzame »štafeto« ...

2. GIMNAZIJEK

AMS (off 3): Kako me je dobra mati vzgajala, kolikokrat opomnila, molila, svarila! Kaj je nastalo iz mene: kaj je doživela moja mati v meni? Me bo nekoč na veliki dan sodbe prav tako predstavila Jezusu kot nekoč in rekla: »Tukaj je.« Mati, zakaj si mi tako zgodaj umrla? Tukaj na zemlji zato nimam več nobene matere. Zato nam je Bog dal tretjo mater, sveto Cerkev, da nas v zibelki sprejme v svoje materinsko varstvo in nas kot mati skrbno in ljubeče spremlja do groba.

(Slomšek, Mati čiste ljubezni, Maribor Slomškova družba, 2011, str. 32)

Lidija s knjigo v roki, prebira njegove vrstice, misli, medtem ko vidimo AMS, ki pride do svoje mize in vneta piše. AMS gre nato v ozadje, kjer ga že čaka Prašnikar ...

Lidija: Kdor svojo domovino v resnici ljubi, se ne sramuje svojega rodu in ne jezika maternega. Brez jezika in naroda bi bila še tako rajska dežela žalostna puščava. Materni jezik je prvi božji dar. Zanj nam mora biti pred vsemi drugimi jeziki mar, da ga častimo, likamo, da po slovensko radi govorimo, prepevamo in se veselimo.

Prelistava ... in spet najde zanimivo misel, ki jo prebere ...

Majhno je človeško srce, pa neizmerne so njegove želje. Le premisli človek, kaj vse si ti želiš, pa koliko napačnega! Kakor moder oče neumnim otrokom ne dovoli vsega, tudi nam Bog ne stori vse po volji, ker nas ljubi. Iz ljubezni do njega se tudi mi podajmo v božjo voljo in vsa svoja pota Gospodu izročimo, on bo vse prav storil.

(Slomšek: *Življenje modrost*, Celje MD 1996, str. 58, 49, 14)

3. BOGOSLOVEC

Lidija odide, zaslišimo pete litanije vseh svetnikov, v ozadju se dogaja mašniško posvečenje – AMS leži na tleh, potem Prašnikar moli nad njim s polaganjem rok in mu obleče vrhnji del mašniške obleke/štolo. Nato ima AMS svoj trenutek ... Prašnikar vmes odide.

AMS: Posvečena so moja usta, naj govore svete reči. Posvečene so moje roke, naj delajo le svete reči. Posvečene so moje oči, naj gledajo le nebeške reči... Jaz živim, pa ne več jaz, temveč Kristus živi v meni.

(Rebula: *Pastir prihodnosti*, Celje MD 1999, str. 35)

AMS poklekne pred tabernakelj in moli:

AMS: Zlata ura, moj Jezus ... Jaz sem tvoj, ti si moj ... Jezus, živež moj nebeški, bodi tolažba moji duši, dokler ne bo Bog sam moja gostija in moja slava. Ves si meni izročen, vzemi tudi mene vsega ...

(Rebula: *Pastir prihodnosti*, Celje MD 1999, str. 37)

4. KAPLAN:

AMS gre do ambona in začne govoriti pridigo ljudem o sv. evharistiji.

AMS: Sveta evharistija. Jezus resnično biva v tem zakramentu, da bi nam bil pomoč v stiski, da bi hranil našo dušo in nas poživil za nebeško kraljestvo. /.../

Tu je vidni prestol njegovega bivališča. Z njegovega prestola milosti tečejo potoki milosti. Tako kot od trte vse veje uživajo sok življenja, da lahko rastejo in prinašajo

sadove, tako verniki črpajo vedno novo življenje iz tega zakramenta. »Jaz sem trta, vi mladike. Kdor ostane v meni in jaz v njem, ta rodi obilo sadu« (Jn 15,5).

(Slomšek: *Kruh življenja*, Slomškova družba Maribor 2009, str. 26, 27)

AMS gre v zakristijo ... Pride Lidija.

Lidija: Pride čas, ko se duhovnik pripravlja za oznanjevanje božje besede. Poklekne in moli. Navdušeno vstane od molitve, seže po pero in v svoj govor zlije nebeško moč in maziljenje. Samo molitev mu da višje življenje. Ko stopi k ambonu, se najprej skloni k molitvi in se v globini svoje šibkosti spomni na Jezusove tolažilne besede: »Dabitur vobis in illa hora ...« »V tisti uri vam bom dal ...« (Mt 10,19). S pogumom se nato dvigne, odpre usta in resnično sam Sveti Duh govori iz njega.

(Slomšek: *Meditacije*, Slomškova družba Maribor 2008, str. 17)

Nato pride AMS skozi vhod cerkve in med potjo nagovarja publiko.

AMS: Moji bogoslovci, moje veselje! Glejte, kako se pomladansko cvetje spet razcveta, kako zopet čudovito krasi zemljo. Vsako jutro odpira svoje ljubke čaše, da bi posrkalo osvežujočo jutranjo roso, da bi sprejelo oživljajoči žarek jutranjega sonca, da bi zacvetelo v čim lepšem lesku in bi povelečevalo Božje stvarstvo. Glejte, to, kar je nebeška rosa za lilije na polju, kar so sončni žarki za vrtnice, to naj bi bil za naša srca obed ljubezni našega Gospoda.

(Slomšek: *Kruh življenja*, Slomškova družba Maribor 2009, str. 87)

Ko pride do ambona, nadaljuje.

Sveta vaja v pobožnosti, jedro vseh sredstev za dosego kreposti, je za nas daritev svete maše. To je živa vez ljubezni, ki nas povezuje z Jezusom in kot brate med seboj. Prav tu nam je naš Zveličar najbližje in mi njemu. Tu nam najlepše pokaže svojo neskončno ljubezen, nas vzpodbuja k ljubezni do njega, da se popolnoma predamo svojemu poklicu, tako kot se nam je on ves daroval. Tu potrjuje vsak dan svojo dano obljubo: »Jaz sem z vami vse dni do konca sveta« (Mt 28,20).

(Slomšek: *Kreposti*, Slomškova družba Maribor 2008, str. 132)

AMS se obrne k tabernaklju in moli za vse prisotne.

AMS: Ti pa, Oče ljubezni, Bog vse tolažbe – usliši danes moje najgloblje prošnje in blagoslovi ta nadebudni naraščaj tvojega posvečenega bogoslovja, katerega trta si ti, oni pa tvoje mladike. Blagoslovi jih z vsem obiljem svoje milosti. Dopusti, da bodo tudi v tem letu cveteli in zoreli v resnici in kreposti, v povelečevanje tvojega svetega imena, v slavo tvoje svete vere in Cerkve, v veselje angelov in ljudi. Amen.

(Slomšek: *Kreposti*, Slomškova družba Maribor 2008, str. 135)

Nato se usede k pisanju. Pesem: Predica/Hvali svet Odrešenika?

5. BLAŽE IN NEŽICA:

AMS piše in pove prvi stavek, nato se začne prizor, AMS piše naprej.

AMS: V soboto ob treh popoldne začne v Slavini večernice zvoniti. Lepo je bilo zvonov slišati. Blažetu in Nežici od veselja srce trepeče ... Veselo domov pridirjata in ne moreta nedelje dočakati, da bi le skoraj v šolo šla.

V nedeljo zjutraj zgodaj vstaneta in kleče odmolita, kakor so ju mati naučili ...

V ospredje iz zakristije pride Prašnikar, od vhoda v cerkev Blaže in Nežica in začne se nedeljska šola:

Blaže in Nežica v en glas: Hvaljen Jezus!

Prašnikar: Na vekomaj! Amen. Molimo: *vsi se prekrižajo, kaplan moli naprej* »Sveti Duh! Ti božja luč, razsvetli našo pamet požlahtni nam srce, da bomo znali, kar je prav, pa tudi tako ravnali, kakor tebi, o Bog, dopade. Amen.«

Vzemite tablico in kredo!

Nato se obrne k tabli in napiše: Ja = ja. Se obrne k učencem in jih vpraša:

Prašnikar: Kdo ve, kaj to pomeni?

Blaže in Nežica se spogledata ... Prepisujeta ...

Prašnikar: Kristus je rekel: »Vaša beseda naj bo ja, ja, ne, ne« - to se pravi vselej resnična. Lažniva usta dušo umorijo.

Spet se obrne k tabli in napiše: Aj = ja.

Prašnikar: Kdo aj – ja? Dete, ki mu ljuba mati poje: Ajaj, ajaj dete moje! – O koliko mati z otrokom trpi; kako slabo pa otroci materi vračajo.

Dovolj pisanja za danes. Prva vaja v številstvu. Blaže, preštej od 10 do 20!

Blaže šteje.

Prašnikar: Nežica, koliko je 4 in 5?

Nežica šteje na prste in odgovori ...

Nežica: Devet.

Prašnikar: Dobro, za danes bo dovolj. Dobro sta odgovorila, le doma še malo poglejta bukvice. Za konec naredimo še sveti križ in zbogom!

(Slomšek: *Blaže in Nežica*, Celovec Janez Leon 1857, str. 4, 5, 10, 11)

Na prizorišče pride Lidija in začne peti: O, sveti križ (samo refren), vsi pojejo, Prašnikar in učenca naredijo križ, se poslovijo in vsak odide v smer, od koder je prišel. AMS neha pisati, dvigne pogled in reče:

AMS: Šola mora biti za dušnega pastirja punčica njegovih oči, on pa mora zanjo biti duša. S poukom in vzgojo oblikovati šolsko mladino najpraj za nebesa, za v veri močne in pobožne kristjane, potem pa za časni poklic, za koristne ljudi in dobre državljane ...

(Rebula: *Pastir prihodnosti*, Celje MD 1999, str. 174)

AMS: Morali bi ustanoviti družbo za izdajanje dobrih knjig ...

Če na slovensko mizo ni mogoče položiti hlebov lepega kruha, je mogoče natresti nanjo po nekaj prgišč drobtinic ...

(Rebula: *Pastir prihodnosti*, Celje MD 1999, str. 116)

6. ŠKOF

AMS navdušeno začne pisati. Na prizorišče pride Kosar in prinese Slomšku pismo. Ta ga odpre in na posnetku se predvaja nadškofov govor:

Nadškof (off 4):

Velečastiti gospod!

Po klicanju Svetega Duha, po zrelem in mirnem premisleku in posvetu sem prišel do jasnosti in trdnega prepričanja, da svoji dolžnosti, dati ovdoveli škofiji nadpastirja, ne morem bolje zadostiti, kakor da pokličem Vas, velečastiti, da prevzamete to sveto službo. /.../

Vi se boste pač pomišljali prevzeti to breme, pred katerim se tresejo celo angelska ramena; toda Gospod je pač nas, slabe ljudi, izbral za posodo svoje resnice in milosti in mi mu hočemo služiti, kakršni pač smo in kakor nas kliče; kdor njemu služi, bo vladal, kdor je njemu pokoren, bo zmagal. Torej v imenu božjem, roke k delu! Kdor sam sebe žrtvuje, najlepše služi Onemu, ki je sam sebe žrtvoval.

Še enkrat vas prosim za skorajšnjo izjavo in ostajam z iskrenim spoštovanjem Vam vdani Friderik I.r. kardinal in nadškof.

(Rebula: *Pastir prihodnosti*, Celje MD 1999, str. 128)

AMS odloži pismo in gre pred tabernakelj, vidno presenečen in zaskrbljen.

Zasliši se glasba (gregorijanski koral). Škofovsko posvečenje ... za oltarjem si AMS obleče škofovsko obleko (pas in čepico, ki mu jo prinese Kosar).

Lidija poje (po napevu Novomašnik bod' pozdravljen), Blaže in Nežica prineseta grb, ter napis »Vse v večjo slavo božjo in zveličanje duš«.

Lidija: Tudi ti, Sloven'ja cela,
Kakor dal'č tvoj jezik gre;
Danes bodi ti vesela
Teb' pred vsem spodobi se!

(Rebula: *Pastir prihodnosti*, Celje MD 1999, str. 132)

Kosar, Blaže in Nežica odidejo. Ams pride do ambona in spregovori ...

AMS: Ko sem se v benediktinskem samostanu (Maria Plain) pripravljaj na škofovsko posvečenje, sem tam ogledoval dolgo vrsto podob svetih redovnikov. V duhu sem prehodil zgodovino več kot trinajstih stoletij, z ljubkega grička sem pregledal blagoslov, ki ga je ta red razširil čez mesto Salzburg in okolico, in vzkliknil s svetim Bernardom: »O, kdo mi bo dal zopet videti veličastje reda sv. Benedikta kakor v nekdanjih dnevih?« Okrepčan in spodbujen po premišljevanju o apostolski gorečnosti teh svetih redovnikov sem takrat sklenil kot škof samega sebe popolnoma posvetiti apostolskemu poklicu, zanj živeti in umreti.

(Rebula: *Pastir prihodnosti*, Celje MD 1999, str. 131)

Nekdo iz občinstva zakliče: Dobili smo svetniškega škofa!

AMS se pokloni pred oltarjem in odide k pisanju, prvo pismo duhovnikom (posnetek).

AMS (off 5): Če je dvanajst ljudi prekvasilo ves svet, kako da mi, ki nas je toliko, ne moremo poboljšati ostalih, ko bi morali zadostovati celo tisoč svetovom? Je svet slabši? Je milost manjša? Manjka znanja ali pa moči? Povejmo po pravici: gorečnost, ki je prevevala dvanajstere, se v mnogih ne najde ...

(Rebula: *Pastir prihodnosti*, Celje MD 1999, str. 135)

Prihiti Kosar z novico ...

Kosar: Začela se je revolucija, vse je na nogah ...

AMS vstane, gre »do okna« in se zazre na ulico, se zamisli, odslovi Kosarja in začne pisati svojim duhovnikom.

AMS (off 6): Sprejmite, predragi sobratje, v viharju tega tako nemirnega časa glas svojega nadpastirja ... Vse pod soncem je minljivo in spremenljivo, kakor nam kaže zgodovina teh dni. Kraljevski prestoli in vladavine, ki so jih ljudje gradili skozi stoletja za tisočletja, so se v nekaj dneh, v nekaj urah spremenili v razvaline. Edinole naša sveta katoliška Cerkev, zgrajena pred osemnajstimi stoletji na skali, stoji neomajno trdna. To je naša tolažba ... To je sidro našega upanja ...

(Rebula: *Pastir prihodnosti*, Celje MD 1999, str. 153)

AMS vstane in hodi po prostoru...

AMS (off 6): Katera je torej naša naloga? Po Kristusu spet pripeljati nazaj k Bogu ljudi, jih iz stanja moralnega propada spet privedi k zavesti njihove plemenite usode, jim dati občutiti radost osrečujoče katoliške vere ... To je, bratje moji, trenutno in prvenstveno najvažnejša naloga, ki je od njene srečne izpeljave odvisen trajen mir in rešitev človeškega rodu od prepada modernega poganstva in strašnega komunizma, ki grozi, da bo pognal globoke korenine po mestih in na podeželju ...

(Rebula: *Pastir prihodnosti*, Celje MD 1999, str. 171)

AMS zloži pismo in ga zapečati ter odide. Pride Lidija.

7. MARIBOR

Lidija: Spomladi leta 1857 se je nadškof von Tarnoczy odpravljal v Rim. Slomšek ga je prosil, naj povpraša sveti sedež (papeža), če bo slučajno priložnost, v zvezi z zadevo o razmejitvi škofij glede na narodnost ...

Dejansko se je von Tarnoczy v Rimu tako zavzel za stvar, da mu je dan pred odhodom iz večnega mesta uspelo dobiti uradno zagotovilo, da je bila prošnja ugodno rešena.

Papež Pij IX. je dejal: »Recite Mariborčanom, da je škofija, ki jo dobijo, velika milost, vendar je morajo tudi postati vredni.«

(Rebula: *Pastir prihodnosti*, Celje MD 1999, str. 210)

AMS se vrne k ambonu in nagovori publiko. Je že precej postaran ...

AMS: V slovesnem sprevedu ste me spremili v novo stolnico, še malo, pa me boste nesli h grobu. – Toda ob koncu sedanjih dni bo napočilo veliko jutro, ko nas bo trobenta

vsemogočnega Boga zbudila k novemu življenju, pa tudi klicala k sodbi. O, skrbite, molite z mano, da vas bom tisti odločilni dan mogel vse privedi pred vsevednega Sodnika in reči: »Vsi so tukaj!« Skrbite, molite z mano, da bomo mi vsi slišali iz ust sodnika živih in mrtvih tolažljivo besedo: »Pridite, blagoslovljeni od mojega Očeta ...« Takrat bo čast Bogu na višavah, takrat bo mir ljudem vekomaj. Amen.

(Rebula: *Pastir prihodnosti*, Celje MD 1999, str. 223)

Naj stane, kar hoče, nebesa morajo biti naša!

AMS upihne svečo na mizi, vzame tisto z oltarja in odide v zakristijo. Lidija pride in zapoje pesem V nebesih sem doma (prvo kitico). Vse se rahlo »zmračí«. Do ambona pride Kosar/Lidija in pove »žalni« govor.

Kosar: Si more kak škof želeti bolj blaženo smrt, kakor jo je Božja previdnost podelila škofu Slomšku? Na svoj zadnji rojstni dan napisati oporoko – oporoko, ki je od prve do zadnje vrstice izraz najbolj vzvišene pastirske ljubezni, – v zadnjem letu življenja opraviti milostipolno romanje h grobovom prvakov apostolov v Rim, – v zadnjem mesecu življenja vzeti nase najnapornejšo vizitacijsko pot, – v zadnjem tednu življenja opraviti duhovne vaje in poromati k Materi božji, – na smrtni dan s tako ganljivo vdanostjo v božjo voljo prositi zakramente za umirajoče in jih s takšno pobožnostjo prejeti, – do zadnjega trenutka vztrajati v molitvi in z veselim vzdihom Mariji »Prosi za nas!« nastopiti svojo pot v večnost – kateri duhovnik, kateri škof bi si mogel želeti srečnejši konec? Sic moritur justus/Tako umre pravični. Resnično dragocena je v božjih očeh smrt njegovih svetih ...

(Rebula: *Pastir prihodnosti*, Celje MD 1999, str. 260)

Kosar odide s prizorišča, spet postane vse temnejše, svetijo le sveče in zaslišimo posnetek.

(AMS (off 7): In sedaj še dvojna prošnja tebi, moj Odrešenik in Pastir vseh pastirjev! Ko boš na veliki dan poslednje sodbe prišel in vse rodove zbral pred svojim sodnim stolom, me pusti z mojo drago čredo stopiti na tvojo desnico in izgovoriti besede: »Glej, tu so vsi, ki si mi jih zaupal, nobeden izmed njih se ni izgubil.« Potem reci tudi ti nam blažene besede: »Pridite, blagoslovljeni mojega Očeta, posedite kraljestvo, ki vam je od začetka pripravljeno.«)

(Slomšek: *Zlati križ*, Maribor, Slomškova založba 2012, str. 117)

Konec. Lidija začne s pemijo V nebesih sem doma (2. kitica), vsi ostali se pridružijo, pridejo v ospredje, kjer se skupaj priklonijo.

3.4 VLOGE, OSEBNOSTI IN ODNOSI

Tonče (fant, star okrog deset let): igra Slomška kot otroka, vesele narave, prijazen, topel, lepo vzgojen, spoštljiv, z otroško globoko vero, ki jo je dobil po mami, in delavnostjo, ki jo je podedoval po očetu. Že kot otrok kaže znake, da bi lahko nekoč postal duhovnik, pridiga svojim ovčicam (kdaj tudi prijateljem obnavlja nedeljsko pridigo), rad se uči, hodi v nedeljsko šolo, Prašnikar mu je velik zgled in prav rad mu pomaga pri duhovniških poslih, če le utegne. Še posebej ima rad svojo mamo.

Anton Martin Slomšek (AMS): igra Slomška kot odraslega, vnetega za svoj duhovniški poklic in odrešenje celotne svoje črede. Goreč oznanjevalec vesele blagovesti, borec za materni jezik in domovino, končno predvsem za nebeško. Več o njegovi osebnosti in duhovnosti je zajeto v poglavju 2.3.

Mama Marija: preprosta, vesela, pobožna in globoko verna žena, ki se veseli svojega prvorojenca Antona in ga vzgaja z veliko ljubeznijo ter mu s svojim svetništvom daje zgled življenja za nebesa. Tončetu vlije veselje do petja in pripovedovanja. Že od njegovih otroških let si na tihem želi, da bi postal duhovnik, seveda, če je božja volja. Materina smrt Slomška zelo potre in od takrat ima za mater poleg nebeške matere Marije samo še sveto Cerkev.

Jakob Prašnikar: kaplan v Slomškovi domači župniji Ponikva, prijazen, pobožen, človekoljuben. Še posebej se je zavzemal za otroke in mladino ter zanje pripravil nedeljsko šolo. Poleg matere je bil Prašnikar ključna oseba za Slomškovo nadaljnjo pot šolanja in po materini smrti njegova edina opora, tako v finančnem kot duhovnem in življenjskem smislu. To posebno povezanost lahko razberemo tudi iz tega, da je Slomšek vse svoje počitnice preživel pri Prašnikarju in pri njem tudi obhajal novo mašo.

Blaže in Nežica (med 8 in 12 leti): otroka, ki hodita v nedeljsko šolo. Lepo vzgojena, učljiva in bogoljubna. Junaka Slomškovega učbenika *Blaže in Nežica*.

Franc Kosar: Bogoslovec v času, ko je bil Slomšek spiritual v celovškem bogoslovju, kot duhovnik med drugim njegov pomočnik v času škofovanja v Mariboru, med najbližjimi Slomškovimi sodelavci, ob njem je bil, ko je umiral. Je tudi njegov prvi življenjepisec.

Lidija (vezni člen): povezuje predstavo s Slomškovimi vrsticami in pesmijo. Tu ne gre za vlogo samo po sebi, temveč za pripovedovanje, vezni člen.

Vloge prilagodimo glede na število igralcev. Tisti, na primer, ki igra Prašnikarja, lahko kasneje preoblečen igra Kosarja. Če imamo še kakšnega moškega, lahko igra tudi Slomškovega očeta Marka v otroški dobi. Mi ga zaradi pomanjkanja igralcev nismo umestili v predstavo.

3.5 SCENA, REKVIZITI IN KOSTUMI

Scena: V našem primeru bo predstava potekala v cerkvi (konkretno v cerkvi sv. Nikolaja v Vuzenici), lahko pa bi tudi v dvorani. Scena je že dokaj določena in jo bomo za predstavo upoštevali in uporabili, torej: ambon, daritveni oltar, tabernakelj, glavni oltar. Del prostora bomo namenili za »Slomškovo pisarno«, kamor bomo postavili mizo in stol ter svečo, kjer bo AMS sedel vedno, ko bo karkoli pisal. Scena bo oplemenitena tudi z napisom škofovskega gesla in z grbom, oboje ob prizoru škofovskega posvečenja.

Rekviziti:

Tako kot za scenske elemente bomo tudi za rekvizite uporabili najnujnejše:

- 1.1 Sveča, posodica z vodo, mama bo imela »otroka« (zvitó rjuho), bel prtič.
- 1.2 Kruh in prtič, malha (torba), pastirska palica, knjižica.
Mamino delo (zalivalka za rože), večja torba (»za v Celje«), rožni venec.
2. Knjižica s Slomškovimi mislimi.
3. Štola.
4. /
5. List in pisalo, »tabla« in kreda, pisala in listi, knjižice.
6. Pismo, škofovska oprava (čepica, pas), škofovski grb in geslo.
7. /

Scena se lahko uredi tudi drugače, kaj se doda ali odvzame, tudi rekviziti se lahko zamenjajo, dodajo ali odvzamejo po izbiri in navdihu.

Kostumi: Mama, Tonče, Blaže in Nežica lahko nosijo preproste obleke, take, kot so jih nosili v časih, ko je Slomšek živel (prva polovica 19. stoletja); Prašnikar, Kosar in AMS (v začetku) nosijo talar, kasneje AMS tudi štolo in škofovsko opravo; Lidija je bolj nevtralen lik, lahko nosi poljubno oblačilo, lahko tudi bolj sodobno, ali preprosto narodno nošo, ali belo ministrantsko oblačilo. V nekaterih primerih pridejo v poštev lasulje, ki pa naj bodo čim bolj avtentične, lahko se uporabijo tudi razne rute, priponke ... Tudi frizure naj bodo čim bolj preproste in primerne času, v katerem se zgodba dogaja.

3.6 FILM (PROJEKCIJA)

V tej predstavi se nismo odločili ne za film ne za projekcijo, ker se nam zdi, da je cerkev kot ambient sama po sebi zanimiva in primerna za preprosto uprizoritev brez novodobnih multimedijskih sredstev.

Lahko pa bi v ozadje postavili platno in nanj projicirali različne fotografije ali posnetke, ki bi veliko pripomogli k ustvarjanju atmosfere. Seveda to zahteva poseben čas, veselje in dar, da najdemo oziroma naredimo prave, primerne posnetke, ki bodo soustvarjali predstavo.

Če nismo prepričani, da je res pomembno imeti v predstavi na primer projekcijo, je raje ne imejmo.

3.7 GLASBA V PREDSTAVI

Tudi glasba v tej predstavi bo preprosta, pesmi bodo odpete brez inštrumentov ali pa ob spremljavi kitare, nekaj bo posnetih zvokov (voda, ovce), mogoče še kakšna instrumentalna spremljava s kitaro, drugače pa bodo posneti govornjeni deli (off).

1. Zvočni posnetek (off 1);
 - 1.1 Ta prizor bo podložen z nežno glasbo, (off 2), zvok prelivanja vode (tekoča voda), (off 2).
 - 1.2 Zvok ovc, pesem *Jaz sem otrok Marijin* (1. kitica) v živo, tudi ta prizor bo podkrepjen z glasbo (pašnik); pesem *Glejte, že sonce zahaja* v živo; zvočni posnetek posvečevanja ob birmi.
- 2 (off 3).
- 3 Tudi ta prizor bomo rahlo podkrepili z glasbo (litanije vseh svetnikov).
- 4 Monolog, kjer Slomšek nagovarja bogoslovce, preden pride do ambona, bomo podkrepili z nežno glasbo; pesem *Hvali svet Odrešenika/Predica* v živo.
- 5 Pesem *Kraljevo znam'nje, križ stoji* (samo refren) v živo.
- 6 (off 4), pesem ob škofovskem posvečenju (gregorijanski koral), pesem po napevu *Novomašnik bod' pozdravljen*; (off 5), (off 6).
- 7 Pesem *V nebesih sem doma* (1./2. kitici) v živo, (off 7).

Tako glasba, posnetki kot pesmi, zapete v živo, se lahko izvajajo poljubno. Glasba lahko zelo dobro podkrepi dogajanje in človeka popelje v različna čustvena stanja ter ga nagovori, zato je zelo pomembno, kakšno glasbo izberemo oziroma izvajamo, da gre v kontekst in podkrepi celoto.

Pomembno je, da ni preglasna, da izberemo prave inštrumente ... in da ne moti gledalca ob poslušanju igralcev, pazimo, da ne stopi v ospredje, če tega ne želimo.

3.8 LUČ V PREDSTAVI

Tokrat se bomo poigrali s svetlobo, ki jo oddajajo sveče, ter z lučmi, ki so nam na voljo v cerkvi. Na začetku in na koncu bomo poskušali biti v soju sveč, če ne bo pretemno, nato se bo razsvetlilo, prižgalo se bo več luči, ki bodo spremljale celotno predstavo, verjetno brez večjih sprememb (splošna luč), na koncu pa se bo spet rahlo zmračilo in bomo predstavo končali v soju sveč, če bo treba, pa bo ostala prižgana še kakšna luč.

Če imamo na voljo dvorano z več reflektorji, se lahko s svetlobno spremljavo bolj poigramo in poukvarjamo (na primer v prizorih, v katerih Slomšek piše pisma, je lahko osvetljen samo on ...).

3.9 DELO Z IGRALCI

Nekaj o delu z mladimi je napisano že v poglavju 2.7. V tej točki pa se bomo bolj kot na delo z mladimi skozi vse leto osredotočili na delo z mladimi na področju gledališča, usvajanja gledaliških prvin, veščin in ustvarjanja predstave.

Zelo dobro je, da poznamo ljudi, s katerimi delamo, da vemo, kaj jih veseli in v čem so dobri, da izzovemo in izvabimo iz njih tisto najboljše.

Na prvih srečanjih je najpomembnejše, da se spoznamo, da se vsak udeleženec počuti domače, sproščeno in se lahko odpre. V gledališču je inštrument, s katerim igramo, naše telo in celotno naše bitje, zato moramo poleg poznavanja gledališča biti tudi dobri pedagogi in vzgojitelji, kajti pri tovrstnih stvareh kaj hitro lahko koga prizadenemo, zaradi česar se morda ne bo nikoli več vrnil ali stal na odrskih deskah. Zato je dobro poznati in upoštevati posameznikove meje.

Na začetnih srečanjih lahko izvajamo igre, ki temeljijo na spoznavanju. Konkretni primeri in ideje so opisani v prilogah!

Kasneje je posamezna vaja lahko videti nekako takole: najprej nekaj minut za ogrevanje telesa in glasu (nekatero vaje vključujejo oboje), nato kakšna igra (lahko čisto družabna, kar je zelo pomembno za krepitev skupine, večkrat pa se lahko tudi skozi igro učimo gledaliških veščin: fokus, orientacija v prostoru, ritem ...). Več o tem je zapisano v prilogah! Nato vsaj na začetku namenimo nekaj časa ukvarjanju z besedilom, posamezno vlogo (dobro je, da z vsakim igralcem posebej govorimo o njegovi vlogi, mu damo napotke, smernice za nadaljnje delo, mogoče zanimivo literaturo za njegovo vlogo, ki jo lahko prebere in preuči ...). Tudi tekst lahko vadimo ne samo za mizo, ampak tudi stoje, med hojo, na različne načine. Ustavimo se tudi pri odnosih med dramskimi liki in različnih načinih uprizarjanja.

Potem lahko vadimo različne prizore, dialoge, monologe, skupinske prizore ter skupaj iščemo in odkrivamo rešitve za našo uprizoritev. Pomembno je tudi, da ima režiser oziroma vodja skupine okviren načrt dela skozi leto in postavitve predstave, da se mladi

počutijo varno, hkrati pa lahko predlagajo še kaj svojega in niso takoj zavrnjeni, tako da se vsesplošno krepi njihova kreativnost. Več o tem je zapisano v prilogah, kjer je predlaganih tudi nekaj knjig za boljše poznavanje gledaliških tehnik.

Le pogumno! Naj vas vodi Sveti Duh!

3.10 IZVEDBA

Kraj in čas izvedbe predstave načrtujemo vnaprej, tako da si vsi udeleženci lahko rezervirajo termin (lahko tudi več terminov) in lahko dobro organiziramo čas priprav in vaj. Pomembno je, da večkrat vadimo v prostoru, kjer bomo nastopali, da se igralci počutijo domače, da »osvojijo« oder in se lahko sprostijo.

Skupaj lahko pripravimo tudi vabila, plakate za predstavo, pogostitev ... Tako bo to res naš skupni dogodek. Kakšnega fotografa prosimo, da predstavo fotografira že med vajami. Iz teh fotografij in drugih sestavkov lahko naredimo gledališki list, skupinski album ... Seveda pridejo v poštev tudi kakšni filmčki ...

Predstavo je dobro imeti posneto zaradi kasnejših ponovitev.

Pred vsako vajo in ob koncu se zberemo v molitvi. To naredimo tudi pred predstavo in po njej. Še boljše je, če gremo skupaj tudi k sveti maši in položimo vse svoje delo na oltar. Vsekakor prosimo Boga za blagoslov vseh nastopajočih in vseh, ki bodo predstavo gledali, da bi se jih zgodba dotaknila oziroma, boljše, da bi se jih Gospod dotaknil prek našega dela. Naj bo vse v večjo božjo slavo!

4. SKLEP

Ob koncu snovanja, pisanja in poglobljanja v življenje in delo blaženega Slomška lahko rečemo, da nam je uspelo napisati kar obširno nalogo, ki vsebuje vrsto podatkov o njem in o gledališču ter se zlije v predstavo, ki bo premierno uprizorjena na predvečer Slomškovega dne (22. septembra 2018) v Vuzenici.

Vse je potekalo po načrtih in kar je bilo zamišljeno, je izvedeno. Vmes se je porodila še kakšna dobra ideja in naloga je postala še bogatejša, kot smo pričakovali. Čutiti je bilo, da je bilo to delo v načrtu že pred leti in se je v ta namen tudi molilo nekje v globinah srca, v času ustvarjanja pa še toliko bolj. Verjamemo, da je Gospod dal svoj blagoslov in da je to njegovo delo.

Celotna naloga je bila zamišljena kot priročnik za katehete, ki se želijo skupaj z mladimi srečati s svetniško osebnostjo blaženega Slomška, njegovim življenjem in literarnim delom ter na podlagi te izkušnje mlade s svojo mladostniško vnemo in navdihni morda popeljati v svet gledališča.

Če Bog da, bodo katehisti in katehistinje priročnik lahko našli v tiskani obliki ali na spletni strani, vsaj posamezne delčke naloge, ki jim bodo prišli prav. Enako velja za molitvene predloge.

Menimo, da je škoda, če delo ostane zaprašeno nekje v arhivih, in da je pomembno, da tisto, kar je dobrega, pride med ljudi.

Predstava je v večini sestavljena iz Slomškovih besedil, tako da ni prav preprosta in je namenjena bolj odraslim, kljub temu pa tudi mladi niso izključeni.

Vsekakor nas je med snovanjem naloge blaženi Slomšek zelo nagovoril, njegove besede so nam segle do srca. Njegovo delo in vest o njem bomo z veseljem ponesli v svet tako prek napisanega kot tudi prek gledališča. Z njim vzklikamo: *Vse v večjo božjo slavo in zveličanje duš!*

5. SEZNAM REFERENC

- Slomšek, Anton Martin. 1857. *Blaže in Nežica v nedeljskejšoli*. Celovec: Janez Leon.
- Kovačič, Fran. 1934. *Služabnik božji Anton Martin Slomšek*. Celje: Družba sv. Mohorja.
- Kovačič, Fran. 1935. *Služabnik božji Anton Martin Slomšek: drugi del*. Celje: Družba sv. Mohorja.
- Slomšek, Anton Martin. 1991. *Slomškovo berilo/izmed Slomškovih spisov izbrala Jakob Emeršič in Vinko Škafar*. Celje: Mohorjeva družba.
- Slomšek, Anton Martin. 1996. *Življenja modrost*. Celje: Mohorjeva družba.
- Rebula, Alojz. 1999. *Pastir prihodnosti: lik Antona Martina Slomška*. Celje: Mohorjeva družba.
- Slomšek, Anton Martin. 2001. *Slomškove drobtinice*. Ljubljana: Družina.
- Slomšek, Anton Martin. 2007. *Poezija: objavljene pesmi*. Celje: Društvo Mohorjeva družba, Celjska Mohorjeva družba.
- Slomšek, Anton Martin. 2008. *Kreposti*. Maribor: Slomškova družba, Slomškova založba.
- Slomšek, Anton Martin. 2008. *Meditacije*. Maribor: Slomškova družba, Slomškova založba.
- Slomšek, Anton Martin. 2009. *Kruh življenja*. Maribor: Slomškova družba, Slomškova založba.
- Slomšek, Anton Martin. 2010. *Znamenja časa*. Maribor: Slomškova družba, Slomškova založba.
- Slomšek, Anton Martin. 2011. *Mati čiste ljubezni*. Maribor: Slomškova družba, Slomškova založba.
- Slomšek, Anton Martin. 2011. *Marijo ljubijo vsa srca*. Maribor: Slomškova družba, Slomškova založba.
- Slomšek, Anton Martin. 2011. *Poezija: neobjavljene pesmi*. Celje: Društvo Mohorjeva družba, Celjska Mohorjeva družba.
- Slomšek, Anton Martin. 2012. *Zlati križ: postni govori*. Maribor: Slomškova družba, Slomškova založba.
- Slomšek, Anton Martin. 2014. *Svetniki: naši prijatelji*. Maribor: Ognjišče, Slomškova založba.

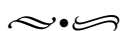
PRILOGE

V prilogah navajamo **molitvene predloge**:

- S Slomškom na križev pot
- **Molimo rožni venec s Slomškom** (vsi štirje deli rožnega venca).

Tu je opis romanj: **Po Slomškovih poteh**.

Priloge vsebujejo tudi nekaj navodil za **praktične vaje in igre**, ki jih lahko izvajamo na začetku srečanj in so namenjene ogrevanju glasu, telesa, skupinski dinamiki ali usvajanju gledaliških veščin, ter navodila za režijsko delo in ustvarjanje vloge. Dodane je tudi nekaj predlagane literature.

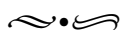
Navodila za molitvene ure

Slomškove nagovore iz molitvenih predlog preberemo pred vsako desetko (pri rožnem vencu) ali pri vsaki postaji (križev pot). Dodani so tudi uvodi in sklepi, ki jih lahko uporabimo za vstop v molitev in ob koncu molitvene ure, prav tako so predlagane pesmi, ki jih lahko pojemo pred vsako desetko/postajo križevega pota, seveda pa jih lahko tudi zamenjamo ali izpustimo. Ponekod je veliko besedila, zato lahko izberemo le en del, glede na razpoložljiv čas.

Kjer so oznake a, b, c, izberemo enega izmed teh odlomkov in nadaljujemo z molitvenim namenom, ki je napisan z odebeljenimi črkami. Če jih je več, izberemo enega izmed njih, označeni so z A, B ...

Ob koncu vsakega dela rožnega venca lahko dodamo desetko za rajne: ki se usmili duš v vicah.

Naj vas tudi po molitvi nagovorijo misli bl. Antona Martina Slomška!

KRIŽEV POT

Uvod:

**O PRIDITE, STVARI,
KAJ, GLEJTE, SE GODI:
EDINI BOŽJI SIN
STRAŠNO ZA NAS TRPI.**

Mnogo dreves raste na naši zemlji za korist in v veselje. V vsej človeški zgodovini sta najpomembnejši dve drevesi: drevo greha v rajju in drevo križa našega Odrešenika. Iz prvega je izšla smrt, iz drugega življenje. Tako kot je po človeku prišel greh na ta svet in po grehu smrt (Rim 5,12), smo po Jezusu Kristusu deležni Božje milosti. Zaradi neposlušnosti enega človeka so mnogi postali grešniki, zaradi poslušnosti enega, Jezusa Kristusa, ki je bil pokoren do smrti, smrti na križu, so mnogi postali pravični.

Križ je bil pred Kristusovim časom predmet največje sramote, orodje najbolj okrutne smrti. Noben rimski državljani ni smel biti križan, le sužnje in najbolj surove zločince so pribili na križ, kjer so se več dni borili s smrtjo. In ta sramoten križ je Jezus izbral, da bi za nas umrl in nas odrešil. Neskončni čudež ljubezni! Jezus, veliki duhovnik, je križ naredil za oltar, kralj za svoje žezlo, pastir za svojo pastirsko palico, zmagovalec nad smrtjo in peklom za svojo zastavo zmage. Ker je križ znamenje zmage naše svete vere nad vsemi njenimi sovražniki, se blesti na vseh cerkvah in oltarjih, zato se sveti tako na glavah kraljev kot na prsih škofov ter tudi na vratu bogoljubnih devic. Zato se moramo hvaliti s križem našega Gospoda Jezusa Kristusa, v katerem je naše zveličanje, življenje in vstajenje, po katerem smo bili odrešeni in osvobojeni.

(Slomšek, *Zlati križ*, Maribor, Slomškova založba, 2012, str. 43, (44))

1. postaja: Pilat obsodi Jezusa na smrt

**RAZBIČAN, ZAPLJUVAN
IN KRONAN, ZASRAMVAN
PRED SODNI STOL ZDAJ GRE,
NEDOLŽEN V SMRT IZDAN.**

Molimo te Kristus in te hvalimo, ker si s svojim križem svet odrešil!

Prvi sovražniki križa in Kristusa so bili tisti, ki so kričali pred sodnim stolom Pilata: »Na križ z njim!« – »Njegova kri naj pride na nas in naše otroke!«

(Slomšek, *Zlati križ*, Maribor, Slomškova založba, 2012, str. 44)

Končno je utihnilo jezno kričanje nahujskane drhali: »*Križaj ga, križaj ga!*« (Lk 23,21). Nenadoma postane vse resno in tiho, le tu in tam se iz mrgoleče množice sliši tožec, jokajoč glas. Počasi se oblikuje srh zbujujoči sprevod.

(Slomšek: *Kreposti*, Maribor, Slomškova založba, 2008, str. 149)

Dolg žalosten sprevod se pomika po najbolj obljudenih jeruzalemskih ulicah, skozi zaporniška vrata na Golgota. Trobentač na čelu nosi na svoji sulici napisano obsodbo in kliče: »Jezus Nazarečan, judovski kralj.«

(Slomšek, *Zlati križ*, Maribor, Slomškova založba, 2012, str. 29)

Usmili se nas, o Gospod – usmili se nas!

2. postaja: Jezus vzame križ na svoje rame

**GLEJ, KRIŽ MU NALOŽE
NA RANJENE RAME,
OBJAME GA VOLJNO
IN NESE VSEH DOLGE.**

Molimo te Kristus in te hvalimo, ker si s svojim križem svet odrešil!

Jezusovo obličje je oblito z znojem in krvjo, njegove ustnice so blede, njegovi razmršeni lasje so zlepljeni od krvi. Z desno drži svoj križ, z levo privzdignjeno svoje oblačilo. Še vedno kaplja kri iz njegovih ran. Njegove korake zaznamujejo rdeče črte. Ne glede na to ga suvajo in pretepajo z dolgimi palicami z bodicami. Ljudstvo ga z divjim zasmehom in s kriki veselja spremlja v smrt. »Vsi vi, ki greste mimo,« nam kliče s križem obloženi Jezus, »pridite in glejte, ali kje obstaja bolečina, kot je moja?«

(Slomšek, *Zlati križ*, Maribor, Slomškova založba, 2012, str. 29, 30)

Usmili se nas, o Gospod – usmili se nas!

3. postaja: Jezus pade prvič pod križem

**OPEŠAL JE V MOČEH,
PODRE GA KRIŽ, NAŠ GREH;
VTOPLJEN V DOLGE SVETA
LEŽI POTRT NA TLEH.**

Molimo te Kristus in te hvalimo, ker si s svojim križem svet odrešil!

Žalostni sprevod se je nenadoma ustavil. »Kaj se je zgodilo?« sprašujejo ljudje. Utrujen zaradi grdega ravnanja, povsem izčrpan zaradi krvavega bičanja se je ubogi na smrt utrujeni Odrešenik zgrudil. Z globokimi vzdihji je ležalo ubogo jagnje na tleh med divjimi volkovi, ki ga, namesto, da bi mu pomagali, le preklinjajo in ga bijejo. To je tretja postaja: Jezus pade prvič pod križem.

Krščanska duša, tiho postoj, usmiljeno poglej na tleh ležečega Odrešenika. Nase je naložil tvoje grehe, pod njihovo težo leži na tleh. »Nase je vzel krivdo, da bi nas osvobodil kazni,« kliče prerok Izaija. On nosi breme vseh grešnikov sveta in to velikansko breme ga pritiska k tlom. Kako strašen, kako gnusen, kakšna žalitev Boga mora biti greh, da mora za izbris le-tega Bog in človek kot črv ležati v prahu. S prisrčnim sočutjem pokleknimo tudi mi k našemu Jezusu, z njim kličimo k Očetu: »Oče, odpusti, resnično ne vemo, ne pomislimo, kaj delamo, ko grešimo! Pomagaj nam vstati iz našega padca v greh, operi nas v zakramentu svete pokore po zasluženju Jezusa Kristusa, našega na zemlji ležečega Odrešenika.«

(Slomšek, *Zlati križ*, Maribor, Slomškova založba, 2012, str. 30)

Usmili se nas, o Gospod – usmili se nas!

4. postaja: Jezus sreča svojo žalostno mater

**O, ŽALOSTNI SPOMIN,
KO MATER SREČA SIN;
BRIDKOSTI MEČ JI GRE
DO SRCA GLOBOČIN.**

Molimo te Kristus in te hvalimo, ker si s svojim križem svet odrešil!

Marija je svojega Božjega otroka prinesla v Jeruzalem, da bi ga darovala Bogu. Po trintridesetih letih mora stopati za svojim Sinom po grenki poti trpljenja. To je tisti meč, ki ji ga je pobožni Simeon napovedal. V spremstvu Janeza in nekaj pobožnih žena stoji na vogalu ulice in gleda bližajoči se sprevod ter ugleda Jezusa, svoje Sina, kako prihaja smrtno bled in utrujen, opotekajoč se pod križem. Kako boleč pogled, videti, kako peljejo v smrt njenega edinega otroka, to lahko občuti le materino srce. Prekrit z ranami, oblit s potom in krvjo, komaj še podoben človeku. Če je ta pogled omehčal Pilata, kaj šele Jezusovo mater! O kako rada bi priskočila, mu obrisala znoj, pomagala odložiti križ, a ni smela. Mučitelji niso dovolili materi k Sinu. Le pogledati ga je smela. In iz srca vzklikniti: »Moj Sin, moje vse!«

(Slomšek, *Zlati križ*, Maribor, Slomškova založba, 2012, str. 36)

Usmili se nas, o Gospod – usmili se nas!

5. postaja: Simon iz Cirene pomaga Jezusu nositi križ

**OMAGAL JEZUS JE
OD TEŽE KRIŽEVE.
O, SIMON, SPREJMI KRIŽ,
GOSPODA USMILI SE.**

Molimo te Kristus in te hvalimo, ker si s svojim križem svet odrešil!

Pravkar je Simon iz Cirene prevzel križ. Jezus se je opotekal od bolečin. Sonce je pripekalo, njegovo obličje je krvavo in potno. Kri in pot tečeta v mnogih kapljah z obličja na zemljo.

(Slomšek, *Zlati križ*, Maribor, Slomškova založba, 2012, str. 37)

Ljuba duša, če nimaš križa v svoji hiši, potem pohiti v hišo soseda, kjer je bolnik, kjer je beda in stiska v izobilju. Pomagaj sosedu nositi križ s krščansko ljubeznijo, kot je Simon iz Cirene nosil Jezusov križ.

(Slomšek, *Zlati križ*, Maribor, Slomškova založba, 2012, str. 26)

Usmili se nas, o Gospod – usmili se nas!

6. postaja: Veronika poda Jezusu potni prt

**S PRATOM VERONIKA
OBRIŠE JEZUSA;
ZATO JI DA V SPOMIN
OBLIČJA SVETEGA.**

Molimo te Kristus in te hvalimo, ker si s svojim križem svet odrešil!

Veronika ugleda svojega Gospoda. Gnana od ljubezni in sočutja se prerine skozi gručo vojakov, v naglici sname svojo ruto z glave in jo kleče ponudi svojemu Božjemu Zveličarju. Jezus jo sprejme s hvaležnostjo. Pritisne jo na svoje s krvjo in znojem oblito obličje in jo s pogledom globoke hvaležnosti vrne Veroniki. Ne oziraje se na zasmehovanje in preklinjanje krutega ljudstva pritisne Veronika ruto na svoje srce, in ko jo je doma razgrnila, je našla na njej odtisnjeno krvavo obličje svojega ljubljene Jezusa.

/.../ Jezusov potni prt je dobrohotna ljubezen do bližnjega. Da bi žalostna podoba Jezusa, ki jo je vtisnil Veroniki v potni prt, ostala globoko vtisnjena v naša srca in nas odslej spodbujala k dobrim delom, da se bomo na tem svetu vedno vadili v usmiljenju in tam v onostranstvu našli usmiljenje in zrlili Jezusovo obličje v njegovi slavi.

(Slomšek, Zlati križ, Maribor, Slomškova založba, 2012, str. 38, 39)

Usmili se nas, o Gospod – usmili se nas!

7. postaja: Jezus pade drugič pod križem

**SLABOSTI VES PREVZET
ZVELIČAR PADE SPET.
OH, GREHI GA TEŽE,
KI JIH PONAVALJA SVET.**

Molimo te Kristus in te hvalimo, ker si s svojim križem svet odrešil!

Od Pilatove sodne hiše do kraja izvršitve sodbe na Golgoti je približno pol ure hoda. Jezus je pri svoji šibkosti in nemoči potreboval približno eno uro.

Pot postaja vedno bolj strma, pripeka sonca vedno hujša, početje krvnikov vedno silovitejše, križ vedno težji, moč trpečega Jezusa vedno šibkejša. Jezus je na nekem uličnem

vogalu padel drugič na tla in dal drugi poljub miru zemlji, obremenjeni s prekletstvom številnih grehov, zemlji, prekriti s trnjem, pogosto oplojeni s solzami. Trnje, ki tudi nas tako pogosto zbode, solze, ki jih tudi mi prelivamo. Da bi tudi mi uživali tisti sladki mir, ki ga je Jezus dal zemlji, ko se je poslavljal rekoč: »Svoj mir vam dam.«

(Slomšek, *Zlati križ*, Maribor, Slomškova založba, 2012, str. 33, 34)

Usmili se nas, o Gospod – usmili se nas!

8. postaja: Jezus sreča jeruzalemske žene

**USMILJENE ŽENE,
NE JOKAJTE ZA ME,
LE ZASE IN SVOJ ROD
TOČITE ZDAJ SOLZE.**

Molimo te Kristus in te hvalimo, ker si s svojim križem svet odrešil!

Gruča sovražnikov, ki mu je naložila križ, ga spremlja s škodoželjnimi srci in se porogljivo smeje. On pa jih ne preklinja in moli zanje: »*Oče, odpusti jim, saj ne vedo, kaj delajo!*« (Lk 23,21). Med njegovimi številnimi spremljevalci jokajo le maloštevilne pobožne žene in z bridkimi solzami močijo njegove krvave stopinje, saj so nezmožne, da bi ga rešile križa. Usmiljeni pozabi svoje bolečine, zaskrbljen za dobro žena se obrne k njim in jim reče: »*Hčere jeruzalemske, ne jokajte nad menoj, temveč jokajte nad seboj in nad svojimi otroki!*« (Lk 23, 28) »*Kajti, če z zelenim lesom delajo tako, kaj se bo zgodilo s suhim?*« (Lk 23, 31).

(Slomšek: *Kreposti*, Maribor, Slomškova založba, 2008, str. 150)

Usmili se nas, o Gospod – usmili se nas!

9. postaja: Jezus pade tretjič pod križem

**ZVELIČAR OMEDLI,
POD KRIŽEM SPET LEŽI,
O TRDO SRCE, GLEJ,
TVOJ GREH GA ŽALOSTI.**

Molimo te Kristus in te hvalimo, ker si s svojim križem svet odrešil!

Premišluj, kako leži Jezus tretjič na tleh pod težkim križem. Že gre njegova težka pot h koncu, sprevod se bliža vzpetini Kalvarije. Moči utrujenega Odrešenika vedno bolj pojemajo, trese se po vsem telesu zaradi smrtne utrujenosti. Vsak korak je zanj neizmeren trud. Nihče izčrpanemu ne ponudi roke v pomoč. Biriči silijo le naprej. Jezus se vleče z veliko muko, zmeden trdo zadene (ob tla) in pade tretjič pod križem. /.../

Že tretjič zame na tleh ležeči Odrešenik. Kako tolažilen, spodbuden je zame tvoj vzgled. Kaj je moje trpljenje proti tvojemu, ti nosiš zame križ, jaz zase zasluženi križ. Ne boš me preizkušal prek mojih moči, ne boš me zapustil. Če padem, mi pomagaj zopet vstati, podpiraj me, če se utrudim. Trdno hočem vztrajati in nositi svoj križ do določenega cilja. Križ mi bo ključ v nebeško kraljestvo.

(Slomšek, *Zlati križ*, Maribor, Slomškova založba, 2012, str. 31, 32)

Usmili se nas, o Gospod – usmili se nas!

10. postaja: Jezusa slečejo in mu dajo vina z žolčem mešanega

**KO PRIDE NA GORO,
OBLEKO MU VZEMO
IN ZA DOLGE SVETA
ŠE ŽOLČA MU DADO.**

Molimo te Kristus in te hvalimo, ker si s svojim križem svet odrešil!

Jezus je na Oljski gori trikrat pokleknil in svojega Očeta prosil, naj mu odvzame grenki kelih. Na trdi poti v smrt je trikrat padel pod križem, da bi ponižno poljubil Očetovo roko, ki mu je podala kelih trpljenja, da ga izpije do dna. Tukaj nam Jezus ljubeče kliče: »Pridite k meni vsi, ki ste obteženi! Pridi k meni, revni, trpeči, brezupni bolnik! Le še malo časa in tvojega križa bo za vedno konec. Že si na vrhu, blizu cilja. Ne obupaj, ne odvrzi

dragocenega križa, ki sem ti ga naložil. Vztrajaj, da boš lahko z menoj klical: ‘Dopolnje-
no je!’ Le, kdor vztraja, bo zveličan.«

(Slomšek, *Zlati križ*, Maribor, Slomškova založba, 2012, str. 32)

Usmili se nas, o Gospod – usmili se nas!

11. postaja: Jezusa pribijejo na križ

**NA KRIŽ GA POLOŽE,
RAZPNO ROKE, NOGE
IN OSTRI MU ŽEBLJI
SPET RANE NAREDE.**

Molimo te Kristus in te hvalimo, ker si s svojim križem svet odrešil!

Ko dospe na strašni kraj smrti, povsem izčrpan od težavne hoje, mu slečejo obleko. Na zemlji leži pripravljen strašni križ, kot žrtvenik za nedolžno jagnje. Voljno iztegne svoje roke in noge, da bi jih lahko pribili na tram smrti. Krvavo delo je končano. Prestol smrti dvignejo in ga ugreznejo globoko v naročje matere zemlje. Pohlepno pije zemlja kri, ki iz vira Ljubezni teče po križu navzdol, da bi njemu, zaničevanemu, porajala novo ljubezen.

(Slomšek: *Kreposti*, Maribor, Slomškova založba, 2008, str. 34)

Usmili se nas, o Gospod – usmili se nas!

12. postaja: Jezus umrje na križu

**NA KRIŽU BOG VISI
IN SVETA TEČE KRI.
ZA NAS UMIRA BOG,
ŽALUJTE VSE STVARI.**

Molimo te Kristus in te hvalimo, ker si s svojim križem svet odrešil!

Odrešenik na križu težko diha, toda še njegovi zadnji vzdihljaji so ljubezen! Ljubezen do svojega nebeškega Očeta, ljubezen do svojih bratov – nas ljudi – ljubezen do svojih sovražnikov mu osladi njegovo bridko smrt. Glejte, bratje, tako konča pravični iz ljubezni in v ljubezni na križu.

(Kmalu tudi mi zaključimo – čeprav mladi – kmalu zreli, na vse dni pripravljeni.) /.../

Objemimo dragoceni les, ki ga je naš Učitelj posvetil s svojo krvjo. /.../

Tam pod križem stoji pred nami učenec, ki ga je Gospod ljubil, in nam ljubeznivo v imenu svojega umirajočega Učitelja kliče: »*Predragi, na tem smo spoznali Božjo ljubezen do nas, da je on dal življenje za nas. In tako smo tudi mi dolžni dati življenje za brate*« (1 Jn 3,16).

(Slomšek: *Kreposti*, Maribor, Slomškova založba, 2008, str. 34, 35)

Usmili se nas, o Gospod – usmili se nas!

13. postaja: Jezusa snamejo s križa in ga položijo Mariji v naročje

**O MATI ŽALOSTNA,
KI LJUBIŠ JEZUSA.
OBJEMAŠ ZADNJKRAT
SINU ZDAJ MRTVEGA.**

Molimo te Kristus in te hvalimo, ker si s svojim križem svet odrešil!

Na sliki je Marija upodobljena z mečem, da bi se spomnili na Simeonovo prerokbo: »Glej, tvojo dušo bo presunil meč, da se razodenejo misli mnogih src.« Ta duhovni meč je Marijina velika duševna bolečina ob pogledu na trpečega in umirajočega Jezusa. Marijo upodabljajo pod križem tudi s sedmimi meči. To praznujemo na praznik Marije sedem žalosti, da bi se spomnili sedmih glavnih dogodkov Marijinega trpljenja: ko jo je Jožef hotel zapustiti; ko je morala z otrokom bežati v Egipt; ko je Jezusa izgubila v templju; ko se je Jezus od nje poslovil; ko ga je srečala na križevem potu; ko je ob njegovi smrti stala pod križem in ko je mrtvo telo držala v svojem naročju. Če pogledamo sliko Marije sedem žalosti, slišimo besede: »O vi vsi, ki greste mimo!« Delimo njene bolečine, njene vzdihne, njene solze, ki jih je Marija iz ljubezni do nas prelila, potem se priporočimo njenemu materinskemu Srcu, naj se usmili ubogih Evinih otrok. Tako postane Marija Mati bolečin za nas, Mati tolažbe v življenju in smrti.

(Slomšek, *Zlati križ*, Maribor, Slomškova založba, 2012, str. 36, 37)

Usmili se nas, o Gospod – usmili se nas!

14. postaja: Jezusa položijo v grob

**BRIDKO OBJOKOVAN
JE JEZUS V GROB DEJAN.
O GREŠNIK, MOLI GA,
TVOJ GREH JE ZDAJ OPRAN.**

Molimo te Kristus in te hvalimo, ker si s svojim križem svet odrešil!

Sonce je žalostno zahajalo, ko je Jezus umrl na križu. Prišli so njegovi prijatelji in ga sneli s križa, zavili njegovo truplo v fino platno in solzni nesli v grob. Položili so ga v skalnat grob, zvalili velik kamen nanj in odšli.

Prej ali slej bodo tudi tebe nesli h grobu v ozki krsti, pokritega z mrtvaškim prtom te bodo položili k počitku v temen grob. Duhovnik te bo blagoslovil z besedami: »Vzemi, zemlja, kar je tvojega, Bog naj sprejme, kar je njegovega: telo je iz zemlje, duh pa je od zgoraj vdihnjen.« Duhovnik bo kot tvojo poslednjo dediščino tega sveta vrgel tri lopate zemlje nate z resnimi besedami: »Pomni človek, da si prah in da se v prah povrneš.«

(Slomšek, *Zlati križ*, Maribor, Slomškova založba, 2012, str. 93)

Usmili se nas, o Gospod – usmili se nas!

Sklep:

**O JEZUS, HVALI NAJ
VES SVET TE VEKOMAJ.
PO SVOJEM KRIŽU NAM
PODELI SVETI RAJ.**

Le eno znamenje se zmagovalno dviga nad grobom, to je križ. In zmagovalec nad smrtjo nam zmagovalno kliče s križa: »Ne bojte se, jaz sem svet premagal!« O kristjan, če si z Jezusom v sreči obvaroval svoje srce pred imetjem tega sveta in sredi bogastva ostal ubog, živel vzdržno in zmerno sredi užitkov tega sveta, če si tako kot tvoj Odrešenik časno trpljenje potrpežljivo prenašal in zvesto kot on delal za večnost, potem si kot Jezus svet premagal. Ti si zmagovalec, vzvišen nad grob in trohnobo, velik in veličasten za večnost. In čeprav položiš svojo trhlo lupino pod križ k počitku, tvoj plemeniti duh živi dalje. Le trohljivo bo zaupano naročju matere zemlje v preobrazbo za prihodnje večno življenje. Zato se dviga nad grobom zmagovalni Kristusov križ z zmagovalnim napisom iz Jezusovih ust: »Jaz sem življenje in vstajenje. Kdor veruje vame bo živel tudi, če umrje. In jaz ga bom obudil poslednji dan« (prim. Jn 11,25).

(Slomšek, *Zlati križ*, Maribor, Slomškova založba, 2012, str. 98, 99)

ROŽNI VENEC

Slomšek o rožnem vencu:

Praznujemo Marijin mesec vrtnic. Tudi jaz želim prispevati cvetje in prinašam Mariji na čast in vam v spodbudo tri nebeške vrtnice, ki prekašajo vse po barvitosti, vonju in vrednosti. Prva je bela kot lilija, druga je škrlatna, tretja se sveti kot zlato. Te tri Marijine vrtnice so prišle iz nebes na zemljo, poslane od nebeškega Očeta; zasadil jih je Jezus, zalival Sveti Duh, katoliška Cerkev jih neguje in jih je spletla v venec. Te tri vrtnice rastejo v celotnem katoliškem vrtu, v vsaki katoliški hiši, da, celo v vsakem pobožnem krščanskem srcu. Zato praznuje Cerkev praznik rožnega venca na 1. nedeljo v oktobru. Ker so te rože sajene in zalivane za Boga in Marijo, želimo o teh treh najlepših Marijinih vrtnicah pre-mišljevati: bela kot lilija je veseli del sv. rožnega venca, krvavo rdeča žalostni del, zlato rumena pa častitljivi del. O Marija, Kraljica svetega rožnega venca, prosi za nas!

I.

Kadarkoli so otroci v stiski, se zatečejo k materi. Tako se je sv. Dominik zatekel k Mariji, Materi Božji, pred krivoverci. Marija mu je naročila, naj nauči vernike moliti rožni venec: 150-krat *Zdrava, Marija* s petnajstimi dodanimi skrivnostmi našega odrešenja – rojstva, smrti in vstajenja Jezusa, veselja in žalosti. Sv. Dominik je tako zasadil rožni venec. Molile so ga družine, občestva, in tisoči so se od krivoverstva zopet vrnil v naročje prave Cerkve. V deželah katoliškega sveta so nastale številne bratovščine rožnega venca. Kadarkoli so bili kristjani v kakšni stiski, so imeli javne procesije in molili rožni venec v trdnem upanju, da jim bo Bog na Marijino priprošnjo poslal pomoč. Najhujša preizkušnja za kristjane so bili Turki, tudi za Koroško in za Lavantinsko dolino. Leta 1571 so Turki z več kot 100 ladjami napadli kristjane. Pri Lepantu je prišlo do pomorske bitke. Medtem ko so se junaki bojevali, so kristjani molili rožni venec in prav na dan, ko je bratovščina rožnega venca imela procesijo, so kristjani dosegli sijajno zmago. Sv. Papež Pij V. je v hvaležen spomin postavil praznik rožnega venca: častiti Marijo zmagovalko. Ta praznik je papež Klemen XI. razširil na vso Cerkev in določil, da se praznuje vsako leto na 1. nedeljo v oktobru. Rekel je: »*Ta praznik se mora obhajati, da bi srca vernikov čim bolj razvneli za češčenje najslavnejše Device.*« Zato še danes obhajamo praznik rožnega venca ter molimo sv. rožni venec Bogu in Mariji v čast. Rožni venec je najlažja, najlepša in najmočnejša molitev!

II.

Rožni venec je najlažja molitev. Vsakdo, ki zna šteti do pet, se ga nauči. Ob vsakem času, ponoči kot podnevi, doma in kot na poti, tudi bolnik na smrtni postelji, skupno in sam, v cerkvi kot pri procesijah, resnično najbolj vsesplošna molitev. Vsi naj se učijo moliti! Je najlepša molitev. Kot je bila mavrica Noetu znamenje rešitve, tako je rožni venec s svojimi (tremi) deli znamenje našega odrešenja. Rožni venec molijo papeži, škofi, plemiči in kra-

lji. Je najmočnejša molitev. Našo vero poživimo, ko spremljamo Jezusa od Betlehema do Golgote. Naše upanje poživimo, ko molimo *Zdrava, Marija* in premišljujemo Jezusov vnebohod, prihod Svetega Duha, sprejem in kronanje Marije, ki je naš kažipot v nebesa in naša mogočna priprošnjica. Poživimo našo ljubezen do Boga, ki je svet tako ljubil, do Jezusa, Božjega Deteta v jasliah, do Odrešenika sveta na križu, do Svetega Duha, ki se na binkoštni praznik v svetih zakramentih izliva na nas, nas posvečuje in napolnjuje s svojo milostjo.

»*Marija, Kraljica presvetega rožnega venca, prosi za nas, zdaj in ob smrtni uri. Amen.*«

(Slomšek, *Mati čiste ljubezni*, Maribor Slomškova družba, 2011, str. 68–70)

Ko je nadvse pravični Bog grešni svet kaznoval s potopom, je s pravičnim Noetom rešil človeški rod. Hvaležno, a boječe je pobožni Noe stopil na trdna tla in daroval Večnemu zahvalno daritev. Tedaj je Bog dal, da se je na nebu zasvetila lepa mavrica, in rekel: »*To je znamenje zaveze, ki jo sklepam med seboj in vami. Kadar bom zbral oblake nad zemljo, se bo v oblakih pokazala mavrica, vode nikoli več ne bodo narasle v potop, da bi iztrebile človeka*« (prim. 1 Mz 9,12–13). Kako tolažilno je bilo to znamenje za Noeta in njegove potomce.

Ves človeški rod, od Adama dalje, naj bi se zaradi greha za večno pogubil. Bog se je usmilil in rešil ubogi človeški rod po svojem edinorojenem Sinu Jezusu Kristusu. Nam odrešenim je tolažilno znamenje tega odrešenja sveti rožni venec. Koliko milijonov ljudi gleda to veličastno mavrico, in ne ve, kaj pomeni. Koliko tisoč kristjanov moli rožni venec, ne da bi ga razumeli. »*Ura je že!*« pravi Jezus. Zato poslušajte! Kako vzvišen je rožni venec, če ga molimo v duhu. Kako koristna je molitev rožnega venca, če ga molimo v resnici. »*Blagor tistim, ki Božjo besedo poslušajo in se po njej ravnaajo*« (Lk 11,28).

»*Blagor človeku, ki se veseli Gospodove postave in jo premišljuje podnevi in ponoči. On je kot drevo, zasajeno ob potokih voda. Karkoli dela, vse mu uspeva*« (prim. Ps 1). Zato je kralj David v sto petdesetih psalmih noč in dan opeval Božjo lepoto, vzvišenost in dobroto s tem, ko se je Vsemogočnemu zahvaljeval in v teh molitvah psalmov izrazil tudi svojo tolažbo in svoje upanje. Mi kristjani smo prav tako sto petdeset Zdravih Marij povezali z najodličnejšimi skrivnostmi našega odrešenja in zveličanja. Vzvišen psalter za vse, ki hočejo Boga moliti v duhu. To je rožni venec, molitev vere, ljubezni in blaženega upanja. Kristjan, če pogledaš lepo mavrico, vidiš v njej tri poglobitve barve: rdečo kot znamenje vere, zlato kot znamenje ljubezni in zeleno kot znamenje upanja.

Prav tako imaš tudi tri glavne dele rožnega venca: veselega kot spomin vere, žalostnega kot spomin ljubezni in častitljivega kot spomin upanja. Celota je najlepši venec največjih skrivnosti naše svete vere, po kateri se edinole zveličamo. Zato blagor kristjanu, ki moli to molitev noč in dan, toda v duhu in resnici in ne le z rokami, temveč tudi z glavo, ne le z ustnicami, ampak tudi s srcem. Kako pa naj se to zgodi? Le vzemi rožni venec v roke in se ne sramuj, da si katoličan.

(Slomšek: *Marijo ljubijo vsa srca*, Maribor Slomškova družba 2011, str. 26–28)

1. VESELI DEL ROŽNEGA VENCA

Med desetkami lahko pojemo pesem: **Jaz sem otrok Marijin**

Uvod: Marija, »Gospodova dekla«,
je vsa predana Božji volji,
z odprtimi dlanmi sprejema oznanilo angela Gabriela.
Marija je v svetlobi, v Luči,
njeno naročje je izpraznjeno –
pripravljeno, da sprejme Svetega.

Angel, ki je poslan, je stopil v temo človeške bede,
presijan je od Božje svetlobe.

Ona na zemlji v Božji Milosti obdana
z nebeško Svetlobo.

Angel prihaja iz Svetlobe v našo temo –
meja je smrt.

Z Marijo in njenim sprejetjem Svetega
se je začelo novo upanje,
da bo smrt premagana!

(Slomšek: *Marijo ljubijo vsa srca*, Maribor Slomškova družba 2011, str. 11)

***Jaz sem otrok Marijin, Bog sam me je izbral,
/Devico najčistejšo za Mater mi je dal./ 2x***

1. Skrivnost: ki si ga Devica od Svetega Duha spočela

a. Bog je izbral Marijo za najvišjo čast. Ostala je devica in postala mati Najvišjega, Božjega Sina, Odrešenika sveta. Angel ji je prinesel veselo oznanilo. Imenoval jo je: Blagoslovljena si med ženami! S tem je bila povzdignjena nad ves ženski svet. Ta čast skromne device ni naredila domišljave. Vsak dober dar pride od Boga. Sebe imenuje Gospodova dekla. Besede ponižnosti so prve besede, ki so o Mariji zapisane v Svetem pismu, ko odgovori angelu: »*Glej, dekla sem Gospodova, zgodi se mi po tvoji besedi.*« Sveta ponižnost, iskrena skromnost, ti dvigneš človeka iz prahu visoko nad vse zvezde in narediš ljudi podobne angelom.

(Slomšek, *Mati čiste ljubezni*, Maribor Slomškova družba, 2011, str. 18, 19)

b. Najčudovitejši tempelj, najlepše bivališče si je Bog pripravil v Mariji, ko je angelu izrekla besede: »*Glej, dekla sem Gospodova, zgodi se mi po tvoji besedi.*« Tedaj je beseda meso postala in med nami prebivala pod Marijinim srcem. Kako lepo bivališče Božjega

Sina, ki so ga želeli gledati angeli. To bivališče, Marijino srce, je Bog okrasil z vsemi krepostmi in z dragocenimi dragulji.

(Slomšek, *Mati čiste ljubezni*, Maribor Slomškova družba, 2011, str. 74)

A. Ko izgovoriš prvo skrivnost, ki si ga Devica od Svetega Duha spočela, občuduj nedoumljivo Božje usmiljenje, ljubezen Božjega Sina, ki je postal za nas ubog otrok, zato, da bi mi postali Božji otroci. Občuduj Marijino ponižnost, ki je temelj vseh kreposti.

(Slomšek, *Mati čiste ljubezni*, Maribor Slomškova družba, 2011, str. 71)

B. 1. skrivnost: ki si ga Devica od Svetega Duha spočela. Kakšno visoko resnico mi predstavi ta skrivnost. Božji Sin pride na zemljo, da bi nas zopet združil z Bogom.

(Slomšek: *Marijo ljubijo vsa srca*, Maribor Slomškova družba 2011, str. 45)

*Jaz sem otrok Marijin, je jasna moja pot,
/saj angeli nebeški me spremljajo povsod./ 2x*

2. Skrivnost: ki si ga Devica ob obiskanju Elizabete nosila

Ko je Marija od angela izvedela, da je njena teta Elizabeta v visoki starosti postala srečna mati, je pohitela k njej v gore, da bi ji zaželela srečo in se z njo veselila. Elizabeta ponovno imenuje Marijo blagoslovljena med ženami. Tedaj je Marija pričela glasno hvaliti in slaviti Boga s tistim čudovitim hvalospevom, ki ga Cerkev vsak dan poje pri večernicah: »Moja duša poveljuje Gospoda in moje srce se raduje v Bogu, mojem Zveličarju. Velike reči mi je storil on, ki je mogočen in je njegovo ime sveto. Ozrl se je na nizkost svoje dek-le.« To so besede iz Marijinih ust, ki jih beremo v Svetem pismu.

(Slomšek, *Mati čiste ljubezni*, Maribor Slomškova družba, 2011, str. 19)

A. Druga skrivnost: ki si ga Devica v obiskovanju Elizabete nosila. Veseli se s prijatelji kot Elizabeta z Marijo, Janez z Jezusom.

(Slomšek, *Mati čiste ljubezni*, Maribor Slomškova družba, 2011, str. 71)

B. Pri 2. skrivnosti: ki si ga Devica v obiskanju Elizabete nosila, premišlujem o Mariji, ki se ni izogibala, da bi služila svoji priletni teti.

(Slomšek: *Marijo ljubijo vsa srca*, Maribor Slomškova družba 2011, str. 45, 46)

*Jaz sem otrok Marijin, potoček mi šumlja,
/»O čuvaj cvet nedolžni,« veli mi šmarnica./ 2x*

3. Skrivnost: ki si ga Devica rodila

a. Zelo intimen družinski dogodek,
če ne bi šlo za Božjega Sina!
Pa prav zato naš osebni družinski praznik!
Sv. Frančišek je zelo globoko doživel
Njegovo rojstvo. Razumel je, da se je Jezus rodil
posebej zanj in za njegovo odrešitev,
in rad bi bil zraven, ko se je to zgodilo.
Da bi se v svoji otroški duši
lažje približal Novorojenemu, je naredil jaslice.
Modrost tega sveta bi rekla –
otročje, pa je to sv. Frančišek naredil s tako vero,
da ga že stoletja vsi posnemamo!
Rojstvo Odrešenika je simbol –
napoved zmage nad zmagem! Je pa seveda tudi rojstvo,
ki se je zgodilo pred dvema tisočletjema v Betlehemu.
Če ti dve resnici združimo,
lahko upodobimo sv. Družino z najbolj
prepoznavnimi znamenji: Jezus – dete,
z razprtimi rokami, ki že nakazujejo njegovo smrt na
križu, hkrati pa se radostno odpirajo v stvarstvo.
Marija – mati, vsa zre v Jezusa; je živa »skrinja zaveze«.
Sv. Jožef – ponižen spremljevalec Božjih skrivnosti,
tudi sodelavec, saj je skrbnik sv. Družine;
to službo nakazuje pastirska palica.
Sv. Družina je potopljena v skrivnost Božjega načrta,
tema se je začela trgati in umikati Luči!
Vesel Božič!

(Slomšek: *Marijo ljubijo vsa srca*, Maribor Slomškova družba 2011, str. 25)

b. Razmišljajmo o Mariji ob jaslicah v Betlehemu, o njenih občutkih hvaležnosti in češčenju. Kako nežna, otroška in vendar vzvišena in božansko lepa je pripoved o rojstvu Jezusa, našega Božjega Zveličarja. Kdo ne vzklika z angeli: »Gloria in excelsis Deo,« ne poklekne z Marijo, Jožefom in pastirji k jaslicam in vzklikne: »*Mali Bog, ljubimo te – veliki Bog, hvalimo te!*«

(Slomšek, *Mati čiste ljubezni*, Maribor Slomškova družba, 2011, str. 37)

**A. Tretja skrivnost: ki si ga Devica rodila. Moli Jezusa v hlevu, v njegovi nizkosti.
Prostovoljno prenašaj revščino.**

(Slomšek, *Mati čiste ljubezni*, Maribor Slomškova družba, 2011, str. 71)

B. Tretja skrivnost: ki si ga Devica rodila, nam predstavi ponižnega Božjega Sina, ki ga je Devica rodila v hlevu.

(Slomšek: *Marijo ljubijo vsa srca*, Maribor Slomškova družba 2011, str. 46)

Me mavrica pozdravlja, mi zvezde govore:

/»Marija, tvoja Mati, z višave zre na te.«/ 2x

4. Skrivnost: ki si ga Devica v templju darovala

a. Marija in Jožef darujeta Jezusa v templju.

Marija je vsa v svetlobi,

dete Jezus je v njenem naročju.

Marija je kot posoda, vsa za Jezusa,

žarki svetlobe jo kot meči prebadajo,

prerokba starčka Simeona se bo uresničila.

Starček Simeon je bil izvoljen,

da je med prvimi prepoznal Odrešenika in prerokoval.

Simeon je stopil iz teme in se približal Luči.

(Slomšek: *Marijo ljubijo vsa srca*, Maribor Slomškova družba 2011, str. 39)

Prva mati, ponižnosti in poslušnosti, je Marija. Marija hiti v tempelj, da bi svojega Božjega otroka darovala tistemu, od katerega ga je prejela. V spomin na rešitev iz Egipta ne-sejo bogati jagnje, revni pa dva golobčka. Kako prisrčno je bilo slavlje v templju. Izpolnile so se Malahijeve besede: »Kmalu bo stopil v svoj tempelj Gospod. Tedaj bo daritev vseč Bogu« (prim. Mal 3,1–4). Zato je Simeon vzkliknil: »Sedaj odpuščaš, Gospod, svojega služabnika v miru.« Zato Cerkev blagoslavlja sveče in poje: »To je Luč!« Marija, srečna mati, tebe poveljujejo vsi rodovi. Marija, ponižna dekla! Da bi te vse žene posnemale. Marija, poslušna mati! Da bi ti vse matere sledile v izpolnjevanju zapovedi in svetih običajev.

(Slomšek, *Mati čiste ljubezni*, Maribor Slomškova družba, 2011, str. 31)

V današnjem premišljevanju želimo Marijo spremljati v Jeruzalem in gledati, kako nebeško Dete daruje nebeškemu Očetu. Zopet se bomo srečali z lepo podobo štirih svetih oseb, ki nam dajejo vzor resnične pobožnosti. Motrili bomo Marijo kot Mater Božjo v dveh njenih najlepših potezah: v ponižnosti in poslušnosti. Spomnili se bomo naših ljubljenih

mater, ki so po Marijinem vzgledu tudi darovale otroke Bogu, in se vprašali, ali smo Bogu še tako prijeten dar, kot smo bili v naročju svoje matere. Marija, ti srečna Devica, tebe poveličujejo vsi rodovi, ker ti je Gospod storil velike reči. Marija, ti čista dekla Gospodova, da bi te vse žene zvesto posnemale. Ti, najbolj poslušna mati, da bi ti vse matere zvesto sledile, potem bi bilo lepše na svetu.

(Slomšek, *Mati čiste ljubezni*, Maribor Slomškova družba, 2011, str. 37)

A. Četrta skrivnost: ki si ga Devica v templju darovala, daje vsem krščanskim materam najlepši nauk, da sprejmejo otroke kot dar iz Božjih rok in jih vzgojijo za Boga, ki jih bo nekoč terjal iz njihovih rok.

(Slomšek: *Marijo ljubijo vsa srca*, Maribor Slomškova družba 2011, str. 46)

B. Četrta skrivnost: ki si ga Devica v templju darovala. Uči se poslušnosti od Božje Matere, od Jezusa, ki se je iz poslušnosti daroval do smrti.

(Slomšek, *Mati čiste ljubezni*, Maribor Slomškova družba, 2011, str. 71)

***Jaz sem otrok Marijin, se smrti ne bojim,
/na materinem Srcu najslajše jaz zaspim./ 2x***

5. Skrivnost: ki si ga Devica v templju našla.

Jezusovi starši so vsako leto obiskali tempelj. Ko je bil Jezus star dvanajst let, je napočil čas, da mladeniča uvedejo v javno življenje. Zato sta ga starša za velikonočne praznike prvič vzela s seboj v Jeruzalem. Kako lep prizor za angele in ljudi, videti Jezusa z Marijo in Jožefom romati iz Nazareta prek hribov in dolin, skupaj z romarji ob petju pobožnih psalmov. Kakšni pobožni občutki za Marijo, da Jezusa, ki ga je kot novorojenega otroka darovala Bogu, sedaj kot cvetočega dečka predstavi nebeškemu Očetu! Kakšni občutki za Božjega Sina v hiši njegovega nebeškega Očeta! Tudi za vas je Božja hiša druga Očetova hiša, kjer ste postali ponovno rojeni Božji otroci. Ljubite jo, obiščite jo, radi se pomudite v hiši svojega Očeta.

Dnevi velikonočnega praznovanja so minili. Vsi so hiteli domov, le Jezus je ostal. Starši so mislili, da je pri sorodnikih. Šele v prenočišču so ugotovili, da so Jezusa izgubili. Kako so se prestrašili! »*Biti z Jezusom je raj, brez Jezusa pa pekel.*« Z bolečino sta Marija in Jožef šla nazaj v Jeruzalem. Obzirna mati si ni mogla kaj, da ne bi svojemu Božjemu Sinu tiho očitala in rekla: »*Sin, zakaj si nama to storil?*« Jezus jima reče: »*Kako, da sta me iskala? Mar nista vedela, da moram biti v tem, kar je mojega Očeta?*«

Ta zgodba je najlepša podoba družine. Premišljajmo, kako naj starši po Marijinem vzoru vzgajajo svoje otroke za Boga; kako naj iščejo svoje izgubljene otroke in kako naj mi vsi, po Marijinem vzoru, iščemo Jezusa, če smo ga izgubili, da bi ga našli.

(Slomšek, *Mati čiste ljubezni*, Maribor Slomškova družba, 2011, str. 43, 44)

A. Peta skrivnost: ki si ga Devica v templju našla. Premišljaj Jezusovo in Marijino pobožnost. Pobožnost je za vse koristna.

(Slomšek, *Mati čiste ljubezni*, Maribor Slomškova družba, 2011, str. 71)

B. Peta skrivnost: ki si ga Devica v templju našla, mi kaže Marijino skrb za izgubljenega Božjega Otroka. Tako naj bi starši skrbeli za svoje otroke.

(Slomšek: *Marijo ljubijo vsa srca*, Maribor Slomškova družba 2011, str. 46)

Sklep:

Če sem teh pet veselih skrivnosti tako premišljeval in pri molitvi naredil dober sklep, da bom Jezusa in Marijo posnemal, tedaj je moja molitev lep venec kreposti, v slavo Boga in v okras moji neumrljivi duši. Resnično vzvišena molitev!

(Slomšek: *Marijo ljubijo vsa srca*, Maribor Slomškova družba 2011, str. 46)

2. SVETLI DEL ROŽNEGA VENCA

Med desetkami se lahko poje pesem: Hvali svet Odrešenika

Uvod:

»Pripravite pot Gospodu in zravnajte njegove steze.« (Mt 3,39). Pripravite Gospodu prijetno pot v svoja srca, da pride in da vidite njegovo slavo.

Prostrana in nevarna je na tem svetu puščava življenja, trda in težavna je pot, ki vodi človeka skozi njo. Mi vsi bi se utrudili, če naš Gospod in Odrešenik ne bi bil poskrbel za hrano naših duš, ki nas hrani za večno življenje. Rekel je: »Smili se mi množica, ker že tri dni vztrajajo pri meni in nimajo kaj jesti; lačnih pa nočem odpustiti, da na poti ne omagajo« (Mt 15,32). Zato je dal v hrano svoje telo in rekel: »Vzemite, jejte, to je moje telo« (Mt 26,28). »Pridite k meni vsi, ki ste utrujeni in obteženi in jaz vam bom dal počitek« (Mt 11,28). »Okusite in spoznajte, kako dober je Gospod« (Ps 34,9), tako vam kličem danes s prerokom. Ker velike reči je storil vaši in moji duši. Več nam ne more dati kot samega sebe. »Čeprav je vsemoččen,« pravi sv. Avguštin, »čeprav je nadvse moder, nam ne more nič boljšega dati. Čeprav so njegovi zakladi neizmerni, nam ne more več dati.«

(Slomšek: *Kruh življenja*, Maribor, Slomškova založba, 2009, str. 82)

Hvali svet Odrešenika in pastirja zvestega.

Hvali duša učenika, hvali svoj'ga Ženina.

**Zdaj povzdigni srce svoje, jezik glasno naj zapoje
čast in hvalo Jezusu, našemu Zveličarju.**

1. Skrivnost: ki je bil krščen v Jordanu

Krstna sveča. Blagoslovljena krstna sveča je bila prižgana z besedami: »Sprejmi gorečo luč.« Tako kot gori v rokah botra luč, gori v srcu neumrljive duše luč vere, tako kot pred tabernakljem gori večna luč, tako gori v srcu svetilka posvečujoče milosti. »Ali ne veste, da ste bili nekoč tema, sedaj pa ste luč v Gospodu? Živite kot otroci luči!« (prim. Ef 5,8) Cerkev skrbno neguje to luč krstne milosti, priliva olje svetih naukov vse nedelje in praznike, očiščuje nas po zakramentu pokore, ko hoče ugasniti, jo na novo in sveže oživlja s podeljevanjem zakramenta evharistije, zato, da človek ne tava v temi, temveč hodi za Jezusom. Danes imaš v rokah to gorečo svečo, zato kliči: Kje je luč milosti, ki sem jo prejel pri krstu?

(Slomšek, *Mati čiste ljubezni*, Maribor Slomškova družba, 2011, str. 32, 33)

Prej ko se od tod je ločil, je zapustil nam spomin.

Svoje je Telo izročil v hrano nam sam Božji Sin.

**Zdaj povzdigni srce svoje, jezik glasno naj zapoje
čast in hvalo Jezusu, našemu Zveličarju.**

2. Skrivnost: ki je v Kani Galilejski naredil prvi čudež

a. Mati Marija, posrednica med ljudmi in Bogom.

Mati ve, kdo je njen Otrok, in ve tudi,
kaj potrebujejo človeški otroci.

Upa si prositi za zelo človeške potrebe.

Božja mati je hitra v prošnji,
še Božjega sina je prehitela: »Kaj ti je, žena?

Moja ura še ni prišla.«

Ona je verovala – prva, zaradi katere
je lahko Jezus naredil prvi čudež.

Njeno naročilo »Karkoli vam reče, storite!«
velja nam tudi danes.

(Slomšek: *Marijo ljubijo vsa srca*, Maribor Slomškova družba 2011, str. 65)

b. Dokler je Marija živela na zemlji, je prežeta z ljubeznijo pomagala potrebnim, ne da bi jo za to prosili. To ima dvojno vrednost. Povabljena na svatbo se ni dala dolgo prositi, vedela je, da sosedski odnos terja, da stojimo sosedu ob strani v veselju in žalosti. Pozorno oko Marije kot sosede je kmalu opazilo, da sosedom primanjkuje vina in da so v zadregi, da bi svoje svate primerno pogostili. Z zaupanjem se je obrnila k svojemu Božjemu sinu s prošnjo, naj pomaga, in sicer s pomočjo čudeža, ker ona tega ne more. Zdi se, kot da je Jezus materino prošnjo v začetku zavrnil, ko je rekel: »*Moja ura še ni prišla*« (Jn 2,4). Toda v teh besedah je bila skrivnost, ki jo je Marija razumela. Njeno ljubeče srce je takoj slutilo, kaj bo Jezus na njeno prošnjo storil, in je rekla služabnikom: »*Kar koli vam reče, storite!*« (Jn 2,5). Prvega javnega čudeža so se razveselili vsi sosedje.

(Slomšek, *Mati čiste ljubezni*, Maribor Slomškova družba, 2011, str. 87, 88)

To nam je nebeška mana, kruh življenja večnega.

To je prava dušna hrana in zaklad Zveličarja.

**Zdaj povzdigni srce svoje, jezik glasno naj zapoje
čast in hvalo Jezusu, našemu Zveličarju.**

3. Skrivnost: ki je oznanjal Božje kraljestvo

Torej ne boste kot nepošteni Božji upravitelji v hiši njegovih otrok, ki se ne brigajo za blagor njim zaupanih duš, temveč kot zvesti Jezusovi skrbniki, »ki jih je gospodar postavil nad svojo služinčad, da jim ob pravem času da živež« (prim. Mt 24). Ne kot leni hlapci, ki zakopljejo svoje lepe talente, temveč kot marljivi služabniki, ki z zaupanimi darovi marljivo gospodarijo zato, da z lučjo svetega krščanskega nauka razsvetljujejo svet, čeprav se s tem tudi sami izčrpajo. Zato da kot duhovna sol zemlje dajo pokvarjenemu človeštvu osrečujoči okus, zato da bi naredili iz zemlje veselo in pobožno Božjo hišo, ki bo, poseljena z dobrimi otroki nebeškega Očeta, postala predokus nebes, da bi umno uživali radosti sveta ter tudi s pobožnim potrpljenjem prenašali trpljenje časa in stremeli po tem, kar je zgoraj.

Takšni oznanjevalci nebeškega kraljestva na zemlji naj bi postali, preljubi! In tudi boste postali, a le po Kristusu!

(Slomšek: *Kreposti*, Maribor, Slomškova založba, 2008, str. 57, 58)

**Kdor to hrano vredno uživa, naj se smrti ne boji,
ljubi Jezus v njem prebiva, on pa v Jezusu živi.
Zdaj povzdigni srce svoje, jezik glasno naj zapoje
čast in hvalo Jezusu, našemu Zveličarju.**

4. Skrivnost: ki je na gori razodel svoje veličastvo

Tako kot se razlikujeta temna noč in svetel dan, tako se razlikujeta duh sveta in Duh Jezusa Kristusa.

In tako kot zbeži črna tema pred svetlimi žarki nastajajočega dneva, tako mora iz vaših src izginiti ves nečimrni čut grešnega sveta. Kristus, naš Gospod in Učenik, ki ljubosumno ljubi dušo, hoče za svoje bivališče nedeljeno srce, nobenega razdeljenega srca. On je prava luč sveta, in kdor hoče biti resnično njegov učenec v veri, o tem se potem vendar ne sme reči: »Luč sveti v temi, a tema je ni sprejela« (Jn 1,5).

(Slomšek: *Kreposti*, Maribor, Slomškova založba, 2008, str. 51)

**Kakor na zeleni paši pase Jezus jagneta,
v obhajilu duši naši, novo moč življenje da.
Zdaj povzdigni srce svoje, jezik glasno naj zapoje
čast in hvalo Jezusu, našemu Zveličarju.**

5. Skrivnost: ki je postavil sv. evharistijo

a. Ozrite se, prijatelji moji, na tisto uro, ko se je naš Gospod in Učitelj poslavljal od svojih ljubljenih učencev ter položil temeljni kamen svoji veri in Cerkvi. Vsaka beseda, ki jo je tam spregovoril, je velikega pomena, vsako dejanje ki ga je v teh zadnjih trenutkih storil, je za nas pomembno, zelo pomembno. A središče vseh njegovih dejanj ljubezni je postavitev svete večerje.

»Srčno sem želel to velikonočno jagnje jesti z vami, preden bom trpel.« (Lk 22,15).

S temi ljubečimi besedami, ki so bile polne Božje miline, je (Jezus) sredi svojih učencev začel najsvetejše, najpomembnejše dejanje. Celotni sveti zbor je pozorno gledal in poslušal, ko je rekel: *»To je moje telo, to je moja kri, vzemite in jejte in pijte od tega vsi«* in na koncu dodal: *»To delajte v moj spomin.«*

Tega, kar so dobri, zvesti učenci v tem trenutku čutili, ne more opisati noben jezik. To lahko zazna le srce, ki ga oživlja neomajna vera in nebeško čista ljubezen.

(Slomšek: *Kruh življenja*, Maribor, Slomškova založba, 2009, str. 65)

b. »Ne bojte se, ne bom vas zapustil sirot. Glejte, jaz sem z vami vse dni do konca sveta. Ljubite se med seboj, tako, kot sem vas jaz ljubil. Po tem naj se spozna, da ste moji učenci, če se med seboj ljubite. Želel sem še enkrat obhajati to večerjo z vami. Moja ura je prišla. Prav to storite tudi vi v moj spomin. Da ne bi pozabili mene in mojega nauka, se zbirajte v moji hiši in obhajajte večerjo v mojem imenu. Kadar ste tako zbrani v mojem imenu, sem jaz sredi med vami do konca sveta.«

(Slomšek: *Kruh življenja*, Maribor, Slomškova založba, 2009, str. 23)

In ta ljubeči Bog in človek, ki je ležal v jasliah in je za nas umrl na križu, hoče bivati med nami vse dni do konca sveta in naredi nov, največji čudež svoje ljubezni. Skrije svoje božanstvo, svojo človeško naravo in se v najsvetejšem zakramentu oltarja spremeni v mali košček pšeničnega kruha.

(Slomšek: *Kruh življenja*, Maribor, Slomškova založba, 2009, str. 22)

Sklep:

Brez Jezusa ne moremo storiti ničesar, z Jezusom zmoremo vse. On pravi: *»Jaz sem trta, vi mladike«* (Jn 15,5). *»Kakor mladika ne more sama roditi sadu, če ne ostane na trti, tako tudi vi ne, če ne ostanete v meni«* (Jn 15,4). *»Če kdo ne ostane v meni, ga vržejo proč kakor mladiko in se posuši. Te mladike poberejo in vržejo v ogenj in zgorijo«* (Jn 15,6). *»Brez mene ne morete storiti ničesar«* (Jn 15,5). *»Jaz sem tisti,«* je zapisal sveti Gregor Nacijanški, *»ki teče sredi tekališča, ampak Jezus Kristus je moj vodja in moja moč. Po njem diham, vidim in tečem srečen. Tako kot ptice neba ne letijo in ribe brez vode ne morejo plavati, tako človek brez Jezusa Kristusa ne more storiti nobenega koraka.«*

(Slomšek: *Kruh življenja*, Maribor, Slomškova založba, 2009, str. 83)

3. ŽALOSTNI DEL ROŽNEGA VENCA

Med desetkami lahko pojemo: Kraljevo znam'nje, križ stoji.

Uvod:

Začenja se čas cvetenja. Vsi prijatelji cvetja se veselijo in ni jim žal truda, ko svoj vrt krasijo z njim. Negujte, prijatelji in bratje, lepe cvetove kreposti in okrasite z njimi svet, ki je tako ali tako bogat le s trnjem. Ne pozabite na dragoceno zemljišče svojega srca, ne pozabite na svojega Gospoda in Učenika in na njegovo sveto kraljestvo. Svet mu je dal le trnje, njegove poti so bile posute z njim in na koncu še trnjeva krona in križ na tem svetu njegovo plačilo. Ljubljani, mi pa mu želimo v svojih srcih posuti pot s cvetjem in svoje duše ovenčati s cvetjem kreposti. Cvete naj mu cvet pobožne zbranosti, vzcveti naj mu cvet potrpežljivosti, ponižnosti, vztrajnosti in svete ljubezni.

(Slomšek: *Kreposti*, Maribor, Slomškova založba, 2008, str. 39)

**Kraljevo znamnje, križ stoji,
bandero glej vihrati,
na križu Jezus nas uči
srčno se vojskovati.**

O sveti križ, življenja luč!

O sveti križ, nebeški ključ!

**Ponižno te častimo,
zvestobo obljubimo.**

1. Skrivnost: ki je za nas krvavi pot potil

a. Če ti postane križ pretežak in si v svojem trpljenju, bolečinah ne znaš več pomagati, o, potem kliči z Odrešenikom na Oljski gori in moli: »Oče, če je mogoče, odvzemi mi kelih trpljenja, toda ne moja, ampak tvoja volja naj se zgodi.« Vzemi podobo križa v svoje roke in reci: »Gospod, če pomnožiš moje trpljenje, moje bolečine, tedaj pomnoži tudi moje potrpljenje« (sv. Pij V.). Bodi gotov, Bog ti bo poslal angela tolažbe. Le besed svojega Odrešenika ne smeš nikdar pozabiti, ki ti jih z vsakega poljskega križa tako pomembno zakliče: »Če hoče kdo priti za menoj, naj se odpove sebi in vzame vsak dan svoj križ ter hodi za menoj« (Lk 9,23).

(Slomšek, *Zlati križ*, Maribor, Slomškova založba, 2012, str. 75)

b. Ko se je Jezus na Oljski gori poslovil od svojih ljubljenih učencev, jim je rekel: »Čujte in molite, da ne pridete v skušnjavo, kajti duh je voljan, a meso je slabotno.«

Čujte! Velike skušnjave in težke preizkušnje nas čakajo. Ne gre za nič drugega kot za našo vero, za blagor naših duš. Čujte! Lažni učitelji bodo prišli, trosili bodo krive nauke o Bogu in naši sveti veri, da bi vas in vaše otroke skušali. Zato bodite budni in ne pustite sebi in svojim ukrasti največjega zaklada, edine zveličavne vere. Čujte! Sedaj je tako imenovana svoboda tiska. Mnogo slabih spisov obstaja na svetu, toda še več jih bo v bodoče. Čujte! Da se ne bodo brali v vaših hišah, da ne bodo vas in vaših otrok spravili ob vero in nedolžnost. Naši največji sovražniki so zlobni ljudje in slabe knjige. Zato bodite budni! Čujte in molite!

(Slomšek, *Zlati križ*, Maribor, Slomškova založba, 2012, str. 117)

c. Zemljo obdaja temna noč. Tih mir obdaja človeštvo. Jeruzalem spi. Le iz Sionskih višav neizprosno poziva čuvar hitrega teka življenjskih ur, ki od ondod tečejo, podobne deročim rečnim valovom, v grob večnosti. Vse počiva. Le Jezusovi sovražniki ne počivajo. Pripravljajo se in potihoma že hrepene po njegovi krvi. Ob motnem mesečnem sijaju so se zasvetila mirujoča pobočja Oljske gore in – kaj je mogoče videti tam v skrivnostno temnem Getsemaniju? V težki spanec se pogrezajo Jezusovi učenci, ko Odrašenik v Božjem Sinu kleče goreče moli. Vidi oboroževanje svojih razgretih sovražnikov, pa tudi on se pripravlja nanje. Toda – s čim? Z mogočno močjo molitve. Na njegovo dušo so trdo pritiskale vse grozote prihajajoče mučeniške smrti. Trdo potisnjen ob tla leži pod preveliko težo vsega sveta. Oblit s krvavim potom je pritisnjen k tlu in moli: »Zgodi se tvoja volja« (Mt 6,10). Glej! Moč molitve ga postavi pokonci, pogumno stopa naproti svojim srditim sovražnikom in z enim samim vprašanjem »Koga iščete« (Lk 18,4) jih je pometel ob tla. Kakšna podoba za nas, moji prijatelji! Loveči sovražniki, speči učenci, in Jezus, ki moli.

(Slomšek: *Kreposti*, Maribor, Slomškova založba, 2008, str. 67)

Prva skrivnost, ki je za nas krvavi pot potil, nam pokaže vdanost v Božjo voljo. Tudi tebe čakajo trde preizkušnje. Blagor ti, če rečeš z Jezusom: »Oče, zgodi se tvoja volja!«

(Slomšek, *Mati čiste ljubezni*, Maribor Slomškova družba, 2011, str. 72)

O sveti križ, življenja luč!

O sveti križ, nebeški ključ!

Ponižno te častimo,

zvestobo obljubimo.

2. Skrivnost: ki je za nas bičan bil

Kaj počenjaš, okrutni sodnik? Spoznaš Jezusovo najčistejšo nedolžnost, a ga daš bičati svoji divji vojaški tolpi. Kaj počenjate, podivjani hlapci? Jezusu vežete roke, ki vam niso nikoli storile nič žalega, vklenete roke, s katerimi je tisoče blagoslavljal. In ti, vsemogotni Božji Sin, ki so ti bili na en sam namig pokorni vetrovi pobesnelega morja, ti močni lev iz Judovega rodu, zakaj ne raztrgaš teh težkih spon in zdrobiš v prah svojih mučiteljev? Vse to se je zgodilo, da bi nam živo pokazal, kako mora trpeti nedolžni, kako naj nedolžni trpi in potrpi. Privezan kot pravi zločinec, razgaljen kot sramoten hudodelec, obdan od divje pobesnele drhali, kot nedolžno jagnje med strašnimi volkovi, tako stoji v sodni hiši naš Odrešenik. Švigajo biči, brezove šibe udarjajo ostro, nedolžna kri teče na zemljo. Jezus trpi in molči, toda namesto njega se oglašča iz sive davnine tožeči glas kronanega preroka: »*Po mojem hrbtu so orali orači, rezali so dolge brazde*« (Ps 129,3).

(Slomšek: *Kreposti*, Maribor, Slomškova založba, 2008, str. 101)

Druga skrivnost, ki je za nas bičan bil, nam kaže podobo potrpežljivosti. Tudi tebe tvoji tovariši pogosto bičajo. Potrpežljivost prinaša vrtnice.

(Slomšek, *Mati čiste ljubezni*, Maribor Slomškova družba, 2011, str. 72)

O sveti križ, življenja luč!

O sveti križ, nebeški ključ!

Ponižno te častimo,

zvestobo obljubimo.

3. Skrivnost: ki je za nas s trnjem kronan bil

Krvniki so odvrkli krvave ostanke obrabljenih bičev. Zveličarjevo sveto telo je bilo ena sama rana. Bolečine, neizmerne bolečine so ga prevzele in ga skušale udušiti, toda njegovo potrpljenje je bilo nepremagljivo, trdno kot skala. Njegova duša je bila mirna in se v lesku potrpljenja božansko lepa dvigala kvišku. Osramočen ga je gledal njegov besni sovražnik. A ni bil zadovoljen, da so tako kruto bičali njegovo sveto telo, hoteli so mučiti tudi njegovo dušo. Kar nista storila bič in udarci šib, to je naredilo sramotenje in zasmehovanje. Z zasmehovanjem in roganjem so obsuli njegovo trpečo dušo. V zasmeh so iz ostrega trnja spletli krono in jo pritisnili na Zveličarjevo sveto glavo. Prinesli so obrabljen škrlatni kraljevski plašč in Najsvetejšega odeli v to sramotno oblačilo. V zaničevanje in v zasmeh njegove vzvišene časti so izbrali zavrženo trstiko in jo Kralju kraljev stisnili v roko. Zdaj so padli na kolena, pljuvali vanj, ga znova in znova pozdravljali ter zasmehovali njegovo kraljevsko čast. »*Glejte človek*« (Jn 19,6), tako je nehvaležni svet kronal svojega pravega osrečevalca. /.../ Odrešenik človeštva molči pred samovšečno vojaško

drhaljo, ki ne pozna ponižnosti in je niti noče poznati. Toda njegova ponižnost nam glasno kliče, kot nekoč njegovim učencem: »Učite se od mene, ker sem krotak in iz srca ponižen, in našli boste počitek svojim dušam« (Mt 11,29).

(Slomšek: *Kreposti*, Maribor, Slomškova založba, 2008, str. 83)

Tretja skrivnost: ki je za nas s trnjem kronan bil. Najlepša podoba krotosti. Kot jagnje. Njegova trnjeva krona je sedaj v veličastvu. Kolikokrat se nad kakšno besedo razjeziš. Uči se od njega! Bodi krotak in iz srca ponižen.

(Slomšek, *Mati čiste ljubezni*, Maribor Slomškova družba, 2011, str. 72)

O sveti križ, življenja luč!

O sveti križ, nebeški ključ!

Ponižno te častimo,

zvestobo obljubimo.

4. Skrivnost: ki je za nas težki križ nesel

Končno je utihnilo jezno kričanje nahujskane drhali: »Križaj ga, križaj ga!« (Lk 23,21). Nenadoma postane vse resno in tiho, le tu in tam se iz mrgoleče množice sliši tožeč, jokajoč glas. Počasi se oblikuje srh zbujajoči sprevod. Rimski vojaki kljubovalno stopajo na čelu. Pot skozi valečo se množico je utrta. Kaj vidimo? V smrt vodijo nedolžnega, v sramotno smrt na križu. Težko obložen s križem opotekaje stopa po jeruzalemskih ulicah. Tam nosijo žeblje, kladivo in lopate, tu vrvi in lestve, da bi usmrtili nedolžnost. V sredini opotekaje stopa nedolžnost v smrt.

Navzgor na strašni kraj, ki se imenuje Lobanja, se usmeri sprevod. Utrujeni Odrešenik se izčrpan zgrudi pod težo trama smrti. Njegovo telo, zaradi vseh krutih mučenj povsem izčrpano, je šibko, a neomajno močna je njegova volja. Ponovno ga dvignejo. Breme križa dajo nositi za njim, on pa pogumno nadaljuje pot proti velikemu cilju. Sv. Avguštin piše: »Čudovit je pogled na Jezusa, ki nosi svoj križ. V zasmeh je, če ga gleda brezbožnost, in globoka skrivnost, če ga motri pobožnost.« To vidimo pri tistih, ki ga spremljajo v smrt. Gruča sovražnikov, ki mu je naložila križ, ga spremlja s škodoželjnimi srci in se porogljivo smeje. On pa jih ne preklinja in moli zanje: »Oče, odpusti jim, saj ne vedo, kaj delajo!« (Lk 23,21). Med njegovimi številnimi spremljevalci jokajo le maloštevilne pobožne žene in z bridkimi solzami močijo njegove krvave stopinje, saj so nezmožne, da bi ga rešile križa. Usmiljeni pozabi svoje bolečine, zaskrbljen za dobro žena se obrne k njim in jim reče: »Hčere jeruzalemske, ne jokajte nad menoj, temveč jokajte nad seboj in nad svojimi otroki!« (Lk 23, 28) »Kajti, če z zelenim lesom delajo tako, kaj se bo zgodilo s suhim?«

(Lk 23, 31). Tako vidimo našega Gospoda in Učenika na kraljevski poti križa, toda poslušajmo, kaj pravi nam, svojim učencem: »Če hoče kdo iti za menoj, naj se odpove sebi in vzame svoj križ ter hodi za menoj« (Mt 16,24). »Kdor bo vztrajal do konca, bo rešen« (Mt 10,22). Odrešenik stopa z zadnjimi močmi do vnaprej določenega cilja, ki je odrešenje sveta in dovrši svoje veliko delo.

(Slomšek: *Kreposti*, Maribor, Slomškova založba, 2008, str. 149, 150)

Četrta skrivnost: ki je za nas težki križ nesel. Živa podoba krščanske krotkosti. In ti hočeš takoj obupati, če ni vse, kot ti želiš, če hrana ni prava. Kdor vztraja do konca, bo zveličan.

(Slomšek, *Mati čiste ljubezni*, Maribor Slomškova družba, 2011, str. 72)

**Zveličar s križem vabi nas
zvesto za njim hoditi,
svoj križ sprejeti slednji čas
in ga za njim nositi.**

**O sveti križ, življenja luč!
O sveti križ, nebeški ključ!
Ponižno te častimo,
zvestobo obljubimo.**

5. Skrivnost: ki je za nas križan bil

Največja drama, kar jih je svet kdaj videl, se je zgodila na Kalvariji v Jeruzalemu, ko so križali Jezusa Kristusa. Kot jagnje, ki ga peljejo v zakol, je prišel Jezus na strašen kraj smrti. Pred njim leži pripravljen križ, njegov žrtvenik. Krvniki mu slečejo obleko in ga položijo na dve bruni križa. Strašno zadonijo udarci težkih kladiv. Krvavi žebli prodrejo skozi roke in noge, kri teče v potokih iz odprtih ran. Jezus trpi in molči. Visoko dvignejo težko breme in globoko v zemljo zasadijo križ. Odrešenik sveta visi med nebom in zemljo, razpet, da bi pritegnil vse ljudi k sebi in objel vse Adamove otroke. Kakšen moč bolečin. /.../

Trpi in molči kot jagnje, ki ne odpre svojih ust. Da bi ranili tudi njegovo dušo, se njegovi sovražniki rogajo in govorijo: »Če si Božji Sin, si pomagaj sam, stopi s križa in ti bomo verovali. Drugim je pomagal, sam sebi ne more pomagati. Bog naj ga reši, če je njegov ljubljeneec.« Tako kruto so umirajočega sramotili ponosni farizeji in zmajevali s svojimi glavami, se posmehovali in norčevali nad zapuščenim. Na to sramotenje je Jezus odprl

svoja usta. Slišimo njegove besede: »Oče , odpusti jim, saj ne vedo, kaj delajo!« Nebeška potrpežljivost. Božanska krotkost!

(Slomšek, *Zlati križ*, Maribor, Slomškova založba, 2012, str. 13, 14)

Peta skrivnost, ki je za nas križan bil, je najlepša podoba dopolnitve. O, da bi lahko tudi jaz na smrtni postelji rekel: »Dopolnjeno je!«

(Slomšek, *Mati čiste ljubezni*, Maribor Slomškova družba, 2011, str. 72)

**O križ na smrtni postelji,
prijatelj naš edini;
na grobu pot nam kažeš ti
k nebeški domovini.
O sveti križ, življenja luč!
O sveti križ, nebeški ključ!
Ponižno te častimo,
zvestobo obljubimo.**

Sklep:

a. Bratje! Obhajamo veliki praznik Božje ljubezni. Obhajamo ga ob vznožju križa našega Zveličarja. Stopimo h križu in posadimo še danes v zemljo našega srca, prepojeno z dragoceno Zveličarjevo krvjo, cvet čiste krščanske ljubezni. Naj večno cvete njemu, ki nas od vekomaj ljubi in nas bo večno ljubil. Vse mine, le tri stvari ostanejo: vera, trdno upanje in iskrena ljubezen.

(Slomšek: *Krepsti*, Maribor, Slomškova založba, 2008, str. 38, 39)

b. Pridi semkaj, hočem ti ga pokazati, njega, ki te je čudežno ljubil, še preden si ga ti poznala. Glej ga tam na vrhu Golgote, kjer je zate iz ljubezni krvavel, kjer te je na križu zvesto ljubil do smrti. Križ je simbol njegove ljubezni, njegova smrt je najlepša in največja žrtev ljubezni, ker »nihče nima večje ljubezni, kakor je ta, da da življenje za svoje prijatelje« (Jn 15,13).

»Poglejte me, Adamovi otroci,« tako kliče ljubezen s križa, »poglejte me in premišlujte neskončno ljubezen večnega Očeta,« ker »Bog je namreč svet tako vzljubil, da je dal svojega edinorojenega Sina, da bi se nihče, kdor vanj veruje, ne pogubil, ampak bi imel večno življenje« (Jn 3,16). Da, resnično, čudež ljubezni – takšno trpljenje, tako kruta smrt iz ljubezni do nas.

Čudež ljubezni je zapisan na vsakem križu, še posebno v naših srcih.

(Slomšek: *Krepsti*, Maribor, Slomškova založba, 2008, str. 33, 34)

4. ČASTITLJIVI DEL ROŽNEGA VENCA

Med desetkami se lahko poje pesem *V nebesih sem doma*.

Uvod:

Kristjani! Tud za grobam še
živeli bomo mi,
To naša Aleluja je:
»Zveličar naš živi.«

Vesela Aleluja bo
v hiši očetovi,
de srečno takej pridemo,
Zveličar naš živi.

Prpravleni v nebesih tam
so naši sedeži,
prpravla nam njih Jezus sam,
Zveličar, kir živi.

(Slomšek: *Poezija – neobjavljene pesmi*, Celje MD 2011, str. 66)

**V nebesih sem doma, to oznanujeta
/mi zemlja in nebo in vsaka stvar lepo./ 2x**

1. Skrivnost: ki je od mrtvih vstal

Poglejte, duše, grob odprt,
več Jezus v njemu ni;
premagana od nja je smrt,
Zveličar naš živi.

Premagal je sovražnike,
njih moč pred njim beži,
pred njim je stresil pekel se,
Zveličar spet živi.

Spred pekla so očaki zdaj
od njega rešeni,
odpril njim je sveti raj,
Zveličar tam živi.

Hudoba in vsa njena moč
premagana leži,
premagajmo tud mi rekoč:
»Zveličar naš živi!«

Vojskujmo se za Jezusam
kristjani tudi mi;
ni smrti bat' se treba nam,
Zveličar naš živi.

(Slomšek: *Poezija – neobjavljene pesmi*, Celje MD 2011, str. 65)

Prva skrivnost: ki je od mrtvih vstal. Predpodoba našega vstajenja, četudi se bo moje telo spremenilo v prah. O, smrt, kje je tvoje želo, kje je tvoja zmaga?

(Slomšek, *Mati čiste ljubezni*, Maribor Slomškova družba, 2011, str. 72)

**V nebesih sem doma, od tega ne sveta
/nebes se veselim, tja priti si želim./ 2x**

2. Skrivnost: ki je v nebesa šel

a. Človek, ki ni v posvečujoči božji milosti, je kakor mož, ki s sitom vodo zajema. Tudi če kaj dobrega stori, mu za nebesa ne koristi, ves sad svojih del izgubi. Brez posvečujoče milosti ne moremo za večno življenje nič vrednega storiti. Za zveličanje ni treba velikih reči delati, ampak le zvesto izpolnjevati svoje dolžnosti in z dobrim namenom, ki tudi majhne reči naredi velike pred Bogom.

(Slomšek: *Slomškove drobtinice*, Ljubljana Družina 2001, za 23. april)

b. Varuj se sebi hudo storiti z zamudo svojih dolžnosti do Boga, sebe in bližnjega! Varuj se drugim hudo storiti! Naše življenje na tem svetu je setev, tam bo žetev. Vsak v svojem stanu lahko dobro seje.

(Slomšek: *Slomškove drobtinice*, Ljubljana Družina 2001, za 28. april)

c. Kdo od vas, dragi prijatelji, še ni bil na visoki gori in se ni razveselil? Težka je pot navzgor, toda, ko prispemo na vrh, vidimo nove pokrajine in nove kraje, ki jih prej v dolini nismo videli. Nekoč bomo tudi mi srečno prišli na sveto goro Sion, v mesto Jeruzalem, v nebesa. Zdaj gledamo v ogledalu, takrat pa iz obličja v obličje (prim. 1 Kor 13,12).

Druga skrivnost: ki je v nebesa šel. Podoba našega potovanja k Očetu. V hiši mojega Očeta je mnogo bivališč.

(Slomšek, *Mati čiste ljubezni*, Maribor Slomškova družba, 2011, str. 72)

**V nebesih sem doma, tam družba angelska,
/se večno veseli, si mene tja želi./ 2x**

3. Skrivnost: ki je Svetega Duha poslal

a. Naše srce je tempelj Svetega Duha in pred oltarjem v srcu naj bi gorelo sedem svetilk: ponižnost – ko človek sebe ne hvali, radodarnost – ko rad ubogim pomaga, čistost – ko se varuje nesposobnih misli, ljubeznivost – ko vsem dobro želi, treznost – ko se varuje požrešnosti, krotkost – ko ni jezljiv in zamerljiv, vnetost – za božjo čast in zveličanje duš.

(Slomšek: *Slomškove drobtinice*, Ljubljana Družina 2001, za 7. april)

b. Modrost, ki je ni mogoče kupiti ne z zlatom ne s srebrom, pride od Boga kot dar Svetega Duha. Uči nas vse prav spoznati in razsoditi, izvoliti dobro, opustiti hudo in vse reči tako obrniti, da so Bogu v čast, nam pa v časno srečo in večno zveličanje.

(Slomšek: *Slomškove drobtinice*, Ljubljana Družina 2001, za 3. maj)

d. Kdor krščanske nauke dobro pozna, pa tudi po njih živi, svoje delo razume, v svojem stanu zadovoljno živi, križe in težave rad potrpi, več za nebesa kakor za posvetne skrbi – tak je tempelj Svetega Duha.

(Slomšek: *Slomškove drobtinice*, Ljubljana Družina 2001, za 23. maj)

Tretja skrivnost: ki je Svetega Duha poslal. Skrivnost naše tolažbe. Ne pustim vas sirot. Poslal vam bom Tolažnika. Ta Tolažnik biva v meni.

(Slomšek, *Mati čiste ljubezni*, Maribor Slomškova družba, 2011, str. 72)

**V nebesih sem doma, tam Jezus krono da,
/tam je moj pravi dom, tam večno srečen bom./ 2x**

4. Skrivnost: ki je tebe, Devica, v nebesa vzel

a. Šesta odlika Marijinega dostojanstva je njeno vnebovzetje z dušo in telesom. Marija je umrla, a ne zaradi bolezni, starostne oslabelosti, temveč ker jo je izčrpala Božja ljubezen. Njeno sveto telo so apostoli položili v grob, angeli so ga čuvali tri dni, nakar so ga odnesli v nebo (sv. Alfonz Ligvorij). Marija ni imela greha, torej tudi telo, ki je nosilo Božjega Sina, ni bilo deležno razkroja. Tako kot razumno dojemamo, da je Devica z dušo in telesom vzeta v nebesa, tako lahko tudi z gotovostjo sklepamo, da je bila že v telesu svoje matere blagoslovljena (sv. Avguštín).

(Slomšek, *Mati čiste ljubezni*, Maribor Slomškova družba, 2011, str. 15)

b. Kako vesela je Marija zapustila zemljo in šla v nebesa, ker ni šla prazna v večno Očetovo hišo, njena dobra dela so šla z njo. Kako se bomo tudi mi v nebesih veselili vseh nevarnosti, ki smo jih srečno prestali, preizkušenj, ki smo jih stanovitno premagali, trpljenja, ki smo ga voljno pretrpeli. Tam se bodo vse naše kreposti svetile kot zvezde na nebu, vsa naša dobra dela, ki smo jih tu naredili, nam bodo stokratno poplačana. Vsak požirek vode nam bo tam povrnjen. Blagor njim, ki umirajo v Gospodu, njihova dela gredo z njimi! (prim. Raz 14,13)

(Slomšek, *Mati čiste ljubezni*, Maribor Slomškova družba, 2011, str. 77, 78)

Četrta skrivnost: ki je tebe, Devica, v nebesa vzel. Blagor otrokom, ki imajo dobro mater. Naša mati je Marija.

(Slomšek, *Mati čiste ljubezni*, Maribor Slomškova družba, 2011, str. 72, 73)

**V nebesih sem doma, tam Jezus krono da,
/tam je moj pravi dom, tam večno srečen bom./ 2x**

5. Skrivnost: ki je tebe, Devica, v nebesih kronal

a. Sedma odlika Marijinega dostojanstva je, da je povzdignjena nad vsa bitja ter nad zборе angelov in nadangelov. Večni kralj je ni povzdignil le nad vse očake in preroke, nad vse svetnike, ki vladajo v večnem kraljestvu, temveč tudi nad vse angele in nebeško vojsko, nad kerube in serafe ter jo postavil za Kraljico nebes in zemlje (sv. Bernard). Tako so se uresničile Marijine preroške besede: »*Moja duša poveljuje Gospoda*« (Lk 1, 47).

(Slomšek, *Mati čiste ljubezni*, Maribor Slomškova družba, 2011, str. 16)

b. Marija je bila v slavnem sprevodu sprejeta v nebesa. Naproti so ji prišli vsi preroki, ki so jo tisočletja vnaprej napovedovali; vsi angelski zbori, ki so jo pozdravili kot svojo kraljico; vsi blaženi očaki, ki so se toliko stoletij prej veselili njenega rojstva in jo radostno sprejeli v svojo sredo. Vse trume čistih devic in pobožnih žena so jo sprejele kot okras svojega rodu. Naproti ji je prišel Jezus in jo postavil najbližje svojemu prestolu. Marija je tista nadvse bogata žena, obdana s soncem, ki se sveti v veličastvu svojega Sina. Sedaj kraljuje sredi apostolov v slavnem krogu mučencev, obdana od božjih svetnikov in svetnic. In to njeno veličastvo se ne bo končalo. Kot naša zvesta Mati ima le eno željo, da pridemo tudi mi, njeni otroci, k njej in se z njo večno veselimo.

(Slomšek, *Mati čiste ljubezni*, Maribor Slomškova družba, 2011, str. 78)

Peta skrivnost: ki je tebe, Devica, v nebesih kronal. Zvestobi pripada krona. Marija je ponižna dekla Gospodova, je Kraljica nebes. Tudi meni bo Gospod nekoč rekel: »Blagor ti, zvesti služabnik.«

(Slomšek, *Mati čiste ljubezni*, Maribor Slomškova družba, 2011, str. 73)

Sklep:

O večno življenje, kjer je veselje brez žalosti, počitek brez truda, zdravje brez bolezni, kjer mladost nikdar ne ovne, se življenje nikdar ne konča, lepota nikdar ne odcveti, ljubezen ne oslabi, kjer se blaženost ne zmanjša (sv. Avguštín). Tam, kjer Marija sedaj kraljuje, se bomo zopet sešli. Tam se bomo skupaj veselili in našega veselja ne bo konec. (Veselite se! Ni se vam treba bati smrti. Vsi, ki ljubijo čistost, bodo sedeli pred jagnjetom in peli novo pesem. Čisti v srcu bodo Boga gledali.

Zato bodite pobožni in radi molite, tako kot je to storila Marija, naša Mati. Nihče ne ostane čist in kreposten, če mu tega Bog ne da. Nebeški Oče pa bo dal svojega dobrega Duha vsem tistim, ki ga za to prosijo. Bog rad usliši nedolžnost in vas ne bo pustil preizkušati prek vaših moči, noben sovražnik ne bo mogel pri vas kaj doseči, ker ste Jezusovi in Marijini ljubljenci.)

(Slomšek, *Mati čiste ljubezni*, Maribor Slomškova družba, 2011, str. 78, 79)

PO SLOMŠKOVIH POTEH

V času nastajanja predstave sem se podala na tri romanja, na katerih sem obiskala kraje, kjer je bl. Slomšek živel in deloval.

Prvo romanje: Obiskala sem Slomškovo rojstno hišo na Slomu pri Ponikvi (v notranjosti si lahko ogledamo zbirko Slomškove zapuščine), nato sem se podala v Ponikvo, kjer stoji župnijska cerkev sv. Martina, v kateri je Anton prejel sveti krst, prvo obhajilo in sveto birmo, ter se povzpela na bližnji hribček, kjer stoji cerkvica sv. Ožbalta, ki jo je dal postaviti Slomškov praded in pri kateri je Slomšek pasel očetovo drobnico, pridigal kot otrok in se tudi v kasnejši dobi večkrat potopil v globoko molitev.

Pot sem nadaljevala proti Celju, kjer sem obiskala stolnico sv. Danijela. Ker je v tej cerkvi celodnevno češčenje, sem se malo pomudila pri Jezusu v najsvetejšem zakramentu, malo pa pri relikvijah bl. Slomška, ki krasijo levi stranski oltar, ter si skušala priklicati v spomin Slomškova gimnazijska leta, ki jih je v Celju preživel.

Pot me je vodila naprej, proti Novi Cerkvi, kjer je bil Slomšek kaplan. Tudi ta cerkev je bila odprta in tudi v njej so relikvije bl. Slomška.

Zadnja postaja tega romanja je bilo Bizeljsko, prvi kraj Slomškovega kaplanovanja. Tudi tu so v cerkvi shranjene njegove relikvije, urejena in na ogled pa je tudi Slomškova soba.

Drugo romanje: S prijateljem sva se podala najprej v Celje, v stolnico sv. Danijela. Pot sva nadaljevala proti Avstriji in si ogledala mestece Šent Andraž (Sankt Andrä), kjer je Slomšek služboval kot kanonik in kasneje kot lavantinski škof vse do premestitve škofije v Maribor. Zadnja postaja tega romanja je bila Vuzenica, tu sva si ogledala cerkev ter prostore župnišča, kjer je Slomšek deloval kot nadžupnik.

Tretje romanje: Tokrat sem se ustavila na Ptujski Gori, ki je zadnje svetišče Matere božje, ki ga je Slomšek obiskal, ter obiskala Slomškov grob v mariborski stolnici sv. Janeza Krstnika (križna kapela).

GLEDALIŠKO USTVARJANJE, VAJE IN LITERATURA

Načinov, kako se lotiti ustvarjanja predstave, je veliko, opisala bom tri:

1 IZBEREM ŽE NAPISANO DRAMSKO BESEDILO

PRIPRAVE: Preden začnem vaje, razmislim:

- kakšen je stil igre in predstave (realističen/stiliziran/grška tragedija/commedia del arte ...),
- kakšen je čas, v katerem se zgodba dogaja (današnji čas/60. leta/20. leta/ 18. stoletje ...); od izbranega ali določenega časa je lahko odvisna tudi izbira kostumov, scene, rekvizitov ...,
- kakšen bo prostor, scena (prazen prostor/postelja/miza in stoli/kulise ...),
- ali bomo imeli v predstavi rekvizite in kakšne (telefon/kozarec/torbica ...),
- kakšni bodo kostumi (iz vsakdanjega življenja/iz 20. let/prazgodovinski ...),
- kakšna bo glasba, če sploh bo, in kakšne luči.

Vse to predstavim igralcem na eni izmed prvih vaj: pojasnim jim, zakaj sem si izbral to dramsko delo, kaj želim s predstavo sporočiti gledalcem ter kakšen jezik bomo v predstavi govorili (pogovorni/zborni/knjižni/narečni ...).

Dramsko besedilo tudi dramaturško razčlenim: preučim čas, v katerem je bilo napisano, zgodovinske, politične, družbene razmere, preberem kaj o avtorju besedila, kako je nastajalo in vse, kar se mi zdi pomembno za uprizoritev, predstavim igralcem. Poleg tega besedilo razčlenim po dejanjih, prizorih, da lahko skupaj z igralci pogledamo, kaj se zgodi tako v posameznih scenah kot v celoti in kako raste napetost, kakšen je ritem zgodbe ...

Prve vaje posvetimo branju besedila. Vloge razdelim na eni prvih vaj, lahko pa tudi najprej delo preberemo, ko še nihče ne ve, kaj bo igral, in tako lažje zaobjamemo celoto. Teksta se ne učimo na pamet, ampak ga usvajamo med vajami. Poskušamo brati na različne načine, počasi se odlepljamo od tekstovne predloge in gremo v prostor.

Besedilo najprej poskusimo govoriti v prostoru, dodajamo sceno in rekvizite, ki smo si jih zamislili. Počasi dodajamo tudi druge gledališke elemente, kot so glasba, kostumi, luči, koreografije ...

Vaja je zato, da vadimo, se učimo, poskusimo, zato ni nič narobe, če kaj ne deluje. Vse se lahko spremeni, predrugači, paziti moramo le, da se ne oddaljimo od osnovne ideje

zgodbe. Ta naj ostane jasna. Lahko pa se zgodi, da je tudi ta potrebna dodelave, menjave kakšnega dela/prizora ...

Zato je dobro, da predstavo spremlja nekdo od zunaj, ki ne pride na vsako vajo, da lahko objektivno opazuje gradnjo predstave in opozarja na njeno osnovno idejo, rdečo nit, bistvo. V gledališču to delo poleg ukvarjanja z besedilom opravlja dramaturg.

Počasi izdelujemo prizore. Ni nujno, da začnemo na začetku, včasih je lažje narediti najprej osrednji del in na koncu začetni in končni prizor.

Pri izdelovanju prizorov moramo biti pozorni na:

- **MIZANSCENO** (Postavitev scene in igralcev, prihodi na oder in odhodi z njega, dialog/monolog; vse je pomembno, vsaka malenkost nekaj sporoča, zato moram preišljeno nastaviti vse premike in stanja.)
- **FOKUS** (Kje je pozornost in kako prehaja z igralca na igralca ali na druge stvari. Odločim se, čemu ali komu želim dati pozornost v danem trenutku, in tako usmerjam igralce v igri. Tu moram biti zelo pozoren na glasbo in luč, ki soustvarjata ali rušita atmosfero.)
- **RITEM** (Zelo pomembno je, da prizori niso ne predolgi ne prekratki, da se ne izgublja napetost tam, kjer je potrebna. Ritem ustvarjamo z vsem: z govorom in tišino, premiki na odru, odhajanjem in prihajanjem, spremembo scene, glasbo, lučjo, kostumi, skratka vse ustvarja ritem predstave. Vedeti moram, kdaj predstava teče in kdaj se zalomi, fino je, da se poigram z daljšimi in krajšimi prizori, umirjenimi in živahnejšimi, da predstava ni monotona. Seveda pa ritmična struktura kljub temu ne sme povoziti osnovne ideje, če si tega nisem tako zamislil.)
- **JASNOST** (Vse, kar počnem in vodim, moram vedeti, zakaj to delam, in znati pojasniti igralcem. Res je, da se včasih kaj zgodi po občutku, vendar je zelo dobro, da znam tudi to artikulirati, izraziti. Pomembno je, da gledalec zazna in vidi to, kar mu hočem sporočiti.)

Ko imam prizore nastavljene, jih lahko začnem povezovati med seboj. Pri tem spet pazim, da delam prelive v odhajanjih in prihajanjih igralcev, spremembi luči, glasbe, scene ... Iščem rešitve, da zgodba lahko teče karseda povezano, razen če jo želim v kakšnem trenutku presekati.

Na koncu večkrat odigramo predstavo od začetka do konca, da igralci dobijo občutek za celoto in zaporedje prizorov in da sam lahko vidim ter občutim ritem predstave, napetost, ali pride bistveno do izraza, ali je sporočilnost predstave jasna ... Ta čas se lahko dodelajo prizori in prehodi do konca ter začetek in konec predstave in poklon.

Pa srečno!

2 NAPIŠEM DRAMSKO BESEDILO

Ko imam idejo o pisanju zgodbe, jo razčlenim: Kdo nastopa v zgodbi in kaj se zgodi? Pozoren moram biti na dramski trikotnik, to pomeni, da zgodba vsebuje uvod, zaplet, vrh, razplet in zaključek. Teh trikotnikov je v zgodbi lahko več, pomembno je, da je zgodba jasna, da sporočilo, ki ga želimo podati z njo, pride do izraza.

Pri pisanju moram paziti, da je zgodba povezana, smiselna, da napetost raste, doseže vrh in se sprosti v končni »rešitvi problema«. Lahko se odločim tudi za linearno strukturo, kjer ni zapletov in razpletov, ampak je vse skupaj ena linija, na primer: nekdo se ves čas premika, pa ne pride na cilj (kot zgodba brez rešitve). Lahko se lotim marsičesa, pomembno je samo, da se za vsako stvar odločim, da vem, zakaj nekaj počnem. Sama se za linearno zgodbo verjetno ne bi odločila, ker prikazuje, spominja na neko brezizhodnost, sama pa v to ne verjamem. Vem, da za vsako stvar obstaja rešitev. Pomembno je, da delam to, kar verjamem, in stojim za tem. Potem sem resnično lahko ustvarjalec.

Odločim se tudi za jezik: pogovorni, zborni, narečni ali knjižni ..., ter druga izrazna sredstva, kot so glasba, luč, stil igre, žanr ... Vsa ta sredstva in mizansceno lahko opišem v didaskalijah. To je besedilo, ki je ponavadi pisano ležeče in ga ne beremo kot dramski tekst, saj nam samo predlaga okoliščine določenega prizora (Primer: Večer je, v izbi ob krušni peči sedi ženička in lička koruzo. Nekdo potrka na vrata in stopi v izbo.)

Ko imam zgodbo napisano, nadaljujem delo kot v prvem primeru. Lahko pa zgodbo vmes tudi dopolnujem ali predrugačim; ker je delo moje, si to lahko dovolim.

Primer zgodbe z dramskim trikotnikom: V zgodbi nastopata zajček in lisica. Lisica zajčku ukrade čokolado in zbeži. Zajček jo ujame in ji pove, da se to ne dela. Lisica se mu opraviči in obljubi, da ne bo nikdar več kradla. Na koncu skupaj pojedeta čokolado.

3 PREDSTAVA NE TEMELJI NA DRAMSKEM BESEDILU, AMPAK JO USTVARIM IZ DRUGIH GLEDALIŠKIH SREDSTEV

Začnem kot pri pisanju besedila (primer št. 2), vendar tukaj uporabim »slike«. Zgodbo sestavljam iz teh slik. Odločim se za pot, za izrazila, ki jih želim uporabiti v predstavi, na primer: ples, petje, glasbo ... Seveda lahko uporabim tudi govor, vendar sama zasnova ne temelji na tekstu. Lahko sestavim zgodbo, lahko si jo samo zamislim in med vajami skupaj z igralci raziskujemo določeno »sliko« (primer spodaj). Če pa zgodbo že vnaprej malo bolj dodelam, je dobro, da sem pozoren na iste stvari, kot če bi pisal dramsko besedilo (primer št. 2). Pozoren moram biti na dramski trikotnik, napetost, ritem, da je predstava zanimiva, jasna, da bistveno, sporočilo pride do izraza. Dobro je, da je osnovna zgodba preprosta in jasna, potem se lahko doda marsikaj (različna izrazna sredstva, abstrakcije ...), pa struktura ne bo razpadla.

Postavljanje predstave nadaljujem kot v primeru št. 1.

Primer »slik«:

1. Na oder priplešeta dva igralca, ki ponazarjata seme v vetru ...
2. Semenčka padeta na tla, eden začne kliti, drugi ne ...
3. Ta, ki ne raste, začne rastočega vleči nazaj in zadržuje njegovo rast ...
4. Veter odnese seme, ki ni vzklilo, stran in rastoče seme raste naprej in se razvije v lep cvet.

(Celotno zgodbo močno podpirajo glasba in lučne spremembe, ki pomagajo ustvarjati napetost in razrešitev.)

4 MOJA PRVA VLOGA

Vloge se lahko lotim na različne načine. Pomembno je, da se umestim v okoliščine, ki jih določa čas, v katerega je zgodba postavljena (zgodovinski, politični, hierarhični okvir ...), in se pozanimam tudi o avtorju besedila, o njegovem življenju in ustvarjanju. Če imam pred seboj tekstovno predlogo, preučim besedilo svoje vloge, kaj hoče, kaj sporoča, kakšna je in kako je umeščena v zgodbo. Prav tako pa je pomembno, da preučim celotno zgodbo, preostale like, ki nastopajo v zgodbi, in vse odnose, ki jih imam z njimi.

Zgodba sama in vloga že sami po sebi veliko govorita, zato je pomembno, da jima prisluhnem. Pravijo, da vlogo vedno dobim z nekim namenom, zato je pomembno, da se vprašam, kaj meni pomeni ta vloga, moj odnos do te osebe, asociacije ..., vse to je zelo pomembno, saj bom na koncu jaz stal na odru in se preobrazil v ta lik.

Med mnogimi načini delanja vloge bi omenila dva:

1. NOTRANJI

Vlogo začnem graditi pri sebi, osredotočam se na to, kaj se ob branju, postavljanju prizorov prebujata v moji notranjosti, zbujam čutni spomin, to je spomin, ki ga nosim v sebi iz svojega življenja (na primer: vem, kakšen okus ima pomarančni sok, ker sem ga že pil, zato si v domišljiji samo prikličem ta spomin in lahko živo odigram). Prav tako je s čustvenim spominom (vsi poznamo jezo in žalost, veselje iz svojega življenja, zato lahko osredotočeni na določeno osebo ali situacijo iz življenja prikličemo ta čustva v igro). Veliko lahko črpam iz izkušenj lastnega bivanja. Počasi vse to prihaja na plan in tako se iz vaje v vajo rojeva vloga, ki je del mene in jaz del nje. Potem to »notranjo« igro oplemenitim z zunanjimi lastnostmi te osebe (način govora, drža telesa ...).

2. ZUNANJI

Vlogo začnem graditi na zunanjih izrazilih. Na primer: odločim se, da bo moj lik šepal ali požiral črko v, govoril hitro/počasi, se vsake toliko zasmeljal brez razloga, se držal postrani, mežikal ..., sčasoma te zunanje lastnosti lika ponotranjim, osmislim ...

Pomembno je, da dam vlogi prostor v svojem življenju in čas, da se lahko zgradi. Vse skupaj je igra, zato je prav, da se igram z različnimi načini, da raziskujem, se učim in da to rad počnem. Dobro je, da imam v ekipi soigralce in režiserja, da me lahko od zunaj opazujejo in opominjajo na moteče elemente moje igre in na genialne trenutke, ki jih »moram obdržati« za predstavo. Dobro je, da znam raziskovati in iskati nove možnosti uprizoritve ter da znam dobre stvari ponoviti. Predstavo igram skupaj s soigralci in prav je, da se lahko zanesejo name, da bom korektno odigral svoj lik, ko je predstava narejena.

PRIMER VAJ ZA IGRALCE

Igre za spoznavanje:

- sedimo v krogu, nekdo je na sredini in pove, kdo naj se zamenja (na primer tisti, ki imate oblečene bele majice), ko se menjavajo, si poišče svoj sedež in že je brez sedeža nekdo drug, ki postavi nov izziv;
- podajanje z žogo (povem ime tistega, ki mu podam žogo ali kak drug predmet, v krogu pa je nekdo, ki lovi, in če me ujame prej, kot jaz izgovorim ime človeka in mu predmet vržem, grem na sredino in lovim jaz);
- pantomima.

Vaje za ogrevanje:

- **vaje za prebujanje čutil:** vso pozornost usmerimo na eno čutilo (voh – vonjamo prostor, različne predmete ...; sluh – usedemo se, zapremo oči ter se prepustimo sluhu, katere vse zvoke slišim ...; dotik – v prostoru so stvari iz različnih materialov, se jih dotaknemo, opazujemo, pozorno opazujemo prostor, lahko gremo tudi na prosto, na ulico in opazujemo stavbe, ljudi, nebo, cesto, naravo ...);
- **vaje za dihanje:** uležemo se na tla in dihamo na različne načine – plitvo, v zgornji del trebuha, v spodnji, v ledveni predel in vse do prstov na stopalu. To je tudi vaja za umirjanje in globoko dihanje;
- **vaje za glas, prepono, artikulacijo:** ha ha ha – smeh poskušam podkrepiti s prepono; brrrr – oponašanje avtomobila; bla bla bla – vaja za sproščanje spodnje čeljusti; limona – raztezanje in krčenje obraznih mišic; masaža obraza; artikulacija glasov ieaou; razvijemo tone; zapojemo lestvico ...;

- **vaje za telo:** poskoki; vrtenje vseh sklepov; tapkanje po telesu; vsak lahko pokaže eno telovadno vajo, ki jo vsi ponovijo ..., lahko predvajamo tudi glasbo in plešemo ...;
- **vaje za komunikacijo in fokus:** podajanje in posnemanje glasov; podajanje žogice; sestavljanje zgodbe – vsak pove eno/dve besedi; hodimo po prostoru in se kot atomi zgoščamo, se razpršimo, gremo hitreje, počasneje ...; en del telesa me vodi (na primer desna roka), vse mu sledi; premikamo en del telesa in se umirimo, spet drugi del, vmes lahko naredimo kak premik (gre za nadzor nad svojim telesom);
- **vaje za odnos:** po dva in dva naredita koreografijo; se usedeta drug proti drugemu in v ritmu govorita asociacije drug na drugega (npr.: pomaranča – limona – sadje – rastlina ...), eden ima zaprte oči, drugi ga vodi po prostoru ...;
- **vaje za skupino:** vsi oponašajo enega in ta eden se spontano menjava, brez dogovora ...

Potem začnemo osrednjo vajo (branje teksta/izdelovanje prizorov ...).

Vmes za sprostitev lahko izvedemo kakšno vajo. Če so vsi utrujeni, lahko naredimo kakšno ritmično vajo (npr.: petje pesmi in tapkanje po telesu – bodydruming ...)

Na koncu se umirimo, v tišini premislimo vse, kar smo na tej vaji dognali, naredili, podelimo mnenja (lahko tudi vsak pove samo kakšno besedo/asociacijo, ki mu je ostala), če se nam to zdi dobro, in končamo vajo.

Nekaj predlagane literature:

Diane Ackerman, *O naravi čutnega*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče, 2002.

Konstantin Sergejevič Stanislavski, *Sistem I., II.* Ljubljana: Mestno gledališče ljubljansko, 1985.

Konstantin Sergejevič Stanislavski, *Sistem III., IV.* Ljubljana: Mestno gledališče, 1983.

Denis Diderot, *Paradoks o igralcu*. Maribor: SNG Drama, 2012.

Jean-Louis Barrault, *Spomini za jutri*. Ljubljana: Mestno gledališče ljubljansko, 1975.

Eugenio Barba, *Papirnati kanu*. Ljubljana: Mestno gledališče ljubljansko, 2005.

Boleslavsky, *First 6 lessons (ne najdem vira!)*

Aristoteles, *Poetika*. Ljubljana: Cankarjeva založba, 1959.

Erich Fromm, *Umetnost ljubezni in življenja*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2010 – 1. ponatis.

Mihail Čehov, *Igralska umetnost*. Ljubljana: Mestno gledališče ljubljansko, 1999.

